

Länsi-Pirkanmaan koulutus- kuntayhtymän perustaminen

Perustamisprosessin, sen tavoitteiden sekä toiminnallisten ja taloudellisten vaikutusten tarkastelu yhteensulautumisen näkökulmasta

Tampereen yliopisto
Kunnallistieteiden laitos
Kunnallispolitiikan pro gradu –tutkielma
Toukokuu 2003
Kalle Mäkelä

MÄKELÄ, KALLE: Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustaminen. Perustamisprosessin, sen tavoitteiden sekä toiminnallisten ja taloudellisten vaikutusten tarkastelu yhteensulautumisen näkökulmasta.

Kunnallispolitiikan pro gradu –tutkielma, 129 sivua (sis. 4 liitettä). Toukokuu 2003.

Yhteensulautuminen, jossa kaksi tai useampi erillinen oppilaitos yhdistyy uudeksi organisatoriseksi kokonaisuudeksi, on muodostunut 1990-luvulla yhdeksi maamme koulutuspolitiikan keskeisimmistä ohjausvälineistä. Ohjaksissa on usein ollut valtio omien hallinnollisten tai lainsäädännöllisten päätöstensä kautta. Yhteensulautumisia on kuitenkin tapahtunut paljon myös vapaaehtoisesti osana kuntien tavanomaista yhteistoimintaa.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamisprosessia yhteensulautumisen näkökulmasta. Tutkimustehtävänä on perustamisprosessin kahden päävaiheen tarkan kuvauksen lisäksi selvittää yhtäältä koulutuskuntayhtymän perustamisen toiminnalliset vaikutukset yhtymän oppilaitoksissa ja toisaalta taloudelliset vaikutukset sekä kuntayhtymän kokonaistalouteen että yksittäisen oppilaitoksen talouteen. Perustamisprosessia tarkastellaan vuodesta 1991 lähtien. Toiminnallisten ja taloudellisten vaikutusten tarkastelu kohdistuu vuosiin 1997 – 2001.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu yhteensulautumisen tarkastelusta osana organisaatioiden vuorovaikutussuhteiden rakentumista. Teoreettisten lähestymistapojen jälkeen esitellään yhteensulautumisen eri toimintastrategioita, erilaisia organisaatioiden integroitumisasteita ja käsitellään yhteensulautumista koulutuspolitiikassa. Lopuksi tarkastellaan yhdistymisten etuja ja haittoja suomalaisesta näkökulmasta. Teoriaosuuden pohjalta tapahtuu perustamisprosessin kuvaus ja perustamisen vaikutusten analysointi.

Perustamisen vaikutuksien tarkastelun pohjalta tulee tutkimus siihen johtopäätökseen, että kuntayhtymä on pystynyt täyttämään sille asetetun tavoitteen ja turvaamaan monialaisen, tasokkaan ja runsaan koulutustarjonnan säilymisen toiminta-alueellaan. Yhtään oppilaitosta ei ole jouduttu lakkauttamaan. Tutkimuksessa esiteltyjen päätelmien perusteella vaikutukset kuntien kesken ovat kuitenkin olleet erilaiset. Tulevaisuudessa yhtymällä on kaikki mahdollisuudet säilyttää saavuttamansa hyvä asema vetovoimaisena kouluttajana.

Avainsanat: yhteensulautuminen, kuntayhtymä, perussopimus, järjestämislupa.

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	5
1.1.	TUTKIMUKSEN TAUSTAA	5
1.2.	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA RAJAUS	7
1.3.	AINEISTO JA MENETELMÄT	8
1.4.	TUTKIMUKSEN RAKENNE	9
2.	YHTEENSULAUTUMISEEN LIITTYVÄ TEOREETTINEN TARKASTELU	11
2.1.	YLEISTÄ	11
2.1.1.	Oppilaitosverkoston kehittyminen	11
2.1.2.	Yhdistämisten tavoitteet	11
2.1.3.	Yhdistämisten aalto 1990-luvulla	12
2.2.	KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ	13
2.2.1.	Kuntayhtymä ja perussopimus	13
2.2.2.	Opetuksen valtionosuus ja yksikköhintarahaus	15
2.2.3.	Vuosikate	16
2.3.	TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS	17
2.3.1.	Valintateoria	18
2.3.2.	Adaptaatio- ja resurssiriippuvuusteoria	18
2.3.3.	Legitimiteetti organisaation olemassa olon perustana	19
2.4.	YHTEENSULAUTUMISEN VAIHTOEHTOISET TOIMINTATRATEGIAT	20
2.5.	ORGANISAATIOIDEN INTEGROITUMISASTE	21
3.	YHTEENSULAUTUMINEN KOULUTUSPOLITIIKASSA	23
3.1.	YHTEENSULAUTUMISEN LUOKITTELU TUOTTEEN JA ALAN MUKAAN	23
3.2.	YHTEENSULAUTUMISEN LUOKITTELU SYIDEN PERUSTEELLA	23
3.3.	YHTEENSULAUTUMINEN JA VALTAPYRKIMYKSET	25
3.4.	YHTEENSULAUTUMINEN JA ERILAISUUS	26
3.5.	YHDISTYMISEN SUURIMMAT EDUT JA HAITAT SUOMALAISEN KOULUTUSPOLITIIKAN NÄKÖKULMASTA	27
4.	LÄNSI-PIRKANMAAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄN PERUSTAMISPROSESSI	28
4.1.	OLEMASSA OLEVAT OPPILAITOKSET ENNEN KUNTAYHTYMÄÄ	28
4.1.1.	Itä-Satakunnan ammattioppilaitos	28
4.1.2.	Ikaalisten kauppaoppilaitos	31
4.1.3.	Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	34
4.1.4.	Kihniön käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	37
4.1.5.	Osaran maaseutuoppilaitos	38
4.2.	MISTÄ KAIKKI OIKEIN ALKOI?	39
4.2.1.	Yhteistoimintaa rehtoreiden kesken	39
4.2.2.	Ammatillisen opetuksen uudet tulevaisuuden tavoitteet maassamme	40
4.2.3.	Rahoitusjärjestelmän muutos vireille	41
4.3.	TAVOITTEET KUNTIEN VASTAUS TULEVAISUUDEN HAASTEISIIN	42

4.4.	PIRKANMAAN LIITON KEHITTÄMISSELVITYS 1992	44
4.4.1.	Yhteistyömalli	44
4.4.2.	Koulutusyhteistyön kehittämisseminaari	45
4.5.	VALMISTELUTYÖN ETENEMINEN	47
4.5.1.	Työn organisointi ja tavoiteaikataulu	47
4.5.2.	Perussopimuksen ja sääntöjen muokkaaminen	47
4.5.3.	Kamppailu Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen Parkanon toimipisteen säilyttämisestä	49
4.5.4.	Ongelmia ratkaistavana	50
4.5.5.	Lukioiden ja kansalaisopistojen asema	53
4.5.6.	Kuntayhtymän nimi	53
4.5.7.	Ammattikorkeakoulukokeilun vaikutus	54
4.6.	VUODEN 1995 PERUSSOPIMUS	55
4.7.	OPPILAITOSTEN YLLÄPITÄMISLUVAN SIIRTO	59
4.8.	ITSENÄISEN TOIMINNAN KEHITTYMINEN VAIHEITTAIN	60
4.8.1.	Valmistautuminen kokonaisvastuuseen	60
4.8.2.	Sitoumusten ja henkilöstön siirto	62
4.8.3.	Taloustalouteen siirtyminen yhtymälle 1.1.1997	63
5.	MUUTOSTEN VUODET 1997 – 2001	65
5.1.	OPPILAITOSKIINTEISTÖJEN OMISTUKSEN SIIRTO YHTYMÄLLE	65
5.1.1.	Vuoden 1999 perussopimus ja fuusiosopimus	70
5.2.	LUOTEIS-PIRKANMAAN SEUTUKUNNAN KEHITTÄMISYKSIKKÖ	73
5.3.	YLÄ-SATAKUNNAN MUSIIKKIOPISTO	74
5.4.	PIRKANMAAN AIKUISLUKIO	77
5.5.	PIRKANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU	81
6.	LÄNSI-PIRKANMAAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄN PERUSTAMISEN VAIKUTUKSET 1997 – 2001	87
6.1.	TOIMINNALLISET VAIKUTUKSET	87
6.1.1.	Määrälliset vaikutukset	88
6.1.2.	Laadulliset vaikutukset	91
6.1.3.	Oppilaitosten toimintapuitteisiin liittyvät vaikutukset	93
6.2.	TALOUDELLISET VAIKUTUKSET	95
7.	PÄÄTELMÄT	104
7.1.	YHTEENSULAUTUMISTEN MERKITYS YLEISESTI	104
7.2.	YHTEENSULAUTUMINEN JA LÄNSI-PIRKANMAAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄN PERUSTAMISPROSESSI	105
7.3.	KONKREETTISIA TULOKSIA	107
7.4.	VAIKUTUKSET KUNTIIN	109
7.5.	TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT	112
8.	LÄHTEET	115
9.	KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO	125
10.	LIITTEET	126

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä:
Jäsenkunnat ja oppilaitokset

Kuvio 1: Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän jäsenkunnat ja oppilaitokset (<http://www.lpkky.fi/kartta.html>).

1. JOHDANTO

1.1. TUTKIMUKSEN TAUSTAA

Luoteis-Pirkanmaan seutukunnalla, johon kuuluvat Hämeenkyrön kunta, Ikaalisten kaupunki, Kihniön kunta, Parkanon kaupunki ja Viljakkalan kunta, toimivat 1990 –luvun alkupuolella Ikaalisten kauppiaoppilaitos (sisälsi myös aikuiskoulutusosaston), Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos, Itä-Satakunnan ammattioppilaitos Hämeenkyrössä (sisälsi myös Parkanon toimipisteen), Kihniön käsi- ja taideteollisuusoppilaitos, Parkanon lukion iltalinja, Ylä-Satakunnan musiikkioppilaitos (toimialueena Parkano, Ikaalinen ja Kihniö) ja valtion ylläpitämä Osaran maatalousoppilaitos Hämeenkyrössä. Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen omistajakuntiin kuului lisäksi seutukunnan ulkopuolelta Mouhijärven kunta.

Osa oppilaitoksista tai niiden toimipisteistä uhkasi lakkauttaminen. Saman aikaan oli aluillaan ammattikorkeakoulukokeilu, jossa hankkeessa Ikaalisten kauppiaoppilaitos oli hyvin aloitteellinen.

Jo vuonna 1991 käynnistyneiden pitkällisten neuvottelujen jälkeen allekirjoitettiin 8.5.1995 Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän (ks. kuvio 1, edellä s. 4) perussopimus. Kuntayhtymä aloitti varsinaisen koulutustehtävän käynnistämisen valmistelun sille hyväksytyn talousarvion puitteissa. Sopimus ei kuitenkaan vielä koskenut oppilaitoskiinteistöjen omistuksen siirtymistä uudelle kuntayhtymälle.

Opetusministeriön päätöksen 28.6.1996 mukaisesti kuntayhtymälle myönnettiin Ikaalisten kauppiaoppilaitoksen, Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen, Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen ja Osaran maaseutuoppilaitoksen ylläpitolupa 1.1.1997 alkaen. Samana päivänä allekirjoitettiin Suomen valtion ja koulutuskuntayhtymän välillä Osaran maaseutuoppilaitoksen luovutuskirja.

Oppilaitosten talous- ja henkilöstöhallinto yhdistyivät 1.1.1997 alkaen ja aloittivat toimintansa Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän alaisuudessa.

Alkuperäisen 8.5.1995 allekirjoitetun perussopimuksen mukaan kuntayhtymän omistajakuntia ovat Hämeenkyrön kunta, Ikaalisten kaupunki, Kihniön kunta, Mouhijärven kunta, Parkanon kaupunki ja Viljakkalan kunta. Jäsenkuntien keskinäinen omistus kuntayhtymässä määräytyy oppilasmäärien suhteessa perussopimuksessa tarkemmin yksilöidyllä tavalla.

Kuntayhtymän perustamisen yhteydessä hyväksyttiin perussopimuksen liitteenä oppilaitosten käyttöomaisuuden omistuksesta ja hallinnasta sopimus, jonka mukaisesti jäsenkunnat luovuttivat korvauksetta mainitun omaisuuden uuden koulutuskuntayhtymän omistukseen/hallintaan.

Kuntayhtymän ylin päättävä elin on yhtymäkokous. Jäsenkuntien äänivalta yhtymäkokouksessa määräytyi niinkään perussopimuksessa erikseen sovitun mukaisesti. Yhtymäkokous valitsee yhtymähallituksen. Koulutuskuntayhtymän kotipaikka on Hämeenkyrön kunta.

Koulutuskuntayhtymän alkutaipaleella sääteli opetuksen rahoitusta 1.1.1993 voimaan tullut laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (705/92). Vuoden 1999 alussa astui voimaan uudistettu laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (635/98) siihen liittyvine asetuksineen ja valtioneuvoston sekä opetusministeriön päätöksineen. Näiden mukaan valtion opetukseen maksama opiskelijakohtaiseen yksikköhintaan perustuva rahoitusosuus suoritettiin oppilaitoksen ylläpitäjälle. Kuitenkin sekä vuoden 1993 rahoituslaki että uudempi 1999 voimaantullut laki rakentuivat periaatteelle, jonka mukaan oppilaitoskiinteistöjen rakentamiseen voitiin valtiosuutta maksaa vain omistajaylläpitäjälle, ei vuokralaiselle.

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymällä ei käytännössä olisi tulevaisuudessa ollut mahdollisuutta investoida laajamittaisemmin uusiin oppilaitoskiinteistöihin, koska hankkeet suuruutensa vuoksi vaatisivat toteutuakseen valtiosuusrahoituksen. Tämän vuoksi oli välttämätöntä toteuttaa myös oppilaitoskiinteistöjen omistuksen siirto vanhoilta omistajilta uudelle koulutuskuntayhtymälle.

Vihdoin 30.11.1999 allekirjoitetulla sopimuksella uusittiin kuntayhtymän perussääntöä merkittävästi (mm. äänivallan ja omistusosuuksien perusteet). Uuden perussopimuksen mukaan myös aiemmin jäsenkuntien tai niiden ylläpitämän kuntayhtymän (= Itä-Satakunnan ammattioppilaitoskuntayhtymä) omistamat oppilaitoskiinteistöt siirtyivät 1.1.2000 alkaen korvauksetta (kirjanpitoarvostaan) koulutuskuntayhtymän omistukseen. Järjestelyn yhteydessä maksettiin kuitenkin Ikaalisten kaupungille erikseen sovittuna tasinkona 3,3 Mmk.

Tällä 30.11.1999 sopimuksella saatiin Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustaminen vihdoin eräällä tavalla lopulliseen päätökseen kahdeksan ja puoli vuotta kestäneiden ja erittäin vaikeiden neuvottelujen jälkeen.

Jo vuonna 1997 laajeni koulutuskuntayhtymän toiminta, kun sen huomaan otettiin Luoteis-Pirkanmaan kuntien kehittämissyksikkö. Yhtymään liitettiin vielä 1.8.2000 alkaen aiemmin Parkanon kaupungin ylläpitämät Pirkanmaan aikuislukio ja Ylä-Satakunnan musiikkioppilaitos (sopimuskuntina musiikkioppilaitoksessa jo ennestään Ikaalinen ja Kihniö). Osana koulutuskuntayhtymää 1.8.1997 alkaen toimineen Pirkanmaan ammattikorkeakoulun kokeiluvaiheen loppuminen ammattikorkeakoulun saatua vakinaisen toimiluvan 1.8.2000 alkaen merkitsi useiden tilapäisjärjestelyjen päättymistä koulutuskuntayhtymän omistamassa Ikaalisten kauppaoppilaitoksessa.

1.2. TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA RAJAUS

Tutkimuksen pohjana on Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamisprosessin kahden päävaiheen tarkka, historiikin omainen kuvaus, jossa tarkastellaan prosessia yhteensulautumisen näkökulmasta ja tuodaan esiin kuntien välisessä yhteistoiminnassa esiintyneitä, pääosin erilaisista organisaatiokulttuureista johtuneita vaikeuksia.

Tutkimuksen tehtävänä edellä mainitun kuvauksen lisäksi on:

- 1) selvittää Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamisen toiminnalliset vaikutukset kuntayhtymän ylläpitämissä oppilaitoksissa ja

- 2) selvittää Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamisen taloudelliset vaikutukset sekä kuntayhtymän kokonaistalouteen että yksittäisen oppilaitoksen talouteen.

Toiminnalliset vaikutukset käsitellään tutkimuksessa määrällisinä, laadullisina ja oppilaitoskohtaisina. Taloudellisia vaikutuksia taas tarkastellaan yksittäisen oppilaitoksen, koulutuskuntayhtymän kokonaistalouden ja omistajakunnan näkökulmasta.

Koulutuskuntayhtymän perustamisprosessi kuvataan tarkasti erikseen prosessin alusta aina vuoden 1995 perussopimuksen hyväksymiseen ja tältä pohjalta 1.1.1997 tapahtuneeseen talousvastuuseen siirtymiseen saakka ja erikseen koulutuskuntayhtymän ylläpitämänä 1.1.1997 alkaen käynnistyneen toiminnan osalta aina vuoden 2001 loppuun saakka.

Toiminnallisten ja taloudellisten vaikutusten tarkastelu tapahtuu kuntayhtymän viiden ensimmäisen toimintavuoden ajalta ja kohdistuu näin ollen vuosiin 1997 – 2001. Tämä siksi, että tutkimuksen käynnistyessä eivät vuoden 2002 toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot olleet vielä käytettävissä.

1.3. AINEISTO JA MENETELMÄT

Tutkimus Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamisesta kuvaa empiirisessä osuudessa itse perustamisprosessia ja sen jatkovaiheita laajan, koulutuskuntayhtymän ja sen oppilaitosten arkistoissa olevan, eri neuvotteluvaiheisiin liittyvän asiakirja-aineiston pohjalta. Aineisto muodostuu lukuisista erilaisten työ- ja johtoryhmien ja edustajistojen jne. neuvottelumuistioista, selvityksistä, toimielinten pöytäkirjoista, valtion ja kunnallisten viranomaisten päätöksistä, kunnallis-, toiminta- ja vuosikertomuksista, säädöksistä sekä tilastoista 1990 –luvun alusta aina vuoteen 2002 saakka. Tutkimusta varten on käyty läpi kaikki koulutuskuntayhtymän virallisten toimielinten pöytäkirjat liiteaineistoinen vuodesta 1995 aina vuoteen 2002 saakka.

Toiminnallisia ja taloudellisia vaikutuksia käsittelevän osuuden empiirinen aineisto pohjautuu Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän tilinpäätösasiakirjoihin ja toimintakertomuksiin asianomaisilta vuosilta.

Empiirisessä osuudessa erityisesti itse perustamisprosessin vaiheita kuvattaessa on käytetty myös hyväksi prosessissa mukana olleiden johtavien viranhaltijoiden haastatteluja.

Tutkimuksen teoreettinen osuus lähtee liikkeelle suomalaisen oppilaitosverkoston kehittymisen tarkastelusta ja pohjautuu organisaatioteorioita käsittelevään kotimaiseen ja kansainväliseen kirjallisuuteen painopisteenä oppilaitosorganisaatioita käsittelevät teokset ja tutkimusraportit. Erityistarkastelussa ovat organisaatioiden muutosta käsittelevät teoriat yhteensulautumisen vaihtoehtoisten toimintastrategioiden ja integraatioasteen näkökulmasta. Lisäksi valotetaan yhteensulautumisten merkitystä suomalaisen koulutuspolitiikan välineenä etuineen ja haittoineen tehtyjen selvitysten pohjalta. Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamisprosessi ajoittuikin juuri vilkkaimpaan kotimaiseen oppilaitosten yhdistämisaaltoon ja siinä on nähtävissä piirteitä, jotka mm. opetushallituksen tekemissä selvityksissä ovat nousseet esille.

Tutkimuksessa selvitetään laajan ja yksityiskohtaisen perustamisprosessin kuvausvaiheen jälkeen niitä toiminnallisia ja taloudellisia vaikutuksia, joita koulutuskuntayhtymän perustamisella on ollut sekä yksittäisiin oppilaitoksiin että kuntayhtymään ja sen jäsenkuntiin.

1.4. TUTKIMUKSEN RAKENNE

Toisessa luvussa esitellään tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat. Suomalaista oppilaitosverkon kehittymistä kuvataan tässä yhteydessä sekä tavoitteiden että määrän osalta. Tämän jälkeen määritellään eräitä keskeisiä käsitteitä. Teoreettista viitekehystä valottavassa osuudessa käsitellään oppilaitosten yhdistymistä organisaatioteoreettisesti valinta-, adaptaatio- ja resurssiriippuvuusteorioiden ja legitimitietin merkityksen pohjalta. Lisäksi tarkastellaan organisaatioiden yhteensulautumisten vaihtoehtoisia toimintastrategioita ja integroitumisasteita.

Tutkimuksen kolmannessa luvussa keskitytään käsittelemään yhteensulautumista koulutuspolitiikassa. Yhteensulautumista tarkastellaan tuotteen, alan ja syiden luokittelun perusteella sekä valtapyrkimysten ja erilaisuuden näkökulmasta. Luvun lopuksi kuvataan yhdis-

tymisen suurimpia etuja ja haittoja suomalaisessa koulutuspolitiikassa opetushallituksen tekemän kyselyn tulosten pohjalta.

Neljäs luku on tarkka, historiikin omainen kuvaus Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamisprosessin päävaiheesta sen alusta aina vuoden 1997 alkuun saakka. Luvun aluksi esitellään vuosien 1991 ja 1996 tietoihin pohjautuen ne oppilaitokset, jotka kuntayhtymään liitettiin. Itse perustamisprosessin kuvaus etenee kronologisesti kertoen aluksi uudistukselle asetetut tavoitteet ja esitellen tehdyt perusselvitykset. Tämän jälkeen kuvataan valmistelutyön eteneminen vaihe vaiheelta. Luvun loppuosassa käsitellään omina kokonaisuuksinaan saavutettu neuvottelutulos ja sopimukset, oppilaitosten ylläpitämislupien siirtoprosessi ja kuntayhtymän itsenäisen toiminnan kehityksen alkuvaiheet.

Viidennessä luvussa kuvataan myös historiikin omaisesti yhtymän viittä ensimmäistä toimintavuotta ajalla 1997 – 2001 kaikkine muutoksineen. Aluksi tarkastellaan oppilaitoskiinteistöjen omistuksen siirtoa yhtymälle ja esitellään vuoden 1999 perussopimus ja fuusiosopimus. Oman osuutensa tässä luvussa saavat lisäksi kuntayhtymään liitetyt Luoteis-Pirkanmaan kehittämissyksikkö, Ylä-Satakunnan musiikkioppilaitos ja Pirkanmaan aikuislukio ja sekä kiinteässä yhteistyössä yhtymän ylläpitämässä Ikaalisten kauppaoppilaitoksessa toimiva Pirkanmaan ammattikorkeakoulu.

Tutkimuksen kuudes luku tarkastelee koulutuskuntayhtymän perustamisen vaikutuksia. Erikseen esitellään toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset. Toiminnalliset vaikutukset käsitellään määrällisinä, laadullisina ja oppilaitoskohtaisina, taloudellisia puolestaan tarkastellaan yksittäisen oppilaitoksen, koulutuskuntayhtymän kokonaistalouden ja omistajakunnan näkökulmasta.

Viimeinen eli seitsemäs luku sisältää yhteenvedon ja päätelmät Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamisprosessista yhteensulautumisen näkökulmasta. Prosessia tarkastellaan myös suhteessa muihin vastaaviin Suomessa toteutuneisiin. Tarkastelukulma on toisaalta kuntayhtymäkokonaisuuteen pohjautuva ja toisaalta oppilaitos- ja omistajakunta-kohtainen. Lisäksi luodaan katse tulevaisuuteen ja niihin haasteisiin, joita kuntayhtymällä on edessään.

2. YHTEENSULAUTUMISEEN LIITTYVÄ TEOREETTINEN TARKASTELU

2.1. YLEISTÄ

2.1.1. Oppilaitosverkoston kehittyminen

Ammatillinen oppilaitosverkko Suomessa on rakentunut vähitellen vuosikymmenten kuluessa. Se on suurelta osin perustunut pienten, hajallaan toimineiden ja yksialaisten oppilaitosten varaan. Koulutustarpeiden lisäksi verkon rakenteeseen ovat vaikuttaneet oppilaitosten ylläpitäjien intressit ja sijaintikuntien välinen kilpailu. Tutkija Marjo-Riitta Järvinen on asiaa lähemmin tutkittuaan todennutkin: ”Kunnat ovat halunneet omalle paikkakunnalleen jatkokoulutusmahdollisuuksia, jottei opinhaluinen nuoriso muuttaisi pois.” (Järvinen 1997, 7). Erityisen paljon oppilaitosverkosto laajeni 1950- ja 1960-luvuilla. Syynä tähän olivat ennen kaikkea suuret ikäluokat ja yhteiskunnallinen tasa-arvopyrkimys. Pitkät välimatkat eivät saaneet olla esteenä koulutukseen hakeutumiselle (ks. esim. Kivirauma 1992). Niinpä vuonna 1971 oli Suomessa jo kaikkiaan 564 ammatillista oppilaitosta, joista omistivat yksityiset noin 37 % ja valtio sekä kunnat molemmat noin 31 %. Oppilaitosten keskipakko oli runsas 170 oppilasta. (Tilasto 1972: 9.)

Kasvun kautena oppilaitosverkkoa rakennettiin pääsääntöisesti uusia oppilaitoksia perustamalla. Yhdistämisä ei juuri tapahtunut. Vähäiset 1950- ja 1960-lukujen yhdistämiset tapahtuivat erityisesti pieniä ja kalliita maatalousalan oppilaitoksia kehitettäessä, 1970-luvulla yhdistämisen kohteena oli vuorostaan kotiteollisuusala ja 1980-luvulla metsäala (Vasara ja Lehtinen 1997, 13). Vasta viimeisen kymmenen vuoden aikana on oppilaitosten yhdistäminen yleistynyt Suomessa merkittävästi. Yhdistämistä on käytetty koulutuspolitiikan välineenä uudelleen organisoitaessa koulutusta niin ammatillisen kuin korkeasteenkin kouluverkon osalta.

2.1.2. Yhdistämisten tavoitteet

Oppilaitosten yhdistämisellä on tavoiteltu ennen kaikkea taloudellista tehokkuutta. Pyrkimyksenä on ollut vähentää oppilaitoskohtaisia kustannuksia ja parantaa oppilaitosverkon

taloudellisuutta. Myös koulutusjärjestelmän entistä joustavampi ja laadukkaampi toiminta on asetettu päämääräksi. Sen sijaan huomion kiinnittäminen opetuksen laaja-alaistamiseen ja opiskelijoiden valinnanmahdollisuuksien lisäämiseen on tavoiteasettelussa jäänyt vähemmälle. (Ks. esim. Vasara ja Lehtinen 1997.) Yhdistäminen on myös nähty keinoksi pelastaa ja säilyttää paikkakunnalla toimiva pieni oppilaitos silloin, kun se on joutunut valtion asettaman lakkautusuhan alaiseksi. Tässä on usein myös onnistuttu, kuten vaikkapa esimerkki Kihniön Käsi- ja Taideteollisuusoppilaitoksen yhdistämisestä (OPM 1992) Ikaalisten vastaavaan suurempaan yksikköön vuoden 1993 alusta osoitti.

Vuonna 1978 hyväksytty laki keskiasteen koulutuksen kehittämisestä (474/78) ja sen nojalla vuonna 1980 säädetty asetus keskiasteen koulutuksen kehittämisohjelmasta (543/80), ovat antaneet Valtioneuvostolle oikeuden käyttää kehittämisohjelmaa ohjausjärjestelmänä, jolla on luotu puitteet koulutukselle ammatillisissa oppilaitoksissa. Kehittämisohjelmissa ei ole kuitenkaan esitetty yksityiskohtaisia yksittäisten oppilaitosten perustamista, toiminnan laajentamista tai lakkauttamista koskevia kannanottoja. Kehittämisohjelmien avulla on asetettu ylläpitäjille (valtio, kunnat, kuntainliitot, yksityiset) selkeitä oppilaitosverkon rationalisointitavoitteita, kuten tehtiin esimerkiksi vuosille 1989 – 91 hyväksytyssä ohjelmassa (OPM 1988). Oppilaitosverkon yhdistämisen lähtökohtana on pidetty oppilaitosten omaleimaisen valtakunnallisen, alueellisen tai paikallisen koulutustehtävän selkiyttämistä ja vahvistamista välttämällä kuitenkin riittävällä koordinoinnilla päällekkäistoimintojen syntymistä. Osana tätä on noussut tehokkuuden nimissä esille lisäksi opettajien ja muun henkilökunnan, opetustilojen ja –välineiden yhteiskäytön laajentaminen (OPM 1989: 35).

2.1.3. Yhdistämisten aalto 1990-luvulla

1990-luvun alkupuolella on oppilaitosten yhdistämistähti ollut aiempaa huomattavasti nopeampaa. Vuosikymmenen puoliväliin mennessä ovat useimmat oppilaitokset kehittyneet täysin erilaisiksi kuin ne olivat vielä vuosikymmenen alussa. Oppilaitosten määrä on supistunut siten, että kun niitä vuonna 1990 oli vielä 570, on määrä vuonna 1996 enää 400. Kaikkiaan yhdistäminen on koskettanut eri tavoin lähes 240 oppilaitosta. Opetusministeriön tekemän selvityksen mukaan yhdistämisissä oli kaksi eri linjaa – osa perustui valtion pakkopäätöksiin ja osa vapaaehtoisuuteen. Leimaavaa 1990 –luvun yhdistämisille oli se, että monilla niistä valmistauduttiin ammattikorkeakoulu-uudistukseen. Yhdistämisen koh-

teena olevista oppilaitoksista monet olivat kokeneet yhdistämisprosessin jo aiemminkin ja useat niistä olivat toiminnassaan taloudellisia ja opiskelijamääriltään suuria. Vaikka yhdistäminen oli keino purkaa vanhaa oppilaitosverkkoa, se yhä useammin nousi myös keinoksi rakentaa uutta. (Vasara ja Lehtinen 1997, 18 – 21.)

Organisaatioiden välisissä yhdistämisissä erilaiset organisaatiokulttuurit muodostavat usein yhdistämisen onnistumista vaikeuttavia esteitä. Yritysten välisissä kaupoissa yrityskulttuurit ja kansainvälisissä yrityskaupoissa jopa kansalliset kulttuurierot voivat poiketa toistaan huomattavastikin ja vaativat integraatio- eli yhdistämisvaiheessa usein kokonaan uuden yhdistetyn yrityksen kulttuurin luomisvaiheen (ks. Erkkilä 2001.) Yllättävää kyllä, myös oppilaitosverkon yhdistämisessä törmätään samankaltaisiin ongelmiin. Tutkittaessa Suomessa 1990 luvulla tehtyjä yhdistämisissä, nostivat oppilaitosten edustajat yleisimmäksi yhdistymisen esteeksi oppilaitosten erilaiset toimintatavat ja erilaiset oppilaitoskulttuurit. Tähän oli törmätty 31 %:ssa kyselyyn vastanneista oppilaitoksista (OPH 1996).

2.2. KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ

2.2.1. Kuntayhtymä ja perussopimus

Kuntien yhteistoiminnan muodoista on säädetty 1.7.1995 voimaan tulleessa kuntalaissa (365/95), jonka 10:nnessä luvussa on tätä koskevat määräykset. Yhteistoiminnan muotoja voivat kuntalain 76 §:n mukaan olla:

- 1) sopimusperustainen yhteistoiminta siten, että toinen kunta hoitaa tehtävän yhden tai useamman kunnan puolesta,
- 2) sopiminen siitä, että tehtävän hoitaa kuntayhtymä tai
- 3) sopiminen siitä, että kunnalle tai sen viranomaiselle laissa säädetty tehtävä, jossa toimivallan siirto on mahdollista, annetaan virkavastuulla toisen kunnan viranhaltijan tehtäväksi.

Jos yhteistoiminnan muotona on kuntayhtymä, tulee sen perustamisesta päättää kuntalain 78 §:n mukaan kuntien välisellä valtuustojen hyväksymällä sopimuksella (= perussopimus). Perussopimuksessa tulee mainita kuntayhtymän nimi, kotipaikka, jäsenkunnat ja

tehtävät. Nimessä tulee olla sana ”kuntayhtymä”. Edelleen tässä kuntalain pykälässä määrätään, että perussopimuksessa on sovittava

- 1) kuntayhtymän päätöksentekotavasta
- 2) toimielinten jäsenten ja yhtymäkokousedustajien lukumäärästä ja äänivalan perusteista
- 3) yhtymäkokouksen, jos sellainen on, tehtävistä ja toimivallasta
- 4) siitä, mikä toimielin valvoo kuntayhtymän etua, edustaa sitä ja tekee sen puolesta sopimukset sekä miten oikeudesta kuntayhtymän nimenkirjoittamiseen päätetään
- 5) jäsenkuntien osuudesta yhtymän varoihin ja vastuusta veloista sekä muista kuntayhtymän taloutta koskevista asioista
- 6) kuntayhtymästä mahdollisesti eroavan jäsenkunnan ja toimintaa jatkavien jäsenkuntien asemasta
- 7) kuntayhtymän hallinnon ja talouden tarkastuksesta
- 8) siitä, miten kuntayhtymä puretaan ja loppuselvitys suoritetaan.

Vielä em. pykälässä määrätään siitä, että perussopimuksessa voidaan sopia määräenemistöpäätösten tekemisen perusteista ja että kuntayhtymän perustamisesta ja purkamisesta on ilmoitettava sen läänin lääninhallitukselle, jossa yhtymällä on kotipaikka. Perustamisilmoituksen liitteinä tulee olla sekä jäljennös perussopimuksesta että sopimuksen hyväksymistä koskevista valtuustojen päätöksistä.

Perussopimuksen muuttamisesta säädetään kuntalain 79 §:ssä, jossa todetaan muuttamisen olevan mahdollista, jos vähintään kaksi kolmannelta jäsenkunnista sitä kannattaa ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien jäsenkuntien yhteenlasketusta asukasluvusta. Kuntayhtymä voi kuntalain 80 §:n mukaan hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä käyttää puhevaltaa tuomioistuimissa ja muussa viranomaisessa.

Kuntayhtymän toimielimistä säädetään kuntalain 81 §:ssä. Sen mukaan päätösvaltaa yhtymässä käyttävät jäsenkunnat yhtymäkokouksessa tai sitä käyttää perussopimuksessa määrätty jäsenkuntien valitsema toimielin. Kuntayhtymällä voi olla muitakin perussopimuksessa määrättyjä toimielimiä. Yhtymäkokous on pidettävä vähintään kahdesti vuodes-

sa. Jäsenkunnissa yhtymäkokousedustajan valitsee kunnanhallitus tai muu valtuuston päättäjä toimielin. Yhtymäkokousta lukuun ottamatta tulee yhtymän toimielinten kokoonpano sovittaa sellaiseksi, että niissä toteutuu kunnallisvaalin mukainen poliittinen suhteellisuus kuntayhtymän alueella.

Kuntalain 83 §:n mukaisesti kuntayhtymän sellaisten menojen rahoituksesta, joita ei muuten saada katetuksi, vastaavat jäsenkunnat perussopimuksessa sovitun vastuunjaon mukaisesti. Poikkeuksena (perus)kuntiin nähden on kuntayhtymän taloudenhoidossa kuntalain 86 §:n mukaan se, että kuntalain 65 §:ssä säädetty alijäämän kattamisvelvollisuus ei koske kuntayhtymiä.

2.2.2. Opetuksen valtionosuus ja yksikköhintarahoitus

Opetuksen rahoitus tapahtuu kunnissa ja kuntayhtymissä pääosin valtionosuuksien avulla. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (705/92) tuli voimaan 1.1.1993 alkaen. Vuoden 1999 alusta lukien astui voimaan uudistettu laki opetus- ja kulttuuritoimenrahoituksesta (635/98). Vuoden 1997 alusta lähtien on rahoitus pohjautunut ns. ylläpitäjämallin pohjalle. Tämän mukaisesti valtionosuus on maksettu oppilaitoksen ylläpitäjälle, ei enää vanhaan tapaan oppilaan/opiskelijan kotikunnalle (Pirhonen 1999, 70- 71).

Opetuksen ja kulttuuritoimen valtionosuus muodostuu rahoituslain mukaan kunnan ylläpitämien toimintojen laskennallisten kustannusten ja kunnan omarahoitusosuuden erotuksesta. Laskennalliset kustannukset määritellään kullekin toiminnolle vuosittain vahvistettavina yksikköhintoina, jotka sitten kerrotaan yksikköjen (=oppilaat tms.) lukumäärällä. Lukiokoulutuksen yksikköhinta on oppilaskohtainen ja se määrätään erikseen 18 -vuotiaille ja nuoremmille ja erikseen yli 18 -vuotiaille. Ammatillisessa koulutuksessa yksikköhinta lasketaan koulutusaloittain, joita ovat luonnonvara-ala, tekniikka ja liikenne, hallinto ja kauppa, matkailu-, ravinto- ja talousala, sosiaali- ja terveysala, sekä kulttuuriala. Ammatillisen perusopetuksen rahoituksessa on huomioitu myös oppisopimuskoulutus. Lisäksi musiikkioppilaitoksille vahvistetaan oma rahoitusperuste.

Rahoitusjärjestelmään sisältyvä kunnan omarahoitusosuus tarkoittaa sitä, että opetuksen ja kulttuurin kokonaiskustannukset jaetaan kunnan ja valtion kesken. Rahoituslakiin perustu-

va valtionosuus valtakunnallisista kokonaiskustannuksista on 57 % ja kunnan laskennalliseksi omarahoitusosuudeksi jää 43 %. Kokonaiskustannukset selvitetään vuosittain ja kun näin saatava summa jaetaan maamme asukasluvulla, saadaan laskutoimituksella kunnan asukaskohtainen omarahoitusosuus. Kustannuspohja laskutoimitusta varten tarkistetaan kahden vuoden välein ja välivuosina summaa tarkistetaan indeksitarkistuksilla. Kyseinen summa esim. vuonna 2002 on 579,86 € (Kuntatalous 6/2002, 11 – 12.)

Valtion toteuttamat leikkaukset vuosina 1996 – 1998 ja tämänkin jälkeen täysimääräisinä toteuttamatta jätetyt indeksitarkistukset merkitsevät kuitenkin käytännössä sitä, että kuntien omarahoitusosuus on suurempi kuin lain mukainen 43 %.

Opetuksen alalla toimivalta kuntayhtymältä ei kunnan omarahoitusosuutta kuitenkaan peritä, vaan siitä vastaavat rahoituslain 9 §:n mukaan (perus)kunnat. Järjestelmän tämä periaate suokin kuntayhtymämuotoiselle järjestämistavalle rahoituksellisesti kuntiin nähden vahvemman pohjan.

Merkittävä ero opetuksen ja kulttuurin valtionosuudessa (perus)kunnan ja kuntayhtymän välillä on siinäkin, että kunnan valtionosuuteen lisätään verotulontasauserä. Kuntien valtionosuuslain (1147/96) 7 §:n (muutos 1360/2001) mukainen verotulontasauserä jaetaan maksatuksen yhteydessä siten, että siitä kohdistuu mm. 37 % opetus- ja kulttuuritoimeen. Lain mukaan on tosin mahdollista, että kunta voi paitsi saada (= tasauslisä) myös joutua maksamaan (= tasausvähenys) verotulontasausta. Kuntayhtymä ei verotulontasausta saa, mutta ei sitä voi joutua maksamaan.

2.2.3. Vuosikate

Vuosikate on kunnissa vuodesta 1997 alkaen käytetyn tuloslaskelman mukainen, kunnan kokonaistulorahoitusta kuvaava välitulokate. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen talousluku tulorahoituksen riittävyttä arvioitaessa. Perussääntönä pidetään, että mikäli vuosikate riittää kattamaan kunnan tai kuntayhtymän käyttöömaisuuden poistot, on kunnan tulorahoitus riittävä ja talouden katsotaan olevan tasapainossa. Tätä suhdetta kuvataan vakiintuneen käytännön mukaan tunnusluvulla ”Vuosikate prosenttia poistoista”. Kun

tunnusluvun arvo on 100 %, voidaan olettaa kunnan tai kuntayhtymän tulorahoituksen olevan riittävä. Mikäli poistot vastaavat keskimääräistä investointitasoa ja vuosikate ylittää poistojen määrän, on tulorahoitus ylijäämäinen. Jos taas vuosikate alittaa poistojen määrän, on tulorahoitus alijäämäinen (Kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätösmalli 2001, 17 – 18).

Kuntien tai kuntayhtymien vuosikatteiden vertaaminen yleisen tavan mukaisesti pelkän euro-/markkamääräisen suuruuden tai asukaslukuun suhteutetun luvun avulla ei aina kuitenkaan kerro koko totuutta rahoituksen riittävydestä. Kuntien ja kuntayhtymien tulorahoituksen tarve voi vaihdella suuresti riippuen esim. toiminnan organisointitavoista, rahoituksen kuluista tai tilapäisistä suurista investointikohteista (Helin 2002, 37).

2.3. TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Organisaatiot voivat olla joko avoimia tai suljettuja. Viime vuosikymmeninä on organisaatioiden avoimuus merkittävästi korostunut (ks. esim. Pfeffer ja Salancik 1978). Tämä on johtanut perinteisen organisaatiotutkimuksen niiden sisäisen rakenteen tutkimisesta myös organisaatioiden ulkopuolisten ilmiöiden tutkimiseen. Erilaiset organisaatiot elävät jatkuvassa vuorovaikutussuhteessa ympäristönsä kanssa. Organisaatioiden tulee sopeutua ympäristöönsä. Niiden tulee olemassa olonsa turvatakseen kyetä vastaamaan kulloinkin esille nouseviin haasteisiin ja tarvittaessa muuttaa toimintojaan (Morgan 1986, 44 – 45).

Koulutusjärjestelmä ja sen organisaatiot voidaan jakaa avoimeen ja suljettuun järjestelmään. Tunnusomaista avoimelle järjestelmälle on sen kyky ja halu vastata koulutuskysyntään. Suljetulle järjestelmälle puolestaan on tyypillistä se, että sen olemassa olo on turvattu ilman tarvetta taisteluun voimavaroista tai asiakkaista. (Lehtisalo ja Raivola 1992, 19.)

Organisaatioiden vuorovaikutus ympäristönsä kanssa selittää monia organisaatioiden muutoksia. David Silverman (1970, 31) onkin määritellyt sattuvasti: ”Voidaksemme yleensäkin ymmärtää, miksi organisaatiot ovat sellaisia kuin ovat tai muodostuvat sellaisiksi kuin muodostuvat, täytyy huomioida se ympäristö, johon organisaatiot sijoittuvat”. Organisaatorinen muutos on edellä mainitun valossa ymmärrettävissä reagoinniksi ympäristön vaatimuksiin.

Organisaatioteoreettisessa viitekehyksessä organisaatioiden yhteensulautuminen tarkoittaa organisaatioiden välillä uutta suhdetta, joka on vastaus ympäristöstä heijastuviin vaateisiin ja on äärimmäinen integraation muoto. Toki organisaatioiden välistä yhteistoimintaa voi tapahtua muutoinkin.

Organisatorista muutosta selitetään alan kirjallisuudessa usean eri teoreettisen lähestymistavan näkökulmasta. Tavanomaisimpia näistä ovat valintateoria, adaptaatioteoria ja siihen läheisesti liittyvä resurssiriippuvuusteoria sekä organisaation olemassa olon tarkastelu suhteessa sen legitiimisyteen. (Ks. esim. Aldrich 1979, Goedegebuure 1992, Pfeffer ja Salancik 1978 ja Etzioni 1973.)

2.3.1 Valintateoria

Valintateoria ymmärtää organisaatioiden muutoksen uusien organisaatioiden syntymisenä ja vanhojen tuhoutumisena. Muutoksessa säilyttävät asemansa vain vahvimmat ja parhaiten ympäristöön sopeutuvat. Jatkavien organisaatioiden näkökulmasta ympäristö toimii valitsijana. Tämä suo suurille ja voimakkaille organisaatioille joskus myös mahdollisuuden jatkaa toimintaansa entisellään. Kiinnostuksen kohteena valintateoreettisessa tarkastelussa ovat yleensä organisaatioiden henkiinjäämisen syyt – miksi toiset jäävät henkiin ja toiset taas eivät. (Morgan 1986, 66 – 69 ja Goedegebuure 1992, 90.)

2.3.2 Adaptaatio- ja resurssiriippuvuusteoriat

Toisin kuin valintateoria, painottaa adaptaatioteoria puolestaan organisaatiomuutosten olevan seurausta suunnitelluista organisaatioiden strategioiden ja rakenteiden vaihteluista, joihin on ryhdytty ympäristön uhkakuvien, muutosten ja/tai niiden suomien mahdollisuuksien vuoksi. Tältä pohjalta ovat Pfeffer ja Salancik kehittäneet ns. resurssiriippuvuusteorian, jonka mukaan kaikki organisatorinen toiminta on suunnattu turvaamaan organisaation hengissä säilymistä. Toisin sanoen mitä paremmin organisaatio pystyy vastaamaan muuttuvaan ympäristöön ja sen esittämiin haasteisiin, sitä parempi on organisaation kyky säilyä hengissä. (Pfeffer ja Salancik 1978, 131.)

Tehtävänsä hoitaakseen tarvitsee koulutusorganisaatio resursseja, joista tärkeimpiä ovat ns. kriittisiksi resursseiksi nimetyt raha ja auktoriteetti (Goedegebuure 1992, 104). Näiden avulla voi organisaatio sitten hankkia muita tarvitsemiaan resursseja. Tässä yhteydessä auktoriteetti ymmärretään kuvaamaan oppilaitoksen asemaa, sen olemassa olon oikeutta ja oikeutta suorittaa sille annettua koulutustehtävää (ks. myös Benson 1975, 232).

Aldrichin mukaan yhteensulautuminen on adaptaatiomuoto, jolla voidaan hallita organisaation ympäristöä ongelmien. Yhteensulautumisessa organisaatio useimmiten menettää autonomiaansa. Jotta yhteensulautuminen ylipäättänsä koettaisiin houkuttelevaksi, tulee tämän menestyksen tilalle saada uutta, organisaation elintärkeäksi kokemaa. Yleensä tässä on kysymys siitä, että halutaan turvata resurssien saannin jatkuvuus. (Aldrich 1979, 25.)

2.3.3. Legitimiteetti organisaation olemassa olon perustana

Legitimiteetin näkökulmasta organisaation tavoitteet ovat ne, jotka legitimoivat organisaation tehtävien jatkuvuuden. Organisaation kyky vastata tavoitteisiin legitimoii sen toiminnan ja olemassaolon. Yhteiskunnallisten muutosten myötä myös tavoitteet muuttuvat. Koulutusorganisaatioon sovellettuna voidaan todeta, että pelkkä kyky vastata koulutustarpeeseen ei enää riitä oikeuttamaan oppilaitoksen olemassa oloa. Oleellisena osana oppilaitoksen tavoitteita nähdään nykyisin myös organisaation tehokkuus ja taloudellisuus. (Etzioni 1973, 12.)

Talcott Parsonsin kehittelemän käsitteen *parsonsilainen funktionalismi* mukaan legitimiteetti on merkityksellinen käsite välineenä ymmärtää organisaation ja sen sosiaalisen ympäristön suhteita ja organisaation toiminnan jatkuvuutta. Sen mukaan organisaatioiden toiminta edellyttää jatkuakseen tiettyjen funktionaalisten ehtojen tai välttämättömyyksien täyttymistä. Koulutusorganisaatiot esimerkiksi käyttävät yleensä yhteiskunnalta saatuja resursseja. Tämän vuoksi yhteiskunta myös arvioi organisaatioiden toiminnan hyödyllisyyttä ja legitimiteettiä suhteessa niille asetettuihin tavoitteisiin. (ks. Parsons 1956).

2.4. YHTEENSULAUTUMISEN VAIHTOEHTOISET TOIMINTASTRATEGIAT

Pfeffer ja Salancik ovat tutkimuksissaan todenneet, etteivät organisaatioiden omat resurssit useinkaan riitä niille asetettujen uusien tavoitteiden saavuttamiseen. Ympäristössä voi kuitenkin olla toisia organisaatioita, joilla on tarvittavat resurssit. Näin organisaatiot tulevatkin entistä riippuvaisemmiksi toisistaan. Tällöin erilaiset yhteistyön muodot nousevat esiin keinoina turvata organisaatioiden olemassa olo. Erityisesti organisaatioiden yhteensulautuminen antaa mahdollisuuden toiminnan laajentumiseen ja luo mahdollisuuden vastata ympäristön haasteisiin. (Ks. Pfeffer ja Salancik 1978.)

Jo aiemmin mainittu resurssiriippuvuusteoria painottaa sitä, että organisatorisessa muutoksessa on kysymys kaksisuuntaisesta yhteydestä: uusi organisaatio pyrkii voimakkaasti vaikuttamaan myös ympäristöönsä (Pfeffer ja Salancik 1978, 222). Yhteensulautumisprosessi vaikuttaa siis paitsi mukana oleviin organisaatioihin niin myös ympärillä toimiviin ja koko ympäröivään toimintajärjestelmään. Siten yhdistäminen johtaa keskittämiseen ja muuttaa paitsi vallanjakaumaa organisaatioiden välillä myös toimintaympäristöä (Goedegebuure 1992, 126.)

Hollannissa on tutkittu korkeakoulujen yhteensulautumista. Tutkimuksessa on havaittu, että oppilaitoksilla on käytettävissä kolme erilaista strategiaa: 1) alistuva 2) sidosta laajentava ja 3) yksilöllisen laajentamisen strategia. *Alistuva strategia* tarkoittaa sitä, että vähemmän valtaa omaava oppilaitos jättää itsensä voimakkaamman käsiin. *Sidosta laajentavassa strategiassa* oppilaitos puolestaan turvaa oman asemansa erilaisten yhteismuotojen avulla mm. vahvistamalla suhteitaan toisiin lähellä oleviin laitoksiin, myös jo yhdistyneeseen. *Yksilöllisen laajentamisen strategia* tarkoittaa sen sijaan sitä, että oppilaitos vahvistaa sellaista alaansa, joka ei ole jo yhdistyneen uuden oppilaitoksen toimialaa. Samalla aloitetaan kilpailu esim. oppilaista ja pyritään hankkimaan uusia toimintaresursseja. (Goedegebuure 1992, 127.)

Organisaatioiden kanssakäymisen muotoja on myös analysoitu tavoiteltavien resurssien sijainnin suhteen. Tältä pohjalta on kuvattu neljä erilaista organisaatioiden vuorovaikutuk-

sen muotoa: konflikti, kilpailu, vaihtokauppa ja yhteistoiminta. Puhutaan ns. Ahrnen luokituksesta.

		RESURSSIEN SIJAINTI	
		Sisällä	Ulkona
VUOROVAIKUTUKSEN MUOTO	Kamppailu	<i>Konflikti</i>	<i>Kilpailu</i>
	Yhteistyö	<i>Vaihtokauppa</i>	<i>Yhteistoiminta</i>

Kuvio 2: Organisaatioiden keskinäisen vuorovaikutuksen muodot (Ahrne 1994, 122)

Ahrnen luokitus määrittelee kamppailun jakautuvan konfliktiin ja kilpailuun sekä yhteistyön taas vaihtokauppaan ja yhteistoimintaan. Oppilaitosorganisaatiota esimerkkinä käyttäen niitä voi kuvata seuraavasti: *Konflikti* on tilanne, jossa organisaatiot kamppailevat resursseista, jotka ovat jo toisen kontrollissa (opiskelijat toisessa oppilaitoksessa). *Kilpailu* on puolestaan tilanne, jossa organisaatiot kamppailevat resursseista, jotka eivät ole niiden hallussa (ilman opiskelupaikkaa olevat opiskelijat). *Vaihtokaupassa* oppilaitokset voivat vaihtaa keskenään asiantuntemusta, opettajia ja muita resursseja (erilaiset verkostot tms.). *Yhteistoiminnassa* oppilaitokset taas tavoittelevat niiden ulkopuolella sijaitsevia resursseja ja tämä vaatii vahvaa yhteistä panostusta (kyseessä voivat olla erilaiset kartellit tai oppilaitosten yhteensulautuminen). (Ks. Ahrne 1994, 121 – 125.)

2.5. ORGANISAATIOIDEN INTEGROITUMISASTE

Yhteensulautuminen on noussut viime vuosina merkittävimmäksi oppilaitosten yhteistyömuodoksi (ks. Vasara ja Lehtinen 1997). Tämä ei kuitenkaan ole ainoa tapa yhdistää erilaisia koulutusorganisaatioita. Integroitumismuotoina tulevat kyseeseen ennen yhteensulautumista uuden organisaation muodostamiseksi myös vapaaehtoinen yhteistyö, viralliseksi yhteistyö ja liitto/yhteenliittymä.

Erilaisia integroitumisen asteita on tutkinut 1980-luvulla laajasti Grant Harman. Hänen mukaansa oppilaitosten *vapaaehtoinen yhteistyö* voi koskea vaikkapa koulutusprojektia. Tiettyjen yhteisten palvelujen järjestäminen (kirjasto tms.) edellyttää yleensä jo kiinteämpään, *viralliseen yhteistyöhön* ryhtymistä. Astetta vaativammasta yhteistyöstä on kysymys,

kun solmitaan oppilaitosten välinen *liitto tai yhteenliittymä*, jolloin tulee myös määritellä valta- ja vastuukysymykset. Kun tämäkään ei riitä, tullaan tilanteeseen, jossa oppilaitosten *yhteensulautuminen* synnyttää kokonaan uuden oppilaitoksen. (Ks. Harman 1988, 2 –3).

3. YHTEENSULAUTUMINEN KOULUTUSPOLITIIKASSA

Yhteensulautumisella tarkoitetaan sitä, että alkuperäiset organisaatiot lakkaavat olemasta ja muodostavat yhdessä uuden, yleensä entistä laajemman kokonaisuuden. Liike-elämässä juuri yhteensulautuminen on perinteisesti nähty keinona vastata ympäristön poliittisiin ja taloudellisiin muutoksiin. Näin on pystytty vahvistamaan asemia ja laajentamaan vaikutusalueita markkinoilla. (Järvinen, Kivinen ja Rinne 1993, 15.)

Koulutussektorilla on yhteensulautumista myös käytetty jo pitkään välineenä oppilaitosverkon rakentamisessa tai uudistamisessa. Eräs alan johtavista tutkijoista, Grant Harman määrittelee yhteensulautumisen koulutussektorilla ”kahden tai useamman erillisen oppilaitoksen yhdistymiseksi yhdeksi uudeksi organisatoriseksi kokonaisuudeksi, jota yksi johtava elin ja yksi toimeenpaneva elin kontrolloivat ja jolle on siirretty aikaisempien oppilaitosten velat, varat ja vastuu.” (Harman 1988, 2.)

3.1. YHTEENSULAUTUMISTEN LUOKITTELU TUOTTEEN JA ALAN MUKAAN

Koulutussektorilla voidaan yhteensulautumiset luokitella tuotteiden ja koulutusalojen samanlaisuuden ja erilaisuuden avulla. Tuotteina pidetään opetusta ja tutkimusta. Tämä jako kuitenkin vaihtelee riippuen koulutuksen asteesta. Yleensä ammatillisessa koulutuksessa tuotteena pidetään vain itse koulutusta. Tutkimus mielletään paremminkin korkeakoulutuksen tuotteeksi. Kun yhteensulautumiset ristiintaulukoidaan, voidaan ne jaotella samalla koulutussektorilla sijaitsevien (ts. niillä on sama tuote) oppilaitosten horisontaalisiin ja diversifikoituneisiin sulautumisiin sekä sektorirajan ylittäviin vertikaalisiin sulautumisiin ja konglomeraatteihin. (Goedegebuure 1992, 21 – 24.) Luokittelua havainnollistetaan seuraavalla kuviolla.

		TUOTE (OPETUS, TUTKIMUS)	
		Samanlainen	Erilainen
KOULUTUS- ALA	Sama	<i>Horisontaalinen</i>	<i>Vertikaalinen</i>
	Eri	<i>Diversifikoitunut</i>	<i>Konglomeraatti</i>

Kuvio 3: Yhteensulautumisten luokittelu tuotteen ja koulutusalan mukaan

Kahden tai useamman kauppaoppilaitoksen yhdistyessä on kyse horisontaalisesta sulautumasta. Jos taas kauppaoppilaitos yhdistyy teknillisen oppilaitoksen kanssa, on kyse diversifikoituneesta sulautumasta. Kun teknillinen oppilaitos ja teknillinen korkeakoulu yhdistyvät, on kyse puolestaan vertikaalisesta sulautumisesta. Konglomeraatissa sen sijaan ns. sekoittuvat sekä koulutusalat että tuotteet keskenään, esimerkkinä vaikkapa teknillisen oppilaitoksen ja kauppaikorkeakoulun yhdistyminen. (Järvinen 1995, 12.)

Goedegebuuren mukaan erilaisten integroitumismuotojen painottuminen on vaihdellut eri aikoina. 1900-luvun alussa olivat horisontaalinen ja vertikaalinen yhteensulautuminen tyypillisiä, mutta 1960-luvun jälkeen monialaisemmat diversifikoituneet ja konglomeraattiset yhteensulautumat ovat olleet yleisimpiä. Kaikkiaan on 1900-luvun aikana läntisessä maailmassa ollut havaittavissa vähintään neljä suurta yhteensulautumisaaltoa. (Goedegebuure 1992, 45 – 46.)

3.2. YHTEENSULAUTUMISTEN LUOKITTELU SYIDEN PERUSTEELLA

Koulutussektorilla yhteensulautuminen voidaan luokitella myös siihen johtaneiden syiden perusteella. Yhdistyminen voi saada alkunsa joko oppilaitoksesta itsestään tai sen ulkopuolelta. Oppilaitoksesta itsestään lähtöisin oleva yhdistyminen on *vapaaehtoinen yhteensulautuma* ja ulkoisista syistä tapahtuva *pakotettu yhteensulautuma*. Pakotetuissakin yhteensulautumissa voi kuitenkin oppilaitokselle jäädä valinnanvaraa esim. sulautumispartnereiden suhteen. (Harman 1988, 4.)

Suomalaisia oppilaitosten yhdistymisiä tutkittaessa on havaittu, että vaikka vapaaehtoisessa yhdistymisessä aloite sulautumiseen tulisikin oppilaitokselta itseltään, niin lähtökohtana prosessille on kuitenkin ollut usein jonkin ulkopuolisen uhkan olemassa olo. Tällainen uhka on monessa tapauksessa ollut valtion taholta tapahtuva resurssiohjaus tai valtion määrittelemä kriteeri esim. oppilaitoksen (oppilas)koon suhteen. Oppilaitosten yhdistäminen nousikin Suomessa 1990-luvulla yhdeksi koulutuspolitiikan harjoittamisen välineeksi. (Vasara ja Lehtinen 1997, 14 – 21.)

Yhteensulautuminen voi sekä vapaaehtoisissa että pakotetuissa tapauksissa synnyttää kokonaan uuden oppilaitoksen. On myös mahdollista esim. pakotetun yhteensulautuman ns.

valloitus tapauksessa, että yksi oppilaitoksista säilyttää alkuperäisen luonteensa ja joskus jopa nimensä. Valloitus tapauksessa lopputulokseen vaikuttavat ennen kaikkea oppilaitosten väliset valtasuhteet. (Harman 1988, 5.)

Joillakin oppilaitoksilla saattaa olla sulautumisen tavoitteiden kannalta tärkeämpiä resursseja kuin toisilla. Oppilaitokset ovat näin usein keskenään hierarkisessa järjestyksessä. Partnerin valintaan nämä arvot vaikuttavat suuresti erityisesti vapaaehtoisessa yhteensulautumassa. Ympäristöönsä oppilaitokset pyrkivät näissä tilanteissa vaikuttamaan siten, että niiden autonomia lisääntyy ja epävarmuus minimoituu. Yhteensulautumisen syynä voikin olla myös oppilaitosten resurssien arvo, jota kuvaamaan ovat Pfeffer ja Salancik kehittäneet *vaihdon asymmetria –termin*. Asymmetria näkyy siten, ettei tämä suhde ole kaikille yhteensulautumaan osallisille yhtä tärkeä. (Pfeiffer ja Salancik 1978, 70.)

Epäluulo yhdistymispartneria kohtaan vaikuttaa sekin sulautumiseen. Pohdittaessa erityisesti monialaisten oppilaitosten yhteensopivuutta nostaa epäluulo usein selkeää yhdistymishaluttomuutta. Organisaatiokulttuurien erilaisuus on luonnollisesti epäluuloja eniten herättävä tekijä. Onnistuneessa yhteensulautumassa onkin siksi aina onnistuttu luomaan nopeasti uusi, yhtenäinen ja yhteinen, kaikkien osapuolten hyväksymä organisaatiokulttuuri (ks. esim. Erkkilä 2001).

3.3. YHTEENSULAUTUMINEN JA VALTAPYRKIMYKSET

Oppilaitosten yhteensulautumisessa on myös aina kysymys vallasta. Tavallisimmin pelätään, että toisen oppilaitoksen kustannuksella menetetään se valta, joka itsellä on olemassa. Tämä koskee erityisesti sellaisia yhdistymisprosesseja, joissa oppilaitokset ovat keskenään yhtä vahvoja ja arvostettuja. Eräät tutkimukset ovatkin osoittaneet, että yhteensulautumaan osallistuvien oppilaitosten erilaisuus helpottaa yhdistymisprosessia. Aina ei vain ymmärretä sitä, että yhdistymällä voidaan myös parantaa omaa valta-asemaa. (Järvinen 1995.)

Yhdistymiskeskusteluissa ja yleensäkin oppilaitosten välisissä neuvotteluissa vallalla on siten merkittävä rooli. Kuitenkin siitä puhumista vältetään, koska tämä koetaan vaikeaksi

ja kiusalliseksi. Vaatimuksia perustellaankin valtapyrkimysten sijaan esim. kohtuullisuus- ja tasapuolisuusnäkökohdilla (Ahrne 1994, 125).

Merkittävin vallankäyttäjä oppilaitosverkon suhteen on Suomessa valtio. Valtaa käyttää Valtioneuvoston lisäksi ennen kaikkea opetuksen keskushallinto – opetusministeriö ja opetushallitus. Lainsäädäntö muodostaa opetuksen ohjauksen kokonaispuitteet, jossa väli-
neenä toimii säädöksiin perustuva normiohjaus. Oppilaitoksia ja koulutusta yleisemminkin säädellään opetuksen sisällön, rahoituksen ja arvioinnin kautta. Tavoitteiden saavuttamista arvioimalla käytetään koko arviointijärjestelmää sitten säätelyn legitimoinnin välineenä.

Moni yhteensulautuminen on saanut alkusysäyksen valtion harjoittaman vallankäytön seurauksena. Vallankäyttö on ilmennyt erilaisena juridisena, taloudellisena sekä informatiivisena tai ideologisena säätelynä. (Ks. Kivinen, Rinne et al., 1995.)

3.4. YHTEENSULAUTUMINEN JA ERILAISUUS

Yhteensulautuminen tarkoittaa koulutussektorilla edellä (ks. s. 23) esitellyn Harmanin määritelmän mukaan kahden tai useamman oppilaitoksen yhdistymistä uudeksi organisaatioksi. Yhteensulautumisessa aiemmin yhtenäiset, pienet oppilaitokset joutuvat osaksi isoa kokonaisuutta, joka on sisällöllisesti huomattavan erilainen aiempaan organisaatioon verrattuna. Tämä on monessa tapauksessa jopa yhteensulautumisen tavoite. Koulutusalojen erilaisuus voikin muodostua koko yhteensulautuneen uuden oppilaitoksen vahvuudeksi.

Korkeakoululaitoksen erilaistumista on tutkittu kansainvälisesti paljonkin. Väitöskirjassaan Marjo-Riitta Järvinen esittelee näitä tutkimuksia ja toteaa, että erilaistumista on tarkasteltu samanlaisin luokituksin kuin yhteensulautumista (mm. jako horisontaaliseen ja vertikaaliseen sekä instituutioiden väliseen ja niiden sisäiseen erilaistumiseen). Hän tuo myös esille sen, että koulutuspoliittiset päättäjät pitävät erilaistumista hyvänä ja tavoittelemisen arvoisena (esim. varautuminen paremmin tuleviin työelämän haasteisiin, innovatiivisuuden lisääntyminen jne.). Vastakkaisiakin näkemyksiä kuitenkin esiintyy. Järvinen tuo tässä mielessä esille perinteisen käsityksen siitä, että ammatillisten oppilaitosten kohdalla voimakasta erilaistumisastetta ei ole pidetty vahvuutena vaan se on nähty usein yhdistymisten esteenä ja uudistuksia hankaloittavana tekijänä. (Järvinen 1997, 31 – 33.)

3.5. YHDISTYMISEN SUURIMMAT EDUT JA HAITAT SUOMALAISEN KOULUTUSPOLITIIKAN NÄKÖKULMASTA

Oppilaitosten yhdistymiset ovat yleistyneet maassamme ja niistä on tullut yksi suomalaisen koulutuspolitiikan keskeisistä ohjausvälineistä. Suomessa opetushallitus on kahdella laajalla kyselyllä selvittänyt ammatillisten oppilaitosten yhdistymisistä saamia kokemuksia. Ensimmäinen kyselyistä tehtiin vuonna 1994 ja jälkimmäinen vuonna 1996. Ensimmäisellä kerralla kyselyn kohteena olevia yhdistyneitä oppilaitoksia oli runsaat 40 ja toisella kerralla jo noin 90. Vuoden 1996 kyselyssä saatiin vastauksia 70 oppilaitokselta. Seuraavassa esitellään lyhyesti vuoden 1996 kyselyn tuloksia Anneli Vasaran ja Jukka Lehtisen kokoaman raportin pohjalta (Vasara ja Lehtinen 1997).

Tarkasteltaessa yhdistymisestä saatuja ETUJA 28 % oppilaitoksista nosti esille resurssien käytön tehostumisen. Oppilaitosten toimintaedellytysten koki parantuneen 25 % vastaajista. Yhteistyön lisääntymisen oppilaitosten välillä koki myönteisenä 22 % vastaajista, samoin oppilaitosten monipuolistumisen ja laaja-alaistumisen. Yli 20 % vastaajista piti toimintojen keskittämistä ja päällekkäisyyksien purkua niinkään merkittävänä etuna. Vajaa kuudesosa oppilaitoksista näki eduksi myös parantuneet mahdollisuudet opettajien yhteiskäyttöön. Vähemmille maininnoille jäivät sen sijaan sellaiset tekijät kuin kilpailun väheneminen, vaikutusvallan kasvu, hengissä säilyminen, säästöt, opiskelijoiden valinnaisuuden säilyminen ja asiantuntijuuden lisääntyminen

Yhdistymisten HAITTOJA JA ESTEITÄ kartoitettaessa suurimmaksi nousi oppilaitosten erilainen toimintatapa ja oppilaitoskulttuuri. Vastaajista 31 % oli tätä mieltä. Byrokraattisuuden lisääntymisen koki negatiiviseksi tekijäksi 27 % vastaajista ja erilaisen muutosvastarinnan, muutoksen kivuliaisuuden ja siihen liittyvät pelot 25 %. Oppilaitosten välisen epätasapainon ja pitkät välimatkat koki haitaksi ja esteeksi kuudesosa oppilaitoksista. Vähäisimmiksi negatiivisiksi tekijöiksi koettiin aiheutuneet kustannukset ja rahoitusjärjestelyt sekä oppilaitosten identiteetin hämärtyminen. Kovin suurta painoarvoa eivät saaneet myöskään maininnat erilaisista virkaehtosopimuksista tai muutoksen suuruus suhteessa käytettävissä olleeseen aikaan.

4. LÄNSI-PIRKANMAAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄN PERUSTAMISPROSESSI

4.1. OLEMASSA OLEVAT OPPILAITOKSET ENNEN KUNTAYHTYMÄÄ

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamiseen johtaneiden valmistelujen voidaan katsoa alkaneen varsinaisesti vuonna 1991 (ks. jäljempänä luku 4.2.). Hallinnollisesti yhtymä aloitti toimintansa perussopimuksen 8.5.1995 allekirjoittamisen jälkeen Parkanos-
sa 19.6.1995 pidetyllä yhtymäkokouksella. Kokonaisvaltaisesti toiminta alkoi kuitenkin vasta 1.1.1997 henkilöstö- ja taloushallinnon lopullisen yhdistämisen jälkeen. Opetusministeriö oli sitä ennen 28.6.1996 myöntänyt oppilaitosten ylläpitämisluvan siirron vanhoilta omistajilta uudelle kuntayhtymälle.

Edellä mainitun vuoksi esittelen seuraavassa lyhyesti ne oppilaitokset, jotka tulivat yhtymään mukaan sen ensivaiheessa perussopimuksen 8.5.1995 mukaisesti.

Esittely tapahtuu sekä vuoden 1991 että vuoden 1996 tietojen pohjalta. Nämä vuodet on valittu siksi, että:

- vuonna 1991 voidaan kuntayhtymän perustamiseen johtaneiden neuvotteluiden katsoa varsinaisesti alkaneen ja
- vuonna 1996 olivat ns. vanhat ylläpitäjät taloudellisesti viimeisen vuoden oppilaitoksista itsenäisessä vastuussa.

4.1.1. Itä-Satakunnan ammattioppilaitos

Itä-Satakunnan ammatillisen koulutuksen kuntainliitto on perustettu vuonna 1954. Perustajakuntia olivat Hämeenkyrö, Mouhijärvi ja Viljakkala. Parkanon kaupunki liittyi kuntainliittoon mukaan vuonna 1985. Oppilaitoksen kotipaikka on Hämeenkyrö. Hämeenkyrön lisäksi oppilaitoksella on sivutoimipiste Parkanossa. Oppilaitoksen rehtorina on toiminut 1.1.1985 lähtien Esko Kenkimäki ja pitkäaikaisena talouspäällikkönä 16.11.1970 alkaen Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän hallintojohtajaksi 1.1.1997 lukien siirretty Heikki Vikman.

Vuosi 1991: tiedot perustuvat sekä kuntainliiton että oppilaitoksen vuoden 1991 toimintakertomuksiin.

Vuonna 1991 oli ammattilaitoksessa 310 oppilasta (Hämeenkyrössä 271 + Parkanossa 39). Parkanon toiminta tapahtui ns. väliaikaisen koulutuksen ylläpitämisluvan turvin. Opetusluvan mukaisia aloituspaikkoja oli vuonna 1991 204, joista saatiin täytettyä 176 eli 86,3 %. Ylläpitöluvan mukaisia oppilaspaikkoja oli kaikkiaan 410, joista täytettynä 328 eli 80 %.

Opetusta annettiin Hämeenkyrössä 11 eri opintolinjalla ja Parkanossa neljällä. Opintolinjat Hämeenkyrössä olivat ajoneuvoasentaja, kone- ja metallitekniikka (perus), työstötekniikka, tuotantotekniikka, paperiprosessinhoitaja, talonrakentaja, teollisuussähköasentaja, suurtalouskokki, pukineiden ja mallipukineiden valmistaja, ylioppilas pohjainen rakennuspiirtäjä ja ylioppilas pohjainen tietotekniikan mekaanikko. Parkanon opintolinjat olivat puolestaan ylioppilas pohjainen elektromekaniikka, kone- ja metallitekniikka (perus), tuotantotekniikka ja ravitsemistyöntekijä.

Oppilaitos vastasi myös jäsenkuntiensa ja Ikaalisten alueella oppisopimuskoulutuksesta. Voimassa oli 46 oppisopimusta 36 kouluttajatyönantajan kanssa. Lisäksi oppilaitos järjesti kurssi- ja aikuiskoulutustoimintaa. Parkanossa oli käynnissä työllisyysperusteinen yhden lukuvuoden mittainen 12 miehen korjausrakentamiskurssi.

Ammattioppilaitoksen palveluksessa oli Hämeenkyrössä opetushenkilöstöä 23 ja muuta henkilöstöä 14 ja Parkanossa vastaavasti opetushenkilöstöä 13 ja muuta henkilöstöä kaksi. Vakituisen henkilöstön määrä oli vuoden lopussa 52. Lisäksi kuntainliiton palveluksessa oli seitsemän sivutoimista työntekijää.

Oppilaitoksen toimitilat Hämeenkyrössä (pääoppilaitos) muodostivat rakennuskokonaisuuden, joka oli pinta-alaltaan 10 150 m². Maapohjan pinta-ala oli puolestaan n. 2,4 ha. Viimeisin laajennus (mm. auditorio ja uusi pääsisäänkäynti) valmistui vuonna 1991. Erilisiä vuokrattuja asuntolapaikkoja oli 36 oppilaille. Muita vuokratiloja ei ollut.

Oppilaitoksen Parkanon sivutoimipiste sijaitsi Parkanon Teollisuustalo Oy:n kiinteistössä, josta kuntainliitto omisti 614 m²:n opetustiloihin oikeuttavat osakkeet. Lisäksi oli vuokrattu Parkanon kaupungilta kaksi lisätilaa, Parkanon Teollisuustalosta oppilaitoksen omien tilojen jatkoksi rakennettu 408 m²:n opetustila ja erillinen 1 237 m²:n suuruinen teollisuushalli.

Oppilaitoksen käyttötalouden toimintamenot olivat 16,4 Mmk. Jäsenkuntien maksuosuudet olivat 2,6 Mmk. Investointimenot olivat 10,7 Mmk ja tähän jäsenkuntien maksuosuudet olivat 1,7 Mmk.

Vuosi 1996: tiedot perustuvat sekä kuntayhtymän että oppilaitoksen vuoden 1996 toimintakertomuksiin.

Vuonna 1996 oli ammattilaitoksessa 407 oppilasta (Hämeenkyrössä 328 + Parkanossa 79). Kaikki toiminta tapahtui vakinaisen koulutuksen ylläpitämisluvan turvin.

Opetusluvan mukaisia aloituspaikkoja oli vuonna 1996 158, joista saatiin täytettyä 154 eli 97,5 %. Ylläpitöluvan mukaisia oppilaspaikkoja oli kaikkiaan 440, joista täytettynä 407 eli 92,5 %.

Opetusta annettiin Hämeenkyrössä 11 eri opintolinjalla ja Parkanossa neljällä. Opintolinjat Hämeenkyrössä olivat auto- ja kuljetusala, kone- ja metalliala (sekä tuotantotekniikka että työstötekniikka), paperi- ja kemianteollisuudenala, rakennusala, ylioppilaspohjainen tekninen piirtäjä, sähköala, tekstiili- ja vaatetusala, ylioppilaspohjainen sekä hotelli-, ravintola- ja suurtalousala. Parkanon opintolinjat olivat puolestaan kone- ja metalliala (tuotantotekniikka), rakennusala, hotelli-, ravintola- ja suurtalousala sekä ylioppilaspohjainen saksankielipainotteinen ruokapalveluiden perustutkinto.

Oppilaitos vastasi myös jäsenkuntiensa ja Ikaalisten alueella oppisopimuskoulutuksesta. Voimassa oli 113 oppisopimusta 62 kouluttajatyönantajan kanssa. Lisäksi oppilaitos järjesti kurssi- ja aikuiskoulutustoimintaa sekä työvoimapolitiittista koulutusta. Hämeenkyrössä oli käynnissä oppisopimusperusteinen yhden lukuvuoden mittainen 10 henkilön elektroniikka-asentajan ammattitutkintoon tähtäävä koulutus.

Ammattioppilaitoksen palveluksessa oli Hämeenkyrössä opetushenkilöstöä 27 ja muuta henkilöstöä 13 ja Parkanossa vastaavasti opetushenkilöstöä 6 ja muuta henkilöstöä kaksi. Vakituisen henkilöstön määrä oli vuoden lopussa 48. Lisäksi kuntainliiton palveluksessa oli eräitä sivutoimisia työntekijöitä.

Oppilaitoksen toimitilat Hämeenkyrössä (pääoppilaitos) muodostivat rakennuskokonaisuuden, joka oli pinta-alaltaan 10 150 m². Maapohjan pinta-ala oli puolestaan 23 815 m². Vuokratiloissa oli erillisiä asuntolapaikkoja 36 oppilaalle. Laajennuksia ei ole tehty vuoden 1991 jälkeen. Vuonna 1996 kuitenkin toteutettiin opetuskeittiön peruskorjaus laitteineen ja kalustoineen. Muita vuokratiloja ei asuntolan lisäksi ollut.

Oppilaitoksen Parkanon sivutoimipiste sijaitsi Parkanon Teollisuustalo Oy:n kiinteistössä, josta kuntainliitto omisti 614 m²:n opetustiloihin oikeuttavat osakkeet. Lisäksi oli vuokrattu Parkanon kaupungilta kaksi samassa kiinteistössä olevaa oppilaitoksen käyttöön saneerattua opetustilaa ja auditorio + toimistot. Opetuskäytössä olevien tilojen pinta-ala on kokonaisuudessaan 2 454 m². Vuonna 1995 rakennettiin lisäksi pieni 54 m²:n autotallirakennus. Tontin koko oli 11 070 m².

Oppilaitoksen käyttötalouden toimintamenot olivat 18,5 Mmk ja jäsenkuntien maksuosuudet niistä puolestaan 8,3 Mmk. Investointimenot olivat 2,6 Mmk, joista jäsenkuntien maksuosuudet 1,1 Mmk.

4.1.2. Ikaalisten kauppaoppilaitos

Ikaalisten kauppaoppilaitosoppilaitos on perustettu vuonna 1962. Perustajakuntina olivat Ikaalisten kauppa ja Ikaalisten maalaiskunta. Toiminta alkoi väliaikaistiloissa. Kahtena ensimmäisenä lukuvuotena opetus oli kauppakoulumuotoista ja vuodesta 1964 myös opistotasoisista. Ylioppilasosasto alkoi syksyllä 1967. Uusi koulurakennus valmistui Ikaalisten Vanhaan Kauppalaan vuonna 1965 ja tiloja laajennettiin kaksinkertaisiksi vuonna 1977. (Ikaalisten kauppaoppilaitosoppilaitos, vuosikertomus 1991.)

Syksyllä 1990 oppilaitos sai valtioneuvostolta luvan perustaa aikuiskoulutusosaston, joka oli yhteinen Ikaalisten Käsi- ja Taideteollisuusoppilaitoksen kanssa, mutta toimi hallinnollisesti kauppaoppilaitoksen alaisuudessa (Ikaalisten kauppaoppilaitosoppilaitos, vuosikertomus 1991). Oppilaitoksen pitkäaikaisena rehtorina toimi sen perustamisesta lähtien Juhani Valkama aina eläkkeelle jäämiseensä 28.2.1998 saakka. Hänen jälkeensä rehtorina ovat toimineet Riitta-Liisa Olkkonen, Vieno-Anneli Turunen ja viran nykyinen hoitaja Ari-Pekka Anttila 1.1.2002 alkaen.

Vuosi 1991: tiedot perustuvat sekä kaupungin että oppilaitoksen vuoden 1991 toimintakertomuksiin.

Vuonna 1991 oli oppilaitoksessa 339 opiskelijaa, joista ylioppilaslinjoilla 135.

Opetusta annettiin 14 eri luokalla. Kaupan ja hallinnon peruslinjalla oli 5 peruskoulu- ja 4 ylioppilas pohjaista luokkaa. Peruskoulupohjaisena ovat toimineet opistotasolla yleisjaksojen (2 kpl) lisäksi jatkolinjoina markkinoinnin (2 kpl) ja julkishallinnon linjat sekä koulutasolla myynti- ja toimistotekniikan linjat. Ylioppilas pohjaisina ovat toimineet aloituslinjojen (2 kpl) lisäksi jatkolinjoina julkishallinnon, laskentatoimen, markkinoinnin ja sihteerin linjat. Iltalinjalla on ollut kolme ylioppilas pohjaista luokkaa (julkishallintopainotteinen kolmivuotinen ATK-iltalinja). Oppilaitoksessa on myös ollut kaksi lisäkoulutusta antavaa jatkolinjaa: tietotekniikan jatkolinja ja sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnollisen sihteerin jatkolinja. Oppilaitoksen aikuiskoulutusosasto oli yhteinen Ikaalisten Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen kanssa. Aikuiskoulutusjohtajana toimii Mai-Lis Läykki.

Oppilaitoksen palveluksessa oli opetushenkilöstöä 32, joista 12 tuntiopettajia ja muuta henkilöstöä 12, joista kolme osa-aikaista. Aikuiskoulutusosaston palveluksessa henkilöstöstä oli yksi työntekijä (=aikuiskoulutusjohtaja).

Oppilaitoksen toimitilat sijaitsivat Ikaalisten Vanhassa Kauppalassa olevassa koulurakennuksessa, jossa oli tilaa 5 099 m². Tilat ovat olleet käyttöön riittävät ja vuokratiloja ei ollut käytössä.

Oppilaitoksen käyttötalouden toimintamenot olivat 11,7 Mmk ja –tulot 10,4 Mmk. Omistajakunnan Ikaalisten maksusuudeksi jäi 1,2 Mmk. Investointimenoja ei vuonna 1991 ollut lainkaan.

Vuosi 1996: tiedot perustuvat sekä kaupungin että oppilaitoksen vuoden 1996 toimintaker-
tomuksiin.

Vuonna 1996 oli oppilaitoksessa 369 opiskelijaa, joista ylioppilaslinjoilla 166.

Opetusta annettiin 15 eri luokalla. Kaupan ja hallinnon peruslinjalla oli 7 peruskoulupoh-
jaista luokkaa. Peruskoulupohjaisena ovat toimineet opistotasolla yleisjaksojen (2 kpl)
lisäksi jatkolinjoina markkinoinnin (2 kpl) ja julkishallinnon (2 kpl) linjat sekä koulutasol-
la myyntilinja. Ylioppilaspohjaisina oli kahdeksan luokkaa: aloitusluokkina laskentatoimi,
markkinointi, matkailu ja matkailu/Eurotour, lisäksi jatkolinjoina julkishallinnon, lasken-
tatoimen, markkinoinnin ja matkailun linjat. Aikuiskoulutuksessa on opetusta annettu seit-
semällä luokalla: tietotekniikan, sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnollisen sihteerin sekä
kulttuurin tuottajan jatkolinjat ja ATK-iltalinja (2 kpl) ja markkinointi-iltalinja (2 kpl).
Oppilaitoksen aikuiskoulutusosasto oli edelleen yhteinen Ikaalisten Käsi- ja taideteolli-
suusoppilaitoksen kanssa, mutta siitä oli tarkoitus muodostaa itsenäinen tulosityksikkö uu-
den Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän alaisuudessa 1.1.1997 lukien (L-P:n kky,
hallintosääntö 26 §).

Oppilaitoksen palveluksessa oli opetushenkilöstöä 34, joista 14 tuntiopettajia ja muuta
henkilöstöä 13, joista kaksi osa-aikaista. Aikuiskoulutusosaston palveluksessa henkilöstös-
tä oli kolme vakinaista työntekijää.

Oppilaitoksen toimitilat sijaitsivat Ikaalisten Vanhassa Kauppalassa olevassa kouluraken-
nuksessa, jossa oli tilaa 5 099 m² sekä viereisessä ns. Keltaisessa koulussa (637 m²), joka
oli myös osittain Käsi- ja Taideteollisuusoppilaitoksen käytössä. Varsinaisen kouluraken-
nuksen osalta aloitettiin vuonna 1996 peruskorjaus. Vuokratiloja ei ollut käytössä. Tontin
koko oli 9 581 m² (kauppaoppilaitos ja Keltainen koulu).

Oppilaitoksen käyttötalouden toimintamenot olivat 11,3 Mmk ja –tulot 10,3 Mmk. Omistajakunnan Ikaalisten katettavaksi jäi 1,1 Mmk. Investointimenot (peruskorjauksen aloitus, hanke valmistui vuonna 1997) olivat 0,8 Mmk ja ne kattoi kokonaisuudessaan Ikaalisten kaupunki.

4.1.3. Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos

Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos on perustettu vuonna 1953 nimellä Ikaalisten Mieskotiteollisuuskoulu. Nimi muuttui 1970 –luvun alussa Ikaalisten Kotiteollisuuskouluksi ja vuonna 1987 nykyiseen muotoonsa. Perustajakuntina olivat Ikaalisten kauppala ja Ikaalisten maalaiskunta. Vuoteen 1986 saakka oppilaitos toimi Ikaalisten Tevaniemen kylässä, jossa sen opetus- ja oppilaiden majoitustilat sijaitsivat. Tosin ensimmäiset vuokratilat Ikaalisten keskustasta hankittiin kudontalinjaa varten jo vuonna 1978. Lisää vuokratiloja hankittiin keskustasta sitten vuonna 1983 (vaatetuslinja) ja 1984 (soitinrakennuslinja). Oppilaitoksen koko toiminta Ikaalisten keskustaan rakennetuissa uusissa tiloissa käynnistyi syyslukukauden 1986 alussa. Uusiin tiloihin ei tehty erillisiä majoitustiloja. (URL: <http://www.lpkky.fi/ikata/yleinen.html>.) Ikaalisten Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen johtajana/rehtorina on toiminut 1.8.1976 lähtien aina eläkkeelle jäämiseensä 31.7.1999 saakka Altti Lammi ja hänen jälkeensä 1.8.1999 alkaen Leena Mäkelä.

Vuosi 1991: tiedot perustuvat sekä kaupungin että oppilaitoksen vuoden 1991 toimintakertomuksiin.

Vuonna 1991 oli Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa 170 opiskelijaa.

Oppilaitos on antanut ammatillista perus- ja jatkokoulutusta vaatetuksen (2 luokkaa), kudonnan (3 luokkaa), puutyön (3 luokkaa), soitinrakennuksen (2 luokkaa) mallinrakennuksen (1 luokka), metallin (3 luokkaa) ja metalli/asesepän (1 luokka) koulutusaloilla eli yhteensä 15 luokalla. Lisäksi on ollut käynnissä Hämeen lääninhallituksen kehittämisrahan turvin soitinten tutkimus- ja kehittämisprojekti. Käsi- ja taideteollisuusoppilaitos on valittu yhtenä kolmesta oppilaitoksesta mukaan lukuvuoden 1990 – 1991 aikana käynnistyneeseen opetusministeriön johtamaan kolmevuotiseen joustavan koulutusrakenteen ja luokat-

toman opetuksen kokeiluun. Oppilaitoksen aikuiskoulutusosasto oli yhteinen Ikaalisten Kauppaoppilaitoksen kanssa.

Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen palveluksessa oli vuonna 1991 opetushenkilöstöä 23, joista 8 sivutoimisia ja muuta henkilöstöä yhdeksän, joista kaksi osa-aikaisia.

Opetusta on annettu uusissa Ikaalisten keskustassa sijaitsevilla kolme erillisrakennusta (hallintorakennus, tekstiilirakennus ja puu- ja metallityörakennus) sekä varastotilat käsittelevissä koulutiloissa pinta-alaltaan 4 280 m². Lisäksi opetuskäytössä on ollut muitakin Ikaalisten kaupungin omistamia tiloja Keltaisella koululla (soitinrakennus) ja Pikku-Silkillä (pienoismallinrakennus/entisöinti ja kudonta), pinta-alaltaan n. 850 m². Vuokratiloja yksityisiltä ei ollut käytössä.

Oppilaitoksen käyttötalouden toimintamenot olivat 8,7 Mmk ja –tulot 7,8 Mmk. Omistajana Ikaalisten kaupungin maksettavaksi jäi 0,9 Mmk. Investointimenoja ei ollut lainkaan.

Vuosi 1996: tiedot perustuvat sekä kaupungin että oppilaitoksen vuoden 1996 toimintakertomuksiin.

Oppilaitos sai opetusministeriön päätöksellä vuonna 1992 luvan laajentaa toimintaansa Kihniöön ja Kihniön käsi- ja taideteollisuusoppilaitos liitettiin Ikaalisten alaisuuteen erilliseksi sivutoimipisteeksi 1.1.1993 alkaen (Opetusministeriön päätös oppilaitoksen koulutustehtävän ja sijaintipaikan muuttamisesta 15.12.1992). Vuonna 1996 oli oppilaitoksessa 447 opiskelijaa, joista Kihniön toimipisteessä 65. Oppilaitos oli laajentunut valtakunnallisesti merkittäväksi ja siinä oli opiskelijoita 120 eri kunnasta.

Opetusta annettiin aikuiskoulutuksena, nuorisoasteen koulutuksena ja jatkokoulutuksena ja sitä on annettu opistotasoisena (artenomi) ja koulutasoisena (artesaani) esinesuunnittelun ja valmistuksen (3 artenomiluokkaa), asealan (1 artenomiluokka), puutyön (3 luokkaa), soitinrakennuksen (2 luokkaa), pienoismallinrakennuksen (1 luokka), entisöinnin ja korjausrakennuksen (2 luokkaa, joista toinen artenomi), metallin (3 luokkaa), tekstiilin (3 luokkaa), vaatetuksen (4 luokkaa, joista yksi Kihniössä), turkis- ja nahkavaatetuksen (1 luokka Kihniössä) ja lyijylasityön ja lasimaalauksen (2 luokkaa Kihniössä), kaluste-

entisöinnin (1+1 luokka), harmonikan korjauksen (1 luokka) ja puuveneen valmistuksen (1 luokka Kihniössä) yhteensä 14 suuntautumisalalla 28 luokassa (Ikaalisissa 23 ja Kihniössä 5).

Oppilaitoksen aikuiskoulutusosasto oli edelleen yhteinen Ikaalisten Kauppaoppilaitoksen kanssa, mutta siitä oli tarkoitus muodostaa itsenäinen tulosityksikkö uuden Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän alaisuudessa 1.1.1997 lukien (L-P:n kky, hallintosäätö 26 §).

Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen palveluksessa oli vuonna 1996 opetushenkilöstöä 48, joista 15 sivutoimisia ja muuta henkilöstöä 15, joista kolme osa-aikaisia.

Opetusta on annettu Ikaalisten keskustassa sijaitsevista viisi erilliskäytöstä (hallintorakennus, tekstiilirakennus ja puu- ja metallityörakennus, soitinrakennus ja vaatetusrakennus) sekä varastotilat käsittävissä koulutiloissa pinta-alaltaan 6 604 m². Lisäksi opetuskäyttöön on vuokrattu muitakin Ikaalisten kaupungin tiloja Keltaisella koululla (harmonikan korjaus), Pikku-Silkillä (pienoismallinrakennus/entisöinti ja kudonta) ja teollisuustalolla (entisöinti ja korjaus) sekä lukuisia yksityisiä tiloja. Vuokratiloja on ollut käytössä pinta-alaltaan 5 100 m². Omien tilojen viimeisin laajennus valmistui syyslukukauden 1995 alkuun. Kihniön sivutoimipisteen opetuskäytössä oli tiloja 3 742 m² ja oppilajasuntolassa 320 m² (= 60 asuntolapaikkaa). Vuokratiloja ei Kihniössä ollut käytössä. Tontin koko oli Ikaalisissa 23 171 m² ja Kihniössä 9 800 m².

Oppilaitoksen uusissa tiloissa on toiminut yhteishankkeena Suomen Harmonikkainstituutin ja Suomen Harmonikkaliiton kanssa Soitintutkimuskeskus Akordia (mm. äänentutkimustilat ja äänitysstudio ja laaja soitinmuseo). Erillisprojekteina ovat olleet käynnissä soitinpuun tutkimusprojekti Suomen Itsenäisyyden Juhlavuoden Rahaston rahoittamana ja puun moninaiskäyttöprojekti yhdessä Pirkanmaan puutietokeskuksen kanssa.

Oppilaitoksen käyttötalouden toimintamenot olivat 12,7 Mmk ja –tulot 16,2 Mmk (Kihniön opetuspisteen osuus oli menoista 2,6 Mmk ja tuloista 3,0 Mmk eli tuottoa 0,4 Mmk). Koulun nettotuotto omistajakunta Ikaalisten kaupungille oli siis 3,5 Mmk. Investointimenot olivat 0,3 Mmk ja –tulot 0,5 Mmk (=vuokra-arvo) eli tästäkin kertyi tuloa 0,2 Mmk.

4.1.4. Kihniön käsi- ja taideteollisuusoppilaitos

Kihniön käsi- ja taideteollisuusoppilaitos on perustettu vuonna 1953 nimellä Kihniön Naiskotiteollisuuskoulu. Perustajana toimi Kihniön kunta. Yhteistyökumppaneina olivat lisäksi useat paikkakunnalla tuolloin vaikuttaneet naisjärjestöt. Oppilaitoksen yhteyteen perustettiin vuonna 1957 myös Kihniön Mieskotiteollisuuskoulu. Vuonna 1963 nämä yhdistettiin yhdeksi oppilaitokseksi nimeltään Kihniön Kotiteollisuuskoulu. 1980 –luvun puolivälissä nimi muuttui Kihniön Käsi- ja Taideteollisuusoppilaitokseksi. Nykyiset Kihniön keskustassa sijaitsevat koulutilat ja 60 oppilaan oppilasasuntola valmistuivat 1962 ja niitä laajennettiin 1979 (haastattelu, Mustaniemi 2003).

Valtioneuvoston 9.4.1992 tekemän päätöksen (= periaatepäätös 20:n keskiasteen ammatillisen oppilaitoksen lakkauttamisen yksityiskohtaisen valmistelun aloittaminen) mukaan oppilaitos olisi lakkautettu 1.1.1993 alkaen. Lakkautusuhan edessä käynnistettiin neuvottelut Ikaalisten kaupungin kanssa oppilaitoksen liittämistä hallinnollisesti Ikaalisten Käsi- ja Taideteollisuusoppilaitoksen alaisuuteen 1.1.1993 (muistio Kihniön KTOL 1992) osaksi Ikaalisten oppilaitosta Ikaalisten kaupunginvaltuuston päätöksellä 04.05.1992. Lopullisesti opetusministeriö vahvisti 15.12.1992 ministeri Riitta Uosukaisen allekirjoittamalla päätöksellä oppilaitoksen toiminnan siirtämisen Ikaalisten kaupungin ylläpitämäksi Ikaalisten Käsi- ja Taideteollisuusoppilaitoksen Kihniön sivutoimipisteeksi vuoden 1993 alusta (ks. viite edellä sivu 35).

Vuosi 1991: tiedot perustuvat sekä kunnan että oppilaitoksen vuoden 1991 toimintakertomuksiin.

Vuonna 1991 oli oppilaitoksessa 54 oppilasta. Kihniön kunnalla oli koulutuksen ylläpitolupa vakinaiseen koulutukseen.

Oppilaitos on antanut koulutusta yhdellä peruslinjalla (1 luokka) ja kahdella kudonta- ja ompelualan erikoistumislinjalla (2 luokkaa), erillisellä turkistenvalmistajan opintolinjalla (3 luokkaa) sekä ½-vuotisilla pukineiden ja asusteiden valmistuksen sekä kirkkotekstiilien

valmistuksen jatkolinjoilla (1+1 luokkaa). Lisäksi järjestettiin eräitä maksullisen palvelutoiminnan lyhytkursseja (20 – 80 tuntia).

Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen palveluksessa oli opetushenkilöstöä 6,5 ja muuta henkilöstöä 5,5. Vakituisen henkilöstön määrä oli vuoden lopussa 10. Lisäksi palveluksessa oli yksi sivutoiminen työntekijä.

Oppilaitoksen toimitilana palveli vuonna 1962 valmistunut ja 1970-luvun lopulla laajennettu koulurakennus, joka oli pinta-alaltaan 3 742 m². Oppilasasuntola käsitti 320 m² (= 60 asuntolapaikkaa). Vuokratiloja ei ollut käytössä. Tontin koko oli 9 800 m².

Oppilaitoksen käyttötalouden toimintamenot olivat 3,1 Mmk ja toimintatulot 3,3, Mmk. Korkojen ja poistojen määrä oli lisäksi 0,8 Mmk. Investointimenoja ei ollut.

4.1.5. Osaran maaseutuoppilaitos

Hämeenkyrössä sijaitseva Osaran maaseutuoppilaitos on perustettu vuonna 1886. Perustajana oli valtio, joka toimi ylläpitäjänä vuoden 1996 loppuun saakka. Vähäisen opiskelijamäärän vuoksi oppilaitos oli lakkautusuhan alla 1990 –luvun alkupuolella, jolloin aloitettiin ensimmäiset keskustelut Osaran kunnallistamisesta. Neuvotteluvaiheessa oppilaitoksen toiminta jatkui. Pitkällisten neuvottelujen tuloksena oppilaitos lopulta kunnallistettiin ja ylläpitäjäksi tuli 1.1.1997 alkaen Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä, jossa oppilaitos toimi osana Ammatti-instituutti Iisakkia. Valtio lahjoitti oppilaitoksen korvauksetta uudelle ylläpitäjälle tiloineen, kalustoineen, osakkeineen ja kiinteistöineen. Osastonjohtajana toimii tällä hetkellä Anna-Liisa Oksa.

Vuosi 1991: tiedot perustuvat oppilaitoksen vuoden 1991 toimintakertomuksiin.

Vuonna 1991 oli oppilaitoksessa 49 oppilasta maatalatalouden peruslinjalla. Lisäksi järjestettiin tilauskurssina maatalouslomittajien täydennyskoulutusta.

Maaseutuoppilaitoksen palveluksessa oli opetushenkilöstöä 7 ja muuta henkilöstöä 15. Vakituisen henkilöstön määrä oli vuoden lopussa 20.

Oppilaitoksen käytössä oli opetustiloina ja opetusta palvelevina tuotantotiloina 18 erillistä rakennusta, pinta-alaltaan n. 8 700 m². Tiloihin sisältyi oppilasasuntolapaikkoja 75 oppilaalle sekä asuntoja henkilökunnalle. Vuokratiloja ei ollut käytössä. Omia peltoja oli 50,7 ha ja lisäksi vuokralla 20 ha. Metsää oppilaitoksella oli 174 ha.

Oppilaitoksen käyttötalouden toimintamenot koulutoimintaan olivat 4,2 Mmk (ilman koulutilan liikevaihtoa). Lisäksi oli investointimenoja n. 3 Mmk (= uusi koulurakennus).

Vuosi 1996: tiedot perustuvat oppilaitoksen vuoden 1996 toimintakertomuksiin.

Vuonna 1996 oli oppilaitoksessa 80 oppilasta maatilatalouden peruslinjalla ja yrttitalouden erikoistumislinjalla. Lisäksi järjestettiin ammatillisia tilauskursseja.

Maaseutuoppilaitoksen palveluksessa oli opetushenkilöstöä 7 ja muuta henkilöstöä 17. Vakituisten henkilöstön määrä oli vuoden lopussa 21.

Oppilaitoksen käytössä oli opetustiloina ja opetusta palvelevina tuotantotiloina 20 erillistä rakennusta, pinta-alaltaan n. 12 000 m². Tiloihin sisältyi oppilasasuntolapaikkoja 75 oppilaalle sekä asuntoja henkilökunnalle. Vuokratiloja ei ollut käytössä. Omia peltoja oli 50,7 ha ja lisäksi vuokralla 20 ha. Metsää oppilaitoksella oli 174 ha.

Oppilaitoksen käyttötalouden toimintamenot koulutoimintaan olivat 6,7 Mmk (ilman koulutilan liikevaihtoa). Investointimenoja ei ole eritelty.

4.2. MISTÄ KAIKKI OIKEIN ALKOI ?

4.2.1. Yhteistoimintaa rehtoreiden kesken

Jo 1980-luvun lopulla olivat Hämeenkyrössä, Ikaalisissa ja Kihniössä sijaitsevien ammatillisten oppilaitosten rehtorit ryhtyneet kokoontumaan aika ajoin pohtiakseen koulutukseen liittyvää yhteistyötä. 1990-luvulle tultaessa kokoontumiset muuttuivat säännöllisemmiksi ja tavoitteellisemmiksi ja kokoontumisista alettiin pitää muistioita. Samalla käynnis-

tyi käytännössä yhteistyökohteiden kartoitus. (Haastattelu Kenkimäki, Lammi et al. 2003.) Näitä kokoontumisia voidaan hyvällä syyllä pitää tämän tutkimuksen kohteena olevan yhteensulautumisprosessin alkuna.

Toukokuussa 1991 Hämeenkyrössä Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksella pidetyssä rehtorien kokoontumisessa on kokousmuistioon kirjattu viisi konkreettista yhteistyön kehittämiskohdetta: 1) tietotekniikka 2) yhteisten opettajien käyttö 3) opettajien yhteistoiminta 4) opetuksen jaksotuksen koordinointi 5) oppilaitosten väliset valinnaiset kurssit (3-tiealueen rehtorien kokousmuistio 20.5.1991).

Alansa ammattilaisina oppilaitosten rehtoreilla oli eturivin paikka seurata myös alalla viireillä olevia valtakunnallisia uudistussuunnitelmia. Ikaalisten Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen rehtori Altti Lammi oli valtakunnallisen rehtoriyhdistyksen hallituksen puheenjohtaja ja opetusministeriön sekä ammattikasvatushallituksen (myöh. opetushallitus) käyttämä asiantuntija, Ikaalisten Kauppaoppilaitoksen rehtori Juhani Valkama ajankohtaisen ammattikorkeakoulukokeilu-uudistuksen pirkanmaalaisia vetureita ja Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen rehtori Esko Kenkimäki puolestaan uudistuksia laajasti opinnäytetyösään pohtinut asiantuntija (ks. Kenkimäki 1990) Tietoisuus suunnitelmista ja valtiiovallan tulevaisuuden visioista oli omiaan vauhdittamaan yhteistoiminnan alueellista kehittämistä. Rehtoreille muodostui selkeä näkemys siitä, että yksittäinen, yhden kunnan tai pienen kuntainliiton ylläpitämä oppilaitos, ei pysty tulevaisuudessa vastaamaan ammatilliselle koulutukselle eteen tuleviin haasteisiin.

4.2.2. Ammatillisen opetuksen uudet tulevaisuuden tavoitteet maassamme

Vuonna 1978 voimaan tullut laki keskiasteen koulutuksen kehittämisestä (474/78) edellytti, että ammatillista koulutusta ryhdyttiin kehittämään työelämän vaatimusten mukaisesti ja että koko ikäluokalle oli tarjota opiskelupaikat ammatillisesti eriytyneessä koulutuksessa. Valtio alkoi entistä voimallisemmin säätelämään koulutusta ja laatimaan sitä varten kehittämissuunnitelmia, joiden aikaväli oli noin kymmenen vuotta. Välineenä tässä käytettiin tavoiteohjelmia, joista ensimmäinen koski vuosia 1980 – 84. Samassa yhteydessä ryhdyttiin asettamaan ammatilliselle koulutukselle pitkän aikavälin aloituspaikkatavoitteet, joista ensimmäinen määriteltiin vuodelle 1988. Myöhemmin tavoiteohjelmat muuttuivat

konkreettisiksi kehittämisohjelmiksi, joiden ajallinen ulottuvuus oli viisi vuotta ja ne uusittiin vuosittain. Aloituspaikekatavoitteet määriteltiin 1980-luvun lopulla erikseen sekä vuodelle 1995 että vuodelle 2000. (OPM 1989: 35, 1 – 2.) Talvella 1989 päätti opetusministeriö hallinnonalansa suunnittelujärjestelmän kehittämisperiaatteista. Samalla luotiin myös uudet perusteet oppilaitosten toimintakyvyn arvioinnille ja seurannalle. Arvioinnissa ryhdyttiin seuraamaan oppilaitoksittain oppilasmäärän ja opetusryhmien kehitystä, alkavien luokkien täyttöasetta ja yksikkökustannuksia. Lisäksi ryhdyttiin arvioimaan entistä konkreettisemmin oppilaitoksen kykyä vastata alueelliseen koulutustarpeeseen. Osana oppilaitosten toiminnan tehostamistoimia edellytti opetushallitus lisäksi, että oppilaitosten yhteistoimintaa lisätään, aikuiskoulutusta kehitetään ja ryhdytään toimiin pienten, lähellä sijaitsevien oppilaitosten muuttamiseksi yhdistetyiksi oppilaitoksiksi. Muutoksia suunniteltiin tuntikehysjärjestelmäänkin ja valtion ylläpitämien oppilaitosten kunnallistamisvauhtia oltiin nopeuttamassa. (OPM 1989: 35, 45 – 46.)

4.2.3. Rahoitusjärjestelmän muutos vireille

Merkittävä tekijä ammatillisen koulutuksen kehittämisessä oli valtion rahoitus. Rahoitus oli pitkään rakentunut opetuksessa samoin kuin muillakin sektoreilla kustannusperusteiseen järjestelmään, jossa hyväksyttäviin kuluihin saatiin valtionosuutta ylläpitäjäkunnalle vahvistetun kantokykyluokan määrittelemän prosenttiosuuden mukaan. Järjestelmä johti vähitellen kustannustason nousuun eikä aina riittävästi motivoinut ylläpitäjiä toiminnan tehostamiseen.

Opetusministeriön hallinnonalan yleissuunnitelmassa vuosille 1990 – 94 oli määritelty tavoitteeksi uudistaa opetustoimen valtionosuusjärjestelmä lähivuosina. Uudistustyö voitteli aiemmasta merkittävästi poikkeavaa järjestelmää, jossa valtionosuus myönnettäisiinkin nyt ns. yksikköhintajärjestelmän pohjalta, ei enää todellisiin kustannuksiin perustuen. Päämääränä oli luoda järjestelmä, joka perustuisi ennalta määriteltyihin rahoituskehyksiin, korostaisi oppilaitosten (tai niiden ylläpitäjien) itsenäistä päätäntävaltaa ja kannustaisi toiminnassa taloudellisuuteen. (OPM 1989: 35, 43.). Suunniteltu muutos hämmensi kuntakenttää ja muita oppilaitosten ylläpitäjiä suuresti (haastattelu Kenkimäki, Lammi et al. 2003).

4.3. TAVOITTEET KUNTIEN VASTAUS TULEVAISUUDEN HAASTEISIIN

Alkukesästä 1991 oli tultu tilanteeseen, jossa 1990-luvun ammatillisen opetuksen kehittämistavoitteet olivat kirkastuneet olemassa olevien oppilaitosten rehtoreille. Rehtorit katsoivat ajan olevan kypsä kutsua koolle alueen kunnat miettimään tulevaisuuden visioita. Kutsu kuntien edustajien kokoukseen päätettiin lähettää. (Haastattelu Kenkimäki, Lammi et al. 2003).

Edellä mainitussa haastattelussa nostettiin suunnitellulle uudistukselle asetetuista keskeisistä tavoitteista esille seuraavat:

- 1) koulutuksen laadullinen kehittäminen (mm. koulutuksen valinnaisuuden lisääminen ja mahdollisuus koulutuslinjojen joustavaan vaihtamiseen)
- 2) riittävän monipuolisen koulutustarjonnan turvaaminen ja koulutusasioiden päätösvallan säilyttäminen omalla alueella
- 3) aikuis- ja oppisopimuskoulutuksen alueellinen koordinointi
- 4) henkilökunnan joustava yhteiskäyttö
- 5) koulutuksen kilpailukyvyyn turvaaminen (laadukkaan koulutuksen mahdollistaman korkean käyttöasteen kautta riittävä tulorahoitus)
- 6) kustannussäästöjen aikaansaaminen (mm. koulutilojen käytön tehostaminen ja päällekkäistoimintojen karsiminen).

Ikaalisten kaupunginvirastolle kokoontuivat asiaa valmistelemaan kokoukseen vielä juhannuksen 1991 alla rehtorien lisäksi edustajat Hämeenkyröstä, Ikaalisista ja Parkanosta kaupungin-/kunnanjohtajien johdolla. Kokoontumisesta laadittuun neuvottelumuistioon (Kuntaneuvottelumuistio 1991:1) kirjattiin seuraavaa:

- 1) Ammatillisen koulutuksen säilyttäminen kolmostien varrella mahdollisimman monipuolisena nähtiin tärkeänä alueen elinkeinoelämän ja kuntien kannalta.
- 2) Yhteistyön tulee ulottua Kihniöstä Hämeenkyröön asti. Vammalan ja Kankaanpään rajaaminen ulkopuolelle on ainakin alussa tarpeen.

- 3) Yhteistyömuotoina nähdään mahdollisina kuntainliitto, kuntayhtymä, neuvottelukunta tms.
- 4) Koululainsäädännön muutokset, valtionosuusasiat, oppilaitosten omistuskysymykset ja nuorisokoulun tulo vaikuttavat suunnitelmiin.
- 5) Yhteistyön tuomina hyötyinä ammatillisille oppilaitoksille nähdään
 - investointien säästö pitkällä aikavälillä
 - valinnaisuuden mahdollisuuksien lisääminen
 - nuorisokoulun helpompi toteutus
 - yhteistyö erilaisten opetuskokonaisuuksien hyväksikäytössä oppilaitosten välillä
 - koulukohtaisten liikkumavarojen käytön järjeistäminen
- 6) Alueen kuntien tulisi käynnistää asian valmistelu ja ottaa asiaan kantaa periaatteellisesti.
- 7) Tavoitteena laatia tämän vuoden (1991) loppuun mennessä selvitys asiassa joko viranhaltijatyöryhmän tai ulkopuolisen asiantuntijan avulla.

Asian valmistelu jatkui syksyllä 1991 siten, että Hämeenkyrössä pidetyssä kokouksessa yhteistyön tarpeellisuus lopullisesti todettiin, päätettiin selvitystyön toteuttamistavoista ja siitä, että tiedustellaan Pirkanmaan liittoa selvitystyön tekijäksi (Kuntaneuvottelumuistio 1991:2). Seuraavassa kuntien nimeämien edustajien neuvottelussa niinkään Hämeenkyrössä tehtiin lopullinen päätös selvitystyön toimeksiannosta Pirkanmaan liitolle ja nimettiin tätä varten erillinen johtoryhmä (Kuntaneuvottelumuistio 1991:3). Muistiossa todettiin sanatarkasti: *”Selvitystyön tavoitteeksi päätettiin asettaa ammatillisen koulutuksen alueellisen yhteistyön vaihtoehtoisten toteutusmallien selvittäminen. Tavoitteena on löytää sellainen alueellinen malli, jonka avulla monipuolinen, pitkällä aikavälillä kilpailukykyinen koulutus alueella säilyisi ja edelleen kehittyisi.”* Aikatauluksi vahvistettiin työn valmistuminen helmikuun 1992 loppuun mennessä. Oppilaitosten rehtoreiden tehtäväksi annettiin asian käytännön hoito. Huomioitava on myös se, että tästä toimeksiannosta päätettäessä oli kokouksessa paikalla valtion ylläpitämän Osaran maaseutuoppilaitoksen edustus.

4.4. PIRKANMAAN LIITON KEHITTÄMISSELVITYS 1992

Varsinainen selvityspyyntö toimitettiin Pirkanmaan liitolle alueen ammatillisten oppilaitosten rehtorien yhdessä suorittaman yksityiskohtaisemman valmistelun pohjalta. Selvitykseen haluttiin sisällytettävän myös arvio koko Pirkanmaan ammatillisen koulutuksen kehittymisestä ja tutkittujen yhteistyömallien soveltamisesta koko Pirkanmaan koulutusjärjestelmään. (ks. selvityspyyntö 22.10.1991).

Selvitystyön laatijaksi Pirkanmaan liitto nimesi seutukaavatutkija Heikki Kanervan ja ohjaajaksi tutkimusjohtaja Pentti Hämäläisen.

Selvitystyön johtoryhmä kokoontui säännönmukaisesti yhdessä Pirkanmaan liiton edustajien kanssa ohjauspalavereihin. Johtoryhmässä sovittiin yhteisesti, että kansalaisopistot jäävät tässä vaiheessa selvitystyön ulkopuolelle, mutta lukiot pyritään sen sijaan saada yhteistyöhön mukaan ainakin pitemmällä tähtäimellä (Kuntaneuvottelumuistio 1992:1).

Kehittämistyön edetessä alueen ammatillisten oppilaitosten rehtorit kokoontuivat edelleen säännöllisesti ja tekivät ehdotuksen, jonka mukaisesti yhteistyön tulevaisuudessa tulisi rakentua laaja-alaisen koulutuksen kuntayhtymämallin pohjalle (3-tiealueen rehtorien kokousmuistio 23.1.1992). Ehdotukseen sisältyivät jo tuolloin esitykset mm. oppilaitosten toimimisesta itsenäisinä tulosityksikköinä, lukioiden ja kansalaisopistojen liittäminen myös kuntayhtymään sekä pohdintaa vaihtoehtoisista koulutilojen siirtämismalleista kuntayhtymälle.

4.4.1. Yhteistyömalli

Pirkanmaan liiton toimesta tilattu selvitystyö (ks. Pirkanmaan liitto 1992) valmistui ajallaan ja oli selvitystyön johtoryhmällä tutustuttavana maaliskuun 1992 alusta. Alueen kunnat kutsuttiin laaditun selvityksen esittelytilaisuuteen Hämeenkyrön Osaralle 25.3.1992.

Esitetyn yhteistyömallin mukaan koulutusta varten perustetaan kuntayhtymä, jonka tehtävänä on ammatillisen koulutuksen järjestäminen alueella. Perustettavan kuntayhtymän

hallinto järjestetään mahdollisimman yksinkertaiseksi tulosajattelun pohjalta (yksiportainen). Kukin oppilaitos muodostaisi itsenäisen tulosityksikön. Aikuiskoulutus olisi myös oma tulosityksikkönsä. Oppilaitoksissa olevan henkilöstön asema turvataan siirtymävaiheessa siten, että he siirtyvät ns. vanhoina työntekijöinä. Koulutilojen luovutustavasta kuntayhtymän perustamisvaiheessa sovitaan erikseen. Kuntayhtymän kuntien välinen kustannusten jako toteutetaan käytön mukaisissa suhteissa oppilaitosmuodoittain. Ylintä päätösvaltaa käyttää kuntayhtymässä yhtymäkokous, jonka alaisena toimii yhtymähallitus. Operatiivisesti kuntayhtymän yksiköiden välistä yhteistyötä hoitaa johtoryhmä ja hallintoa ja taloutta kuntayhtymän toimisto. Oppilaitoksilla voi olla omat johtokuntansa. (Pirkanmaan liitto 1992, 22.)

Kuntayhtymän perustamisella nähtiin saavutettavan selkeitä toiminnallisia rationalisointi-työtyjä ja kustannussäästöjä, mahdollisuuksia toiminnan laadulliseen kehittämiseen sekä mm. luotavan edellytyksiä alueen yhteistoiminnalle muillakin sektoreilla. Myös osallistumisen kehitteillä olevaan ammattikorkeakoulukokeiluun nähtiin olevan tätä kautta mahdollista. (Pirkanmaan liitto 1992, s. 22.)

Osaran kokouksessa tehtiin kehittämisselvitykseen joitain vähäisiä tarkistuksia ja sovittiin esityksen sisällöstä sekä päätettiin, että kehittämisselvitys lähetetään kuntien ja kuntainliiton hallituksille ja näitä pyydettiin esittämään näkemyksensä tulevasta kehittämismallista toukokuun 1992 loppuun mennessä (Kuntaneuvottelumuistio 1992:2).

Kesäkuun alussa 1992 kokoontuivat kunnat tällä kertaa Parkanoon kokoukseen, jossa mm. todettiin valmistelutyössä mukana olevien kuntien antaneen niiltä pyydettyt kannanotot. Kannanotot yhteistyön kehittämiseen Pirkanmaan liiton tekemän kehittämisselvityksen esittämän mallin pohjalta olivat pääosin myönteisiä. Lisäksi päätettiin kutsua koolle syyskuussa pidettävä luottamushenkilöseminaari, jossa tähänastinen selvitystyö esitellään luottamushenkilöille ja pyritään saamaan aikaan päätös jatkotyön valmisteluorganisaatiosta ja kannanotto siitä, miten lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten välistä yhteistyötä voitaisiin lisätä. (Kuntaneuvottelumuistio 1992:3.)

4.4.2. Koulutusyhteistyön kehittämisseminaari 1992

Ensimmäistä kertaa jo lähes puolitoista vuotta käynnissä olleen valmisteluprosessin aikana olivat kuntien ylimmät luottamushenkilöt virallisesti mukana valmistelutyössä Ikaalisissa 30.9.1992 pidetyssä 3-tien kuntaryhmän alueellisen koulutusyhteistyön kehittämisseminaarissa. Tätä ennen oli valmistelutyö tapahtunut ns. virkamiestyönä.

Tässä luvussa esitetyt asiat perustuvat kehittämisseminaarista laadittuun neuvottelumuistioon (seminaarimuistio 1992).

Seminaarissa Pirkanmaan liiton tutkimusjohtaja Pentti Hämäläinen esitteli valmistuneen kehittämiselvityksen ja siihen pohjautuvan yhteistyömallin. Käytännön esimerkkinä esiteltiin seminaarissa myös jo aiemmin Kokkolan seudulla toteutettu ammatillisen koulutuksen kehittämishanke. Esittelijänä toimi alan arvostettu asiantuntija, seudun ammatillisesta koulutuksesta vastaavan kuntainliiton liitohallituksen puheenjohtaja Esko Lankila.

Seminaarin osanottajat olivat yksimielisiä siitä, että alueellisen koulutuskuntayhtymän muodostaminen on kannatettava asia. Konkreettisenä tuloksena seminaarista oli päätös esittää alueen kunnanhallituksille (Hämeenkyrö, Ikaalinen, Kihniö, Mouhijärvi, Parkano ja Viljakkala), että nämä nimeäisivät edustajansa kuntayhtymän perustamista valmistelevaan työryhmään. Työryhmän tulisi valmistella kuntayhtymän säännöt sekä hoitaa taloudellisiin asioihin liittyvät kuntien väliset neuvottelut ja tarvittava yhteydenpito valtion viranomaisiin.

Käytännön toimenpiteet koskien valmistelutyöryhmän kokoonpanoa ja tehtäviä annettiin oppilaitosten rehtorien valmisteltavaksi. Tältä pohjalta päädyttiin malliin, jonka mukaan kunnat nimeävät valmistelutyöryhmään 1 –3 jäsentä oppilaitosten edustajien toimiessa asiantuntijoina. Valmistelutyöryhmän tuli jakaantua pienempiin ryhmiin erityisaloittain.

Tavoiteaikatauluksi asetettiin työn käynnistyminen marraskuussa 1992 ja sen valmistuminen siten, että kuntien valtuustot voisivat käsitellä asian elokuussa 1993 ja että uusi koulutuskuntayhtymä olisi toimintavalmis 1.1.1994 alkaen.

Kunnat nimesivätkin edustajansa koulutuskuntayhtymän valmistelutyöryhmään ripeästi ja valmistelutyö pääsi käyntiin lähes suunnitellussa aikataulussa. Kutsu ensimmäiseen kokoukseen lähetettiin 12.11.1992 ja kokous pidettiin Hämeenkyrössä 1.12.1992.

4.5. VALMISTELUTYÖN ETENEMINEN

4.5.1. Työn organisointi ja tavoiteaikataulu

Kuntien nimeämistä edustajista koostuvan valmistelutyöryhmän ensimmäinen kokous pidettiin siis Hämeenkyrössä 1.12.1992. Kokous päätti valmistelutyön organisoinnista ja tavoiteaikataulusta.

Valmistelutyöryhmän puheenjohtajaksi nimettiin Ikaalisten kaupunginjohtaja Sakari Tuomola ja sihteeriksi Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen rehtori Esko Kenkimäki. Lisäksi hyväksyttiin mahdollisuus käyttää tarpeen mukaan ulkopuolista asiantuntijaa. Valmistelutyötä varten päätettiin nimetä: 1) johtoryhmä 2) hallinto- ja sopimustyöryhmä 3) taloushallintotyöryhmä ja 4) opetuksen kehittämistyöryhmä. Johtoryhmän tehtäväksi annettiin valmistella uuden kuntayhtymän perussopimusluonnos valmistelutyöryhmän käsiteltäväksi tammikuun 1993 loppuun mennessä. (Valmistelutyöryhmän muistio 1992: 1.)

4.5.2. Perussopimuksen ja sääntöjen muokkaaminen

Valmistelutyö johtoryhmän toimesta käynnistyi välittömästi. Jo 9.12.1992 Ikaalisissa pidetyssä johtoryhmän kokouksessa käsiteltiin ensimmäistä perussopimusluonnosta. Lukioiden osalta sovittiin, että ne eivät tule mukaan kuntayhtymään, vaan tyydytään tässä vaiheessa vain opetukselliseen yhteistyöhön. Osaran maaseutuoppilaitoksen osalta tilanne jätettiin vielä avoimeksi, koska pelättiin valtion taholta kunnallistamisen yhteydessä tulevia mahdollisia lisärasitteita. (Valmistelun johtoryhmän muistio 1992: 1.)

Johtoryhmän valmistelutyö jatkui 14.1.1993 Hämeenkyrössä pidetyllä kokouksella. Kokouksessa oli mukana asiantuntijana Suomen Kuntaliitosta eläkkeelle jäänyt varatuomari

Pentti Vataja. Erityistarkastelussa oli tässä kokouksessa perussopimusluonnos, johon tehtiinkin lukuisia muutoksia. Muita sääntöjä ei vielä käsitelty. (Valmistelun johtoryhmän muistio 1993:1.)

Johtoryhmän kokouksessa 1.2.1993 Hämeenkyrössä oltiin valmistelussa tavoiteaikataulun mukaisesti siinä vaiheessa, että perussopimusluonnos alkoi valmistua. Avoimeksi jäi vielä kuitenkin mm. kuntayhtymän kotipaikka-asia. Käsiteltävänä oli myös jo käyttöomaisuuden omistus- ja hallintasopimuksen ensimmäinen luonnos. (Valmistelun johtoryhmän muistio 1993: 2.)

Kun johtoryhmä kokoontui 11.2.1993 Hämeenkyrössä, voitiin kokouksessa yksimielisesti hyväksyä luonnos kuntayhtymän perussopimukseksi. Käyttöomaisuuden omistus- ja hallintasopimuksen käsittelyn yhteydessä olivat esillä nyt ensimmäistä kertaa arviot käyttöomaisuuden arvosta. Puheeksi nousi myös lunastus siten, että omaisuuden arvo korvattaisiin kertakaikkisena korvauksena vanhoille omistajille. Muistioon on lisäksi merkitty Viljakkalan kunnanjohtajan kriittinen arvio koko suunnitteilla olevan uudistuksen hyödystä Viljakkalan kunnalle. Kokouksessa oli käsittelyssä myös laskelma, jolla esitettiin ensimmäistä kertaa kuntayhtymä uudistuksesta aiheutuvia taloudellisia hyötyjä/lisäkustannuksia tuleville jäsenkunnille. Johtoryhmä päätti myös, että yhtymällä saavutettavat mahdolliset rationalisointihyödyt tulee selvittää johtoryhmän seuraavan kokoukseen. Lisäksi päätettiin kutsua koolle valmistelutyöryhmä, jolle esitellään tähän mennessä aikaansaadut valmisteluprosessin tulokset. (Valmistelun johtoryhmän muistio 1993: 3.)

Kuntien edustajista koostuva valmistelutyöryhmä kokoontui vuoden ensimmäiseen kokoukseensa Ikaalisiin 9.3.1993. Työryhmän sihteeri esitteli kokoukselle valmistelutyön tähänastisen etenemisen pääpiirteissään. Käydyssä keskustelussa nousivat esille seuraavat asiat: 1) Osaran maatalousoppilaitoksen liittäminen mukaan uuteen kuntayhtymään 2) tulevan kuntayhtymän laajuus (so. pitäisikö yhtymän olla alueeltaan laajempi kuin nyt on suunniteltu ?) 3) sijaintikuntaedun huomioiminen 4) uudistilojen rakentamisvastuu 5) Parkanon koulutilojen lunastus yhtymälle. Perussopimusluonnos hyväksyttiin eräin tarkennuksin, joskaan kunnat eivät olleet yksimielisiä kuntayhtymän kotipaikasta. Myös äänivalan perusteista esiintyi erilaisia näkemyksiä. Käyttöomaisuuden omistus- ja hallintasopimus hyväksyttiin myös pääpiirteissään. Jatkovalmisteluun päätettiin jättää kuntayhtymän

johtosääntö ja ns. vuokra-arvokysymys, jossa odotetaan opetushallitukselta pyydettyä lausuntoa. (Valmistelutyöryhmän muistio 1993: 1.)

Valmistelutyö jatkui johtoryhmän toimesta kevään 1993 kuluessa kolmessa eri kokouksessa. Työn alla oli erityisesti uuden yhtymän hallintosääntö, jonka sisällöstä ei tahdottu saavuttaa yksimielisyyttä. Esitysluonnos valmistui kuitenkin Ikaalisissa 29.6.1993 pidetyssä kokouksessa ja päätettiin saattaa lomakauden jälkeen kokoontuvan valmistelutyöryhmän käsittelyyn. Käsittelyssä oli myös ns. kassakaappisopimus, joka käsitteli oppilaitosten aloituspaikkakiintiöiden siirtoa toiselle, Iisakin ja sen Parkanon toimipisteen aloituspaikkajärjestelyjä, kuntayhtymän johtoryhmän puheenjohtajan nimeämisen periaatteita ja periaatetta oppilaitoksissa olevan henkilöstön aseman turvaamisesta. (Valmistelun johtoryhmän kokousmuistiot 1993: 4, 5, 6 ja 7.)

Lomakauden jälkeen kokoontui valmistelutyöryhmä Hämeenkyrössä elokuun alussa. Valmistelutyöryhmä hyväksyi perussopimusluonnoksen esitettäväksi kunnallishallituksille. Samoin hyväksyttiin kuntien käsittelyyn lähetettäväksi hallintosääntöluonnos ja siihen liittyvä lisäpöytäkirja sekä käyttöomaisuuden omistus- ja hallintasopimus. Kysymys koulutilojen vuokra-arvoista oli yhä auki ja kokous nimesi neuvottelijat valtiovallan kanssa käytäviin keskusteluihin. Kokouksessa tehtiin myös lopullisesti päätös käynnistää valtion kanssa neuvottelut Osaran maaseutuoppilaitoksen kunnallistamisesta ja liittämistä osaksi uutta koulutuskuntayhtymää. (Valmistelutyöryhmän muistio 1993: 2.)

Kunnallishallitukset Hämeenkyrössä, Ikaalisissa, Kihniössä, Mouhijärvellä, Parkanossa ja Kihniössä käsittelivät kuntayhtymän perustamisasiakirjat syys - lokakuussa 1993. Esitetyt suunnitelmat (= perussopimus, käyttöomaisuuden omistus- ja hallintasopimus, hallintosääntö ja ns. lisäpöytäkirja) hyväksyttiin kuntien hallituksissa pienin varauksin. (Pöytäkirjanotteet/kunnat 1993.)

4.5.3. Kamppailu Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen Parkanon toimipisteen säilyttämisestä

Osana koulutuskuntayhtymän perustamisprosessia antoi Itä-Satakunnan ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä opetushallitukselle 5.2.1993 lausunnon valtakunnallista oppilaitos-

verkon saneeraamista ja kehittämistä koskevasta muistiosta. Muistion mukaan Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen sivutoimipiste tulisi lakkauttaa vuonna 1994. Lausunnossa esitettiin opetushallitukselle, että Parkanon sivutoimipiste saa jatkaa toimintaansa osana Itä-Satakunnan ammattioppilaitosta. Esitys rakentui periaatteelle, jonka mukaan ammattioppilaitoksen koulutuksen aloituspaikkakiintiö myönnettäisiin yhtenä kokonaisuutena koko kuntayhtymälle, ei yksittäisille toimipisteille. Esityksen liitteenä oli selvitys suunnitelmista uuden, laajemman alueellisen koulutuskuntayhtymän perustamisesta. (Kirjelmä 1993: 1.)

Itä-Satakunnan ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä teki vielä erillisen esityksen opetusministeriölle 24.3.1993 Parkanon toimipisteen säilyttämisestä. Esityksen mukaan Parkanon toimipisteen jatko turvattaisiin siten, että kuntayhtymä toteuttaa omilla toimenpiteillään Parkanon toimipisteen lakkauttamisesta saatavia säästöjä vastaavat säästöt muussa toiminnassaan. Opetusministeriölle lähetettyyn esitykseen liitettiin mukaan Parkanon toimipisteen säilyttämistä puoltava kannanotto, jonka olivat allekirjoittaneet kaikki uuden, laajemman alueellisen koulutuskuntayhtymän tulevien jäsenkuntien kaupungin- ja kunnanjohtajat. Esitystä puolsivat myös työvoimaviranomaiset, alueella toimivat suuremmat teollisuusyritykset ja Kankaanpään seudulla sekä Parkanon - Kihniön alueella vaikuttava kuntien yhteistyöelin Pohjois-Satakunta Säätiö. Kirjelmässä korostettiin vielä sitä, että Parkanon toimipisteen säilyminen on oleellinen osa suunnitellun uuden alueellisen koulutuskuntayhtymän perustamista. (Kirjelmä 1993: 2).

4.5.4. Ongelmia ratkaistavana

Vaikka uuden kuntayhtymän tulevat jäsenkunnat olivat päässeet syksyyn 1993 mennessä eräin varauksin yksimielisyyteen perustamissopimuksesta, ei lopullisia päätöksiä vielä saatu aikaan. Ongelmia riitti ratkaistavaksi. Osa niistä johtui siitä, että ratkaisut olivat kiinni valtiovallan päätöksistä, osa ongelmista oli taas ”kotikutoisia”.

Neuvottelut syksyllä 1993 jatkuivat valtiovallan kanssa edelleen uuden kuntayhtymän lopullista perustamispäätöstä jarruttavista asioista, joita olivat: 1) Iisakin Parkanon sivutoimipisteen toiminnan jatkuminen 2) Ikaalisten Käsi- ja Taideteollisuusoppilaitoksen toimitilojen laajentaminen ja siihen saatava valtionosuus 3) vuokra-arvopäätöksiä vastaa-

van valtionosuuden saannin turvaaminen oppilaitoskiinteistöjen omistuksen pysyessä ennallaan (= tilat vain vuokrattaisiin uudelle ylläpitäjälle) ja 4) Osaran maaseutuoppilaitoksen kunnallistaminen. (Valmistelun johtoryhmän muistio 1993: 8.)

Neuvottelussa opetusministeriössä Helsingissä 29.9.1993 saatiin varmuus siitä, että Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen esittämät keinot yhtymän omiksi toimenpiteiksi vaadittavien säästöjen aikaansaamiseksi riittävät Parkanon sivutoimipisteen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Aloituspajat vuoden 1994 yhteisvalinnassa olisivat Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen paikkoja, joita oppilaitos omilla päätöksillään saattoi osoittaa eri toimipisteisiin. (Muistio OpM/kunnat 1993.)

Ongelma syksyllä 1994 esiin nousseen Ikaalisten Käsi- ja Taideteollisuusoppilaitoksen laajennuksen valtionosuuden saannin turvaamisesta kyettiin sekin ratkaisemaan siten, että sovittiin Ikaalisten kaupungin jättävän kiinteistön omistajana valtionosuushakemuksen ja näin ollen myös vastaavan koko rakentamishankkeesta. Valmistuttuaan tilat sitten vuokrattaisiin eri sopimuksen pohjalta uuden yhtymän käyttöön. (Muistio OpM/kunnat 1993.)

Ratkaisu ongelmaan vuokra-arvopäätöksiä vastaavan valtionosuuden saannin turvaamisesta ylläpitäjälle oppilaitoskiinteistöjen omistuksen pysyessä ennallaan (= tilat vain vuokrattaisiin uudelle ylläpitäjälle) alkoi häämöttää vireillä olleen lakimuutoksen kautta, mutta lopullinen päätös lykkäytyi vuoteen 1994.

Osaran maaseutuoppilaitoksen kunnallistaminen oli asia, jonka ratkaisu osoittautuikin olevan uutta kuntayhtymää suunnittelevien kuntien käsissä. Opetusministeriön kannanotto asiassa oli selkeä: mahdollisessa kunnallistamistapauksessa valtio tulisi noudattamaan Osarankin tapauksessa Valtioneuvoston vuosittain vahvistamia periaatteita. Kysymys oli näin ollen vain siitä, olisivatko kunnat valmiit muutokseen näillä ehdoilla. (Muistio OpM/kunnat 1993.) Kun asia kuitenkin koettiin ongelmalliseksi, ei siitä päästy kuntien kesken vielä vuoden 1993 aikana ratkaisuun.

”Kotikutoisista” ongelmista vaikeimmiksi uutta kuntayhtymää perustettaessa osoittautuivat kysymykset kuntayhtymän kotipaikasta, kuntien äänivallasta ja sijaintikuntaedun sisällyttämisestä perussopimukseen.

Uuden kuntayhtymän kotipaikka oli asia, josta kunnat eivät tuntuneet valmistelun alkuvaiheessa pääsevän sopimukseen lainkaan. Hämeenkyrö piti itsestään selvänä, että kotipaikka on Hämeenkyrö, koska siellä jo oli valmiina Itä-Satakunnan ammattioppilaitoskuntainliiton (myöh. kuntayhtymä) hallinto toimistoinen. Ikaalinen sen sijaan katsoi, että yhtymän kotipaikaksi tulisi määritellä Ikaalinen, koska siellä sijaisi kaksi merkittävää oppilaitosta ja lisäksi sijainti olisi alueen kannalta keskeinen. Pitkällisen väännön jälkeen ratkaisu asiassa syntyi ikään kuin puolivahingossa, kun perussopimusluonnosta käsiteltiin valmistelutyöryhmän kokouksessa 9.3.1993 – yksimielisyyttä ei kuntien kesken asiassa taaskaan löytynyt, mutta kokouksen puheenjohtajana toiminut Parkanon kaupunginjohtaja Matti Linna esitti kuitenkin perussopimukseen kirjattavaksi kotipaikaksi Hämeenkyrö. Tämän jälkeen ei kyseistä perussopimuksen kohtaa enää muutettukaan. (Valmistelutyöryhmän muistio 1993: 1.)

Kuntien äänivallassa ja omistususuudessa oli kysymys siitä, millä painoarvolla kukin uuden kuntayhtymän jäsenkunta päätöksentekoon yhtymäkokouksissa osallistuisi ja mikä olisi kunnan osuus yhtymän varoista ja vastuista. Nämä kysymykset ovat kuntayhtymämallissa tyypillisiä sopimusasioita, jotka ratkaistaan perussopimuksen määräyksellä. Ensimmäinen yhtymäsopimusluonnos, joka oli käsittelyssä valmistelun johtoryhmän kokouksessa tammikuussa 1993, lähti siitä, että isoilla kunnilla (Hämeenkyrö, Ikaalinen ja Parkano) olisi kullakin kuusi ääntä ja pienillä (Kihniö, Mouhijärvi ja Viljakkala) kaksi ääntä. Osuudet yhtymän varoihin ja vastuut veloista jyvitetäisiin vuosittain tarkistettavan kolmen vuoden keskiarvoon perustuvaan opiskelijamäärään. (Valmistelun johtoryhmän muistio 1993: 1.)

Vaikka valmisteluprosessin jatkuessa esiintyi tyytymättömyyttä edellä mainittuihin äänivalta- ym. perusteisiin, pysyivät nämä saman sisältöisinä vielä siinäkin vaiheessa, kun jäsenkuntien kunnallishallitukset käsitelivät perussopimusta saman vuoden syksyllä.

Sijaintikuntaedun huomioimista perussopimuksessa vaativat lähes valmisteluvaiheen alusta lähtien erityisesti Mouhijärven ja Viljakkalan kuntien edustajat. Tämä oli sikäli ymmärrettävää, että kummankaan alueella ei ollut eikä niihin suunniteltu perustettavaksi yhtymän oppilaitoksia tai muuta toimintaa. Sijaintikuntaedulla tarkoitettiin sitä ”ylimääräistä” hyö-

tyä, jonka oppilaitoksen tai muun toimipisteen sijaintipaikkakunta saisi muihin nähden työntekijöiden verotuloina tms. Tätä hyötyä vaadittiin kompensoitavaksi ilman oppilaitoksia oleville erikseen sovittavan järjestelmän avulla. Lopullisesti sijaintikuntaetu nousi kynnyskysymykseksi Mouhijärven ja Viljakkalan kuntien toimesta valmistelutyöryhmän ensimmäisessä kokouksessa talvella 1993 (Valmistelutyöryhmän muistio 1993: 1). Sijaintikuntaetua koskevaa mainintaa ei kuitenkaan syksyyn 1993 mennessä vielä kirjattu perussopimukseen omaksi pykäläkseen isojen kuntien jarrutuksen vuoksi. Ongelma jäi siis yhä ratkaisematta.

4.5.5. Lukioiden ja kansalaisopistojen asema

Suhtautuminen siihen, tulisiko uuteen kuntayhtymään ottaa mukaan myös alueella toimivat lukiot ja kansalaisopistot, vaihteli kaiken aikaa. Asiasta on useita mainintoja valmisteluvaiheen kokousmuistioissa, milloin mukaan ottamisen puolesta, milloin sitä vastaan.

Lopputuloksena oli kuitenkin se, että kun kunnallishallitukset käsittelivät syksyllä 1993 perussopimusluonnosta ja muita sääntöjä, ei niihin ollut kirjattu mainintaa sen enempää kansalaisopistoista kuin lukioistakaan. Myöskään saman vuoden lokakuun lopussa opetusministeriölle tehdyssä esityksessä koulutuksen ylläpitöluvan siirtämiseksi vanhoilta ylläpitäjiltä uudelle kuntayhtymälle (ks. jäljempänä s. 59 - 60) ei mainittu sen enempää lukioita kuin kansalaisopistojakaan.

4.5.6. Kuntayhtymän nimi

Kun prosessi Hämeenkyrön, Ikaalisten, Kihniön, Mouhijärven, Parkanon ja Viljakkalan kuntien alueelle perustettavan koulutuskuntayhtymän osalta alkoi, puhuttiin vain yleisesti alueellisesta ammatillisesta koulutuskuntayhtymästä ilman erillistä nimeä. Työnimi Kyrosjärven seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä esiintyy ensimmäisen kerran asiakirjoissa joulukuulla 1992 pidetyn valmistelun johtoryhmän muistiossa (Valmistelun johtoryhmän muistio 1992: 1). Tällä nimellä kuntayhtymähankkeen valmistelu eteni aina seuraavaan kesään saakka.

Kuntayhtymän valmistelutyöryhmän elokuun 1993 kokouksen muistioon on sitten kirjattu erillinen maininta, jossa todetaan perussopimusta käsiteltäessä: ”*Kuntayhtymän nimi päätettiin muuttaa Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymäksi*” (Valmistelutyöryhmän muistio 1993: 2). Se miksi nimi muuttui, johtui ennen kaikkea siitä, että nimellä haluttiin paremmin kuvata uuden kuntayhtymän toiminta-alueetta ja maantieteellistä sijaintia – Kyrösjärvi kun ei ulottunut sen enempää Kihniön, Mouhijärven kuin Parkanonkaan alueelle (haastattelu Kenkimäki, Lammi et al. 2003).

4.5.7. Ammattikorkeakoulukokeilun vaikutus

Ammattikorkeakoulukokeilun valmistelu käynnistyi maassamme vuonna 1989 (Järvinen 1995, 30). Ikaalisten kauppaoppilaitosoppilaitos oli hankkeessa aktiivisesti mukana alusta alkaen ja valmistelutyö tiivistyi samaan aikaan kuin alkoivat myös keskustelut uuden koulutuskuntayhtymän tarpeellisuudesta (Ikaalisten kaupunki, kunnalliskertomus 1991, 25).

Mahdollisen ammattikorkeakoulun syntyminen ja Ikaalisten kauppaoppilaitoksen sulautuminen opistoasteeltaan mukaan ammattikorkeakouluun nähtiin osaltaan uhkana perinteiselle kauppaopiston kouluasteen toiminnalle. Asia nousi esille mm. Pirkanmaan liiton laatimassa kehittämisselvityksessä (ks. Pirkanmaan liitto 1992).

Annettaessa lausuntoa uuden koulutuskuntayhtymän perustamisasiasta lokakuussa 1993, todettiin Ikaalisten kaupunginhallituksen asiaa koskevassa kokouspöytäkirjassa, että mikäli Ikaalisten kauppaoppilaitoksen opistoasteen opetus siirtyy kokonaan ammattikorkeakoulun piiriin, on ensiarvoisen tärkeää, että jäljelle jäävä koulutasoinen opetus pystytään turvaamaan paikkakunnalla uuden koulutuskuntayhtymän toimesta. Toisaalta oltiin myös sitä mieltä, ettei Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamissuunnitelmien saanut antaa haitata kaupungin mukana oloa Pirkanmaan ammattikorkeakoulukokeiluhankkeessa (Ikaalisten kaupunginhallitus 18.10.1993 § 261).

Edellä kuvatulla tavalla suunnitelmat ammattikorkeakoulujärjestelmän perustamiseksi maahamme vaikuttivat välillisesti myös Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamissuunnitelmiin. Huomattava kuitenkin on, että hankkeet toisaalta Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän (= ammatillinen koulutus) ja toisaalta Pirkanmaalle suunnitellun

ammattikorkeakoulujärjestelmän (= alemman korkea-asteen koulutus) rakentamiseksi olivat kokonaan toisistaan erillisiä. Yhteinen tekijä niille oli tässä tapauksessa kuitenkin se, että Ikaalisten kaupunki oli aktiivisesti mukana molemmissa. (Haastattelu Kenkimäki, Lammi et al. 2003).

4.6. VUODEN 1995 PERUSSOPIMUS

Jo vuoden 1993 syksyllä oli eräitä valtiovallan päätöksiä lukuun ottamatta valmistelutyö Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamiseksi tehty. Tavoitteena oli uuden kuntayhtymän toiminnan käynnistäminen vuoden 1995 alusta. Tämä tavoite ei kuitenkaan toteutunut. Asiaa edelleen keskeneräisiltä osilta valmisteleva johtoryhmä kokoontui tammikuun 1994 alussa Hämeenkyrössä ja saattoi vain todeta, että tilanne valtiolta odotettavien päätösten osalta oli yhä auki. Avoinna olevien asioiden osalta päätettiin asiaa kiirehtiä ja viestittää sekä Hämeen lääninhallitukselle että opetusministeriölle päätösten kiirehtimistä, jotta Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamisasia saataisiin päätökseen. (Valmistelun johtoryhmän muistio 1994: 1).

Asioilla on tapana pitkittyessään usein mutkistua. Niin kävi tässäkin prosessissa. Mielipiteet koulutuskuntayhtymän perustamisen puolesta ja vastaan velloivat kunnissa riippuen siitä, mitkä olivat päättäjien tai ryhmien näkemykset vielä avoinna oleviin kysymyksiin. (Haastattelu Kenkimäki, Lammi et al. 2003.)

Johtoryhmä kokoontui seuraavan kerran vasta vuoden 1994 syyskuussa ja joutui toteamaan tilanteen olevan edelleen avoin. Kun näytti jo uhkaavasti siltä, että perustaminen lykkääntyy avoinna olevien kysymysten ratkaisemiseen vaadittavan ajan vuoksi suunnitellusta vuoden 1995 alusta, katsoi johtoryhmä parhaaksi kutsua koolle kuntien edustajien kokouksen lokakuun lopulla (Valmistelun johtoryhmän muistio 1994: 2.)

Laajassa kuntien edustajien – paikalla oli osanottajaluettelon mukaan peräti 34 kokousedustajaa - kokouksessa lokakuun 1994 lopulla Hämeenkyrössä ryhdyttiin vakavissaan ratkomaan vielä avoinna olevia, perustamisprosessia hidastavia kuntien kannanotoista johtuvia ongelmia. Kolmituntisessa kokouksessa saatiinkin aikaan lopullisten perustamis-

asiakirjojen laatimista varten seuraava neuvottelutulos (Valmistelutyöryhmän muistio 1994: 1.):

- 1) jäsenkuntien äänivalta: Hämeenkyrö 7 (+1), Ikaalinen 8 (+2), Kihniö 2, Mouhijärvi 2, Parkano 5 (-1) ja Viljakkala 2 eli yhteensä 26 (+2)
- 2) sijaintikuntaetu: otetaan käyttöön 5 %:n suuruisena
- 3) kuntayhtymän investointipäätökset tulee tehdä yksimielisellä päätöksellä (mikä on investointi, määritellään myöhemmin !)
- 4) aikuiskoulutusosaston hallinnon paikka on Ikaalinen
- 5) jäsenkuntien (=Ikaalinen) ammattikorkeakoulusitoumukset siirtyvät kuntayhtymän vastuulle ja kuntayhtymä pyrkii olemaan kokeiluhankkeessa mukana
- 6) yhtymähallituksen puheenjohtajuus kiertää vuosittain jäsenkuntien kesken. Ensimmäisenä on vuorossa Ikaalinen
- 7) kuntayhtymä perustetaan heti, kun lainvoimaiset päätökset on saatu. Talousvastuu siirtyy kokonaisuudessaan kuntayhtymälle vuoden 1997 alusta. Sitä ennen ns. siirtymäkausi
- 8) kuntien omistusosuuksien määräytymisperusteet tarkistetaan
- 9) valittaessa yhtymähallitusta toteutetaan ns. poliittisen edustavuuden periaatetta
- 10) hyväksyttiin valmisteltu käyttöomaisuuden omistus- ja hallintasopimus
- 11) valmistelun johtoryhmä viimeistelee perussopimuksen kuntien käsittelyä varten
- 12) kuntien tulee käsitellä nyt sovitulta pohjalta perussopimusesitys vielä vuoden 1994 aikana.

Johtoryhmä kokoontui viipymättä ja teki marraskuun alussa eräistä soraäänistä huolimatta sille annetun viimeistelytyön. Perustamisasiapapereihin kuuluvaan ns. lisäpöytäkirjaan tehtiin vielä teknisiä muutoksia ja tältä pohjalta laadittiin uusi lisäpöytäkirja. Asiapaperit päätettiin lähettää kunnille hyväksyttäväksi mahdollisimman nopeasti. (Valmistelun johtoryhmän muistio 1994: 3.)

Edellä kerrotulla tavalla kaiken piti nyt olla valmista. Perustamisasiakirjat oli lähetetty kuntiin valtuustokäsittelyä varten sellaisina kuin kuntien edustajat ne yhteisesti olivat hyväksyneet. Kutsu Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perussopimuksen allekirjoitustilaisuuteen odotti lähettämistään.

Yllättäen ilmeni vielä ongelmia. Hämeenkyrö ei ollut valmis päättämään asiaa ennen Ikaalista ja päinvastoin. Saavutettua neuvottelutulosta ei oltukaan valmiita hyväksymään. Erityisesti Hämeenkyrössä saavutettua neuvottelutulosta kritisoitiin voimakkaasti paikallislehden pääkirjoitusta myöten.

Hämeenkyrön kunta kutsuikin lopulta kunnat uudelleen neuvottelupöytään Hämeenkyröön tammikuun 1995 lopussa. Asetettu aikataulu perustamisasiakirjojen hyväksymiskäsittelystä ei näin ollen toteutunut.

Erityisen ongelmallisiksi Hämeenkyrössä koettiin se, että Osaran maatalousoppilaitoksen liittämistä uuteen koulutuskuntayhtymään ei hämeenkyröläisten mielestä ollut vielä kukaan varmuutta. Myös eräät perussopimuksen kohdat hiersivät yhä ainakin osaa Hämeenkyrön päättäjistä. Neuvottelun pohjaksi Hämeenkyrön edustajat esittivätkin laatimansa luonnoksen jäsenkuntien periaatepäätökseksi Osaran kysymyksestä. (Kuntaneuvottelun muistio 1995: 1. 1, 2 ja 6 §.)

Kokous, johon tällä kertaa osallistui 32 kuntien lähettämää edustajaa, muodostui pitkäksi ja osin riitaisaksikin. Kokousmuistioon kirjattiin kuntien erilaisia näkemyksiä kolme kokonaista sivua. Lopulta päätettiin pitää neuvottelutauko, jonka kuluessa saatiinkin aikaan kompromissi, johon kaikki kunnat katsoivat voivansa sitoutua. Neuvottelutuloksena kirjattiin muistioon yksimielisenä päätöksenä tavoite, että valmisteltu perussopimus on käsitelty kaikkien kuntien valtuustoissa 28.2.1995 mennessä ja että kunnat tahdonilmaisunaan hyväksyvät Hämeenkyrön esittämän periaatteen, että Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä ryhtyy Osaran maatalousoppilaitoksen ylläpitäjäksi tavoitteena toteuttaa ylläpitäjämuuutos viimeistään 1.7.1996. (Kuntaneuvottelun muistio 1995: 1. 8 §.)

Johtoryhmän tehtävänä oli kokoontua vielä kerran maaliskuun 1995 lopussa, jolloin voitiin todeta, että kaikkien kunnallisvaltuustojen päätökset perustamisasiakirjojen hyväksy-

misestä oli saatu. Johtoryhmä päättikin lähettää valitusajan umpeuduttua päätökset ja Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perussopimuksen Hämeen lääninhallitukselle. Samassa yhteydessä sovittiin lähetettäväksi kutsu (ks. liite 1) Hämeenkyrössä 8.5.1995 pidettävään perussopimuksen allekirjoitustilaisuuteen jäsenkunnille ja julkiselle sanalle. Lisäksi valmisteltiin jo myös kutsu jäsenkuntien nimeämille edustajille Ikaalisissa 19.6.1995 pidettävään koulutuskuntayhtymän ensimmäiseen yhtymäkokoukseen, jossa mm. tehtäisiin yhtymän toiminnan käynnistämisen kannalta välttämättömät päätökset ja vahvistettaisiin vuoden 1995 talousarvio. Yhtymään mukaan tulevien oppilaitosten henkilöstölle päätettiin järjestää perustamista koskeva informaatiotilaisuus Ikaalisissa huhtikuun puolivälissä. Mukaan kutsuttiin myös vielä valtion ylläpitämän Osaran maatalousoppilaitoksen henkilöstö. (Valmistelun johtoryhmän muistio 1995: 1.)

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän ensimmäinen perussopimus allekirjoitettiin Hämeenkyrössä 8.5.1995. Perussopimus rakentui seuraaville periaatteille:

- 1) perustettavan koulutuskuntayhtymän ylläpitäjäkuntia ovat Hämeenkyrö, Ikaalinen, Kihniö, Mouhijärvi, Parkano ja Viljakkala
- 2) koulutuskuntayhtymään kuuluvat aluksi Ikaalisten kauppaoppilaitosoppilaitos sekä sivutoimipisteineen Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos ja Itä-Satakunnan ammattioppilaitos. Lisäksi tavoitteena oli alusta alkaen Osaran maatalousoppilaitoksen kunnallistaminen ja liittäminen perustettavaan kuntayhtymään
- 3) oppilaitoksien kiinteistöt siirtyvät kuntayhtymän hallintaan, mutta jäävät entisten omistajien omistukseen
- 4) oppilaitosten koulutustehtävät siirtyvät uudelle kuntayhtymälle
- 5) oppilaitosten irtain käyttöomaisuus siirtyy korvauksetta uuden ylläpitäjän omistukseen
- 6) jäsenkunnat osallistuvat kaikkiin käyttömenoihin käytön mukaisissa suhteissa oppilaitosmuodoittain
- 7) hallinnosta muodostetaan mahdollisimman kevyt ja tulosajatteluun pohjautuva
- 8) henkilöstö siirtyy uuteen kuntayhtymään ns. vanhoina viranhaltijoina ja työntekijöinä.

4.7. OPPILAITOSTEN YLLÄPITÄMISLUVAN SIIRTO

Opetusministeriölle lähetettiin jo 26.10.1993 päivätty kunnallisjohtajien allekirjoittama alustava esitys siitä, että ministeriö valmistelisi Valtioneuvoston käsittelyä varten esityksen ammatillisista oppilaitoksista annetun lain 4 §:ssä tarkoitetun ylläpitämisluvan siirtämisestä oppilaitosten silloisilta ylläpitäjiltä perustettavalle uudelle kuntayhtymälle 1.1.1995 alkaen. Esitys koski Ikaalisten kauppaoppilaitosoppilaitosta, Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitosta, Itä-Satakunnan ammattioppilaitosta ja Osaran maaseutuoppilaitosta. Varsinainen ylläpitämislupahakemus tultaisiin kirjelmän mukaan lähettämään sen jälkeen, kun uuden kuntayhtymän jäsenkuntien valtuustot ovat hyväksyneet yhtymän perussopimuksen. (Kirjelmä 1993: 3.)

Ylläpitämisluvan siirto uudelle kuntayhtymälle oli ministeriön kanssa sovittu periaatteessa valmiiksi. Lopullisen hakemuksen jättäminen odotti tämän jälkeen vain kuntayhtymän perussopimuksen allekirjoitusta. (Haastattelu Kenkimäki, Lammi et al. 2003.)

Kun Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perussopimus oli edellä kuvatulla tavalla allekirjoitettu, voitiin hakemus oppilaitosten (= Ikaalisten kauppaoppilaitosoppilaitos, Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos ja Itä-Satakunnan ammattioppilaitos) ylläpitämisluvan siirrosta vanhoilta ylläpitäjiltä uudelle koulutuskuntayhtymälle lähettää Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän yhtymähallituksen 8.9.1995 (16§) päätöksen mukaisesti opetusministeriölle. Hakemus lähetettiin 28.9.1995 (Lupahakemus OPM:lle 28.9.1995).

Kun opetusministeriön kanssa käytiin lopullisia neuvotteluja ylläpitämisluvan siirrosta, neuvoteltiin samaan aikaan myös Osaran maatalousoppilaitoksen siirrosta valtiolta Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän omistukseen. Molemmat neuvottelut sujuivat hyvässä hengessä ja ongelmitta. Osaran kohdalla toimittiinkin siten, että edellä kerrotun ylläpitämisluvan siirtohakemuksen yhteydessä haettiin alustavasti myös päätöstä Osaran maatalousoppilaitoksen kunnallistamiseksi ja siirtämiseksi Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän omistukseen. (Haastattelu Kenkimäki, Lammi et al. 2003.)

Myöhemmin syksyllä 1995 opetusministeriön kanssa käytyjen neuvottelun tuloksena jätettiin 12.1.1996 uusi hakemus Osaran maaseutuoppilaitoksen kunnallistamiseksi sekä hakemus Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen ja Osaran maaseutuoppilaitoksen yhteensulauttamiseksi Ammatti-instituutti Iisakiksi (Lupahakemus OPM:lle 12.1.1996). Lopullisen päätöksen aika koitti kesällä 1996. Opetusministeri Olli-Pekka Heinosen allekirjoittamalla päätöksellä vahvisti ministeriö 28.6.1996 sekä Ikaalisten kauppapuolustuksen, Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen ja Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen ylläpitämisluvan siirron että Osaran maatalousoppilaitoksen omistuksen luovuttamisen ja samalla sen opetuksen ylläpitämisluvan siirron Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymälle. Muutokset määrättiin astumaan voimaan 1.1.1997 alkaen. (OPM 1996.)

Jos oli kuntayhtymän perustaminen ja sen kiinteistöomaisuusjärjestelyjen aikaansaaminen Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän jäsenkuntien kesken vaikeaa, oli yhteistoiminta valtion kanssa päinvastoin erittäin sujuvaa. Osaran kunnallistaminen sujui reilusti alle vuodessa. Todella ripeää oli toiminta omaisuuden lopullisen luovutuksen osalta. Samana päivänä (= 28.6.1996), kun ministeri Olli-Pekka Heinonen allekirjoitti ministeriössä päätöksen maaseutuoppilaitoksen luovuttamisesta Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymälle, matkustivat kuntayhtymän hallituksen puheenjohtaja Sakari Tuomola ja hallintojohtaja Heikki Vikman Tampereelle Hämeen lääninhallituksen tiloihin allekirjoittamaan omaisuuden luovutussopimuksen valtion edustajina toimineiden, opetusministeriön valtuuttamien lääninkouluneuvos Raija Keräsen ja lääninopetusneuvos Jukka Peltokosken kanssa (Luovutussopimus, Osara/L-P:n kky 1996).

4.8. ITSENÄISEN TOIMINNAN KEHITTYMINEN VAIHEITTAIN

4.8.1. Valmistautuminen kokonaisvastuuseen

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän ensimmäinen yhtymäkokous 19.6.1995 vahvisti uuden yhtymän ensimmäisen talousarvion vuodelle 1995. Talousarvion sijaan oli kuitenkin tässä vaiheessa pikemminkin kysymys toimintamäärärahasta, jolla yhtymän toimintaa käynnistettiin. Määrärahan suuruus oli 100 000 mk. Hallintoon liittyvät käytännön toimenpiteet hoidettiin yhtymän kotipaikasta Hämeenkyröstä Itä-Satakunnan ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän toimistosta käsin.

Oppilaitokset osallistuivat normaalin koulutustehtävänsä ohessa voimallisesti uuden kuntayhtymän käynnistämistoimien valmisteluun. Esimerkiksi Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen rehtori Altti Lammi toteaa oppilaitoksensa lukuvuoden 1995 – 96 vuosikertomuksessa: ”Kulunut vuosi on ollut 1997 alussa toimintansa täysmittaisesti aloittavan uuden ylläpitäjän, Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän toiminnan valmistelua ja opetusohjelmien kehittämistä” (IKATA vuosikertomus 1995-96, 4). Samaa tarkoittaen on puolestaan Ikaalisten kauppaoppilaitoksen rehtori Juhani Valkama kirjoittanut oppilaitoksensa toimintakertomuksessa: ”Koulun hallintoa on työllistänyt Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän toiminnan käynnistäminen” (IKOL toimintakertomus 1995-96, 3).

Vaikka yhtymän toiminta alkoi kesällä 1995, ei toiminnan laajuus vielä ollut kovin suurta. Yhtymän palkkalistoilla ei ollut ennen vuoden 1997 alkua yhtään viranhaltijaa tai työntekijää, vaan palvelut ostettiin Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen kuntayhtymältä. Tämä oli luonnollista jo senkin vuoksi, että perustamisasiakirjoihin liittyvän lisäpöytäkirjan mukaisesti uuden kuntayhtymän hallinnollisia tehtäviä hoitamaan siirrettäisiin 1.1.1997 alkaen Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen ne viranhaltijat, jotka yhtymän perustamishetkellä hoitivat vastaavia tehtäviä. Yhtymäkokous ja sen valitsema yhtymähallitus (ks. liite 2) kuitenkin kokoontuivat jo säännöllisesti ja huolehtivat 1.1.1997 alkavan varsinaisen toiminnan valmisteluun liittyvän päätöksenteon. Toiminnasta aiheutuneet kulut jäsenkunnat kattoivat niiltä perityillä maksuosuuksilla. Uuden kuntayhtymän omistuksessa ei kuitenkaan vielä ollut sen enempää omaisuutta kuin vastattavana sitoumuksiakaan tai palkkalistoilla henkilökuntaa.

Vuoden 1995 tilinpäätöksen mukaan Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän toimintamenot olivat 64 819,22 mk. Vuonna 1996 menot olivat tilinpäätöksen mukaan puolestaan 742 888,47 mk, mistä summasta investointien osuus oli 192 813,24 mk. (L-P:n kky:n tilinpäätökset 1995 ja 1996).

4.8.2. Sitoumusten ja henkilöstön siirto

Uuden kuntayhtymän perustamisessa noudatettiin periaatetta, että henkilöstö siirtyy uuteen yhtymään ns. vanhoina viranhaltijoina ja työntekijöinä. Asiaa koskevat neuvottelut käynnistettiin välittömästi syksyllä 1995. Neuvotteluissa käsiteltiin myös muita vanhoilta ylläpitäjiltä uudelle ylläpitäjälle siirtyviä sitoumuksia.

Esimerkiksi Ikaalisissa 17.10.1995 pidetyssä neuvottelussa oltiin täysin yksimielisiä henkilöstön siirtoon liittyvistä periaatteista. Asia hoidettaisiin siten, että henkilöstö irtisanoutuisi vanhoista vakansseistaan ja antaisi suostumuksensa siirrosta uusiin vastaaviin. Samalla uuden kuntayhtymän ao. viranomainen tai viranhaltija tekisi päätöksen virkaan tai työsuhteeseen ottamisesta. Siirron yhteydessä uusi työnantaja ottaisi kokonaisuudessaan vastatakseen vanhankin puolesta syntyneet velvoitteet, kuten lomat, lomakorvaukset tms. ilman, että ne laskennallisesti katkaistaisiin tilanteessa 31.12.1996 ja maksettaisiin rahana. (Kuntaneuvottelun muistio 1995: 2.)

Yksimielisiä oltiin samassa neuvottelussa myös muista henkilöstökysymyksistä, kuten yhteiskäyttöön Ikaalisten kaupungin ja Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän kanssa jäävistä toiminnoista, joita olivat puhelinvaihe, siivoustyönohjaus, kiinteistöhuolto jne. Lisäksi sovittiin yhden Ikaalisten kaupungin keskushallinnossa olevan vakanssin (= apulaiskanslisti) siirrosta uuteen yhtymään. (Kuntaneuvottelun muistio 1995: 2.)

Valmistelutyö jatkui vuoden 1996 kuluessa aiemmin sovitulta pohjalta. Ikaalisten oppilaitosten osalta siirtoon valmistautuminen sujui hyvässä hengessä ja yhteisellä sopimuksella. Sen sijaan Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen osalta ei neuvotteluratkaisua löydetty, vaan osa henkilöstöstä jouduttiin vuoden 1996 aikana irtisanomaan vanhoista vakansseistaan. Osa suostui vapaaehtoiseen siirtoon. Kaikki ammattioppilaitoksen palveluksessa olleet toki otettiin tehtyjen sopimusten mukaisesti uuden kuntayhtymän palvelukseen ns. vanhoina työntekijöinä. Kuitenkin tilanteessa 31.12.1996 jouduttiin siihen saakka kertyneet virka- ja työsuhte-etuudet, kuten lomat ja lomakorvaukset, laskemaan ja korvaamaan irtisanotuille rahana. (Kuntaneuvottelun muistio 1996: 1.) Kaikkiaan siirto uuden koulu-

tuskuntayhtymän palvelukseen koski koulutuskuntayhtymän palkkakirjanpidon mukaan 154:ää kokoaikaista viranhaltijaa ja työntekijää.

Erilaisiin sitoumuksiin liittyviä asioita jäi sovittavaksi vielä vuoden 1997 puolelle. Niistä (ostopalvelut, toimitilojen vuokrasopimukset, yhteishankinnat, kiinteistöjen kunnossapito, eläkemenoperusteisen KVTEL-maksun korvaaminen ja yhteiset viranhaltijat) kuitenkin päästiin ratkaisuun hyvässä yhteisymmärryksessä. (Kuntaneuvottelun muistio 1997: 1.)

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä sitoutui jo vuoden 1996 puolella investoimaan valtion kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti yhtymähallituksen 8.8.1996 tekemällä päätöksellä vuosina 1996 – 97 Osaran maaseutuoppilaitoksen pihattonavetan rakentamiseen 450 000 mk, josta käytettiin vuonna 1996 yhteensä 192 813,24 mk.

4.8.3. Talousvastuun siirtyminen yhtymälle 1.1.1997

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän toiminta alkoi täydessä mitassa vuoden 1997 alusta. Yhtymälle oli hyväksytty ensimmäinen yhtenäinen, kaikkia oppilaitoksia koskeva talousarvio 10.12.1996 Hämeenkyrössä pidetyssä yhtymäkokouksessa. Tavoitteeksi oli otettu se, että yhtymän saamat opetuspalvelutulot kattavat sekä käyttö- että investointimenot. Talousarvion mukaan yhtymän käyttötulot kohosivat 54 Mmk:aan ja käyttömenot 50 Mmk:aan. Investointimenoihin varattiin 3 Mmk. Talousarvio oli siis 1 Mmk ylijäämäinen. Talousarvion perusteluissa todettiin lisäksi, että vuoden 1997 käyttömenoihin sisältyi 2,6 Mmk yhtymän toiminnan aloittamisesta johtuvia, kertaluonteisia menoja.

Vuoden 1997 talousarvio rakentui sille pohjalle, että Ammatti-instituutti Iisakissa (= uusi nimi Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen ja Osaran maaseutuoppilaitoksen muodostamalle oppilaitokselle) on 467 (ns. vanha Iisakki 380 ja Osara 87), Ikaalisten kauppaoppilaitoksessa 325 (sisälsi myös ammattikorkeakoulun opiskelijat) ja Ikaalisten käsi- ja taide-teollisuusoppilaitoksessa 400 opiskelijaa. Aikuiskoulutuksen toimintatavoitteeksi asetettiin 5,7 Mmk:n toimintatulojen hankkiminen. Vahvistetun talousarvion mukaan Iisakin toiminnan laskettiin tuottavan 0,5 Mmk:n ja Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen 1,9 Mmk:n ylijäämän. Kauppaoppilaitoksen talousarvion odotettiin jäävän 0,8 Mmk ja

aikuiskoulutuksen 0,6 Mmk alijäämäiseksi. Yhtymähallinnon 1,1 Mmk:n menot vyörytettiin sisäisinä erinä opetuksen tulosyksiköiden kuluksi.

Talousarvion perusteluissa todettiin myös, että koska oppilaitoskiinteistöt olivat vielä vanhojen ylläpitäjien omistuksessa, muodostuivat talousarvioon sisältyvät laskennalliset poisotot vielä varsin pieniksi ja antoivat näin väljyyttä menokehykseen. Toisaalta talousarvio myös valmisteltiin siten, että sekä tulorahoituksen pohjana oleva opiskelijamääräarvio että opetuksen yksikkökustannushinta arvioitiin hyvin varovaisesti. Näillä toimilla oli tarkoitus rakentaa hyvä lähtökohta talousarviolle, joka antaisi riittävät toimintamahdollisuudet uudelle yhtymälle.

Vuoden 1997 talousarvioon sisällytettiin myös kullekin oppilaitosyksikölle selkeät määrä-, laatu- ja taloudellisuustavoitteet. Määrätavoite ilmaistiin opiskelijamääränä, laatuavoite kehittämisen painopistealueina ja taloudellisuustavoite tulorahoituksen markkamääränä. Yhtymän palvelukseen siirtyneelle henkilöstölle, jota oli kaikkiaan 154 vakinaista ja n. 30 tilapäistä, ryhdyttiin laatimaan yhtenäisiä henkilöstöpoliittisia säännöstöjä.

Liitteenä kolme on kuvaus Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän organisaatiosta 1.1.1997.

5. MUUTOSTEN VUODET 1997 - 2001

5.1. OPPILAITOSKIINTEISTÖJEN OMISTUKSEN SIIRTO YHTYMÄLLE

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän 8.5.1995 allekirjoitettua perussopimusta hyväksyttäessä jätettiin tietoisesti eräs kuntien välisiä suhteita eniten hiertäneistä asioista vielä lopullisesti ratkaisematta. Tuo ongelma oli oppilaitoskiinteistöjen omistuksen järjestäminen. Asiaa oli sivuttu useaan otteeseen eri neuvotteluissa yhtymän perustamisprosessin aikana. Ongelma kiteytyi siihen, miten omistuksen siirto kiinteistöt omistavilta kunnilta uudelle kuntayhtymälle toteutettaisiin – korvauksetta vai ei. Kuntien näkemykset poikkesivat melkoisesti toisistaan riippuen siitä, kuinka paljon kunnan omistuksessa oppilaitoskiinteistöjä oli.

Osaltaan ongelmaa korosti vielä se, että voimassa oleva opetuksen rahoituksen lainsäädäntö rakentui sille periaatteelle, että vain omistajaylläpitäjä (kunta, kuntayhtymä, yksityinen tms.) saattoi saada valtionosuutta investointihankkeeseen (L opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 1992: 39 §). Ennakkotiedot vireillä olevasta lakimuutoksesta kertoivat, että kyseinen periaate ei tulisi muuttumaan. Edellä mainittu tarkoitti sitä, että jos koulutuskuntayhtymä toimisi jatkossakin jäsenkuntiensa, ISAK –kuntayhtymän tai muiden omistamisessa oppilaitostiloissa ikään kuin vuokralla (Ks. Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamisasiakirjoihin sisältyvä sopimus 8.5.1995 käyttöomaisuuden omistuksesta ja hallinnasta), ei näiden kiinteistöjen mahdollisiin laajennuksiin saataisi valtionosuutta lainkaan. Kaikki uuden kuntayhtymän jäsenkunnat olivat yksimielisiä siitä, että näin ei ollut tarkoituksenmukaista toimia kovin pitkään.

Syksyn 1996 kunnallisvaalien jälkeen valittiin vuonna 1997 uudet toimielimet myös Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymään. Yhtymäkokous 30.4.1997 valitsi yhtymähallituksen (ks. liite 2), joka ensimmäisessä kokouksessaan 12.6.1997 päätti käynnistää valmistellut oppilaitoskiinteistöjen omistuksen siirtämiseksi yhtymälle tavoitteena siirron toteuttaminen jo 1.1.1998 lukien (Yhtymähallitus 4/1997: 53 §).

Koulutuskuntayhtymä oli selvittänyt käytössään olevien oppilaitoskiinteistöjen tasearvoa. Selvityksen mukaan kokonaisarvo kohosi 47 Mmk:aan, josta oli Hämeenkyrön osuus 9,1 Mmk (19 %), Ikaalisten 23,4 Mmk (51 %), Kihniön 2,4 Mmk (5 %), Mouhijärven 2,1 Mmk (4 %), Parkanon 8,1 Mmk (17 %) ja Viljakkalan 1,9 Mmk (4 %). Myös opiskelijamäärä oli selvitetty. Jäsenkunnista tulevien opiskelijoiden keskimäärä vuosina 1995 - 97 yhtymän ylläpitämissä oppilaitoksissa oli 509 kpl. Opiskelijoista Hämeenkyröstä tuli 170 (33 %), Ikaalisista 167 (33 %), Kihniöstä 19 (4 %), Mouhijärveltä 24 (5 %), Parkanosta 99 (19 %) ja Viljakkalasta 30 (6 %). (Yhtymähallitus 4/1997: 52 ja 53 §, liitteet 1 ja 2.)

Kesäkuun yhtymähallituksen päätöksen jälkeen ei vielä kutsuttu jäsenkuntien edustajia varsinaiseen neuvotteluun, vaan valmistelua jatkettiin kuntayhtymässä virkamiestyönä. Yhtymähallitus kokoontui seuraavan kerran 22.8.1997 ja käsitteli jälleen myös oppilaitoskiinteistöjen omistuksen siirtoasiaa. Yhtymähallitus päätti nyt antaa hallintojohtaja Heikki Vikmanin ja tilintarkastaja Jorma Kesän tehtäväksi valmistella asiaa ja kuulla samalla peruskuntien edustajia. Vaihtoehtona pidettiin yhä omistuksen rinnalla myös vuokrausta. (Yhtymähallitus 5/1997: 67 §.)

Saamansa toimeksiannon pohjalta Heikki Vikman ja Jorma Kesä selvittivät eri vaihtoehtoja oppilaitoskiinteistöjen omistuksen järjestämiseksi. Vaihtoehtoisia tapoja esitettiin kaikkiaan viisi (4 + 1). Esitykseen sisältyi toteamus siitä, että kaikissa tapauksissa myös yhtymän perussopimus joudutaan muuttamaan valitun vaihtoehdon mukaiseksi. Yhtymähallitus käsitteli selvitystä lokakuun kokouksessaan ja päätti, että asian tiimoilta kutsutaan koolle kuntien välinen neuvottelu. (Yhtymähallitus 6/1997: 76 – 77 § ja liite.)

Kuntien edustajien neuvottelu pidettiin marraskuussa Parkanossa. Mielenkiintoa asiaan osoittaa se, että paikalla oli kokousmuistion mukaan 26 edustajaa. Ikaalista lukuun ottamatta muut kunnat kannattivat neuvottelussa vaihtoehtoa, jonka mukaan kiinteistöt siirtyisivät koulutuskuntayhtymän omistukseen korvauksetta. Ikaalinen edellytti korvauksen saamista tasearvojen osoittamasta ”yliosuudestaan”. Neuvottelussa käsiteltiin myös uutta perussopimusta ja muun toisen asteen koulutuksen uudelleen järjestelyä. Yhteisesti todettiin, että mitään asioista ei voi ratkaista yksinään, koska ne muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Asian valmistelua päätettiinkin jatkaa nimetyn virkamiestyöryhmän avulla

vielä ennen vuoden 1997 lopulla pidettävää uutta kuntien edustajien välistä neuvottelua. (Kuntaneuvottelun muistio 1997: 2.)

Nimetty virkamiestyöryhmä kokoontui 28.11.1997 Hämeenkyrössä, mutta ei saanut aikaan yksimielistä esitystä. Näkemuserot Ikaalisten kaupungin ja muiden välillä olivat vielä sovittamattomat. Esille nousi vaihtoehtona myös Ikaalisten ”yliosuuden” korvaaminen erillisenä tasinkona. Heikki Vikmanin ja Jorma Kesän tehtäväksi annettiin valmistella uusi esitys helmikuun 1998 loppuun mennessä. Perussopimusasian käsittely siirtyi samalla. (Virkamiestyöryhmän muistio 1997: 1.) Näin myös vuoden 1997 lopulla pidettäväksi suunniteltu kuntien edustajien välinen neuvottelu siirtyi myöhempään ajankohtaan.

Valmistelijat Heikki Vikman ja Jorma Kesä saivat esityksensä valmiiksi ripeästi jo 6.2.1998. Esitys sisälsi kannanoton kiinteistöjen siirrosta kuntayhtymän omistukseen, muutosesitykset perussopimukseen ja esityksen Ikaalisten kaupungin käyttöä suuremman omistusosuuden lunastuksen rahoituksesta. Virkamiestyöryhmä kokoontui jälleen 13.2.1998 Hämeenkyrössä. Asialista oli laaja: kiinteistöjen omistuksen siirto, perussopimus, kuntien äänivalta, musiikkiopisto, aikuislukio ja kansalaisopistot sekä kuntayhtymän vuokratilat. Valmistelijoiden esitys kiinteistöjen siirtoasiassa sopi tällä kertaa kaikille muille, mutta ei Hämeenkyrölle. Perussopimusmuutoksen osalta päädyttiin ratkaisuun, jonka mukaan asia voidaan viedä luottamusmieskäsittelyyn nyt keskustellulta pohjalta. Äänivaltakysymyksessä ei yhteistä näkemystä löytynyt. Muiden asioiden osalta näkemykset sen sijaan olivat yhteneviä. Lopputuloksena sovittiin kuitenkin, että seuraavassa vaiheessa asiat saatetaan laajemman forumin käsittelyyn kuntien edustajien neuvottelussa huhtikuussa. (Virkamiestyöryhmän muistio 1998: 1.)

Koska erimielisyys tulevista ratkaisuista vallitsi nimenomaan Ikaalisten ja Hämeenkyrön välillä, kokoontuivat näiden kuntien edustajat Hämeenkyrön kunnan kutsusta asian tiimoilta kahdenväliseen neuvotteluun Hämeenkyrön Osaralle 16.4.1998. Neuvottelu selvästi lähensi kuntien näkemyksiä ja loi yhteistä pohjaa tulevaan kaikkien koulutuskuntayhtymän jäsenkuntien väliseen neuvotteluun (Hämeenkyrö–Ikaalinen –neuvottelumuistio 1998: 1.)

Kuntien edustajien välinen neuvottelu pidettiin 29.4.1998 Ikaalisissa. Läsnä oli jälleen runsaasti väkeä, kaikkiaan 27 edustajaa. Osapuolten, erityisesti Hämeenkyrön ja Ikaalisten kannat olivat aiemmasta merkittävästi lähentyneet, mutta yhteisymmärrykseen ei vielä kään päästy Ikaalisten yliomistuksen korvaamisesta. Hämeenkyrön esitys korvaukseksi oli 3,0 Mmk ja Ikaalisten vaatimus Kesä-Vikmanin esityksen pohjalta 4,1 Mmk. Lisäksi molemmat edellyttivät samassa yhteydessä ratkaistavaksi perussopimukseen sisällytettävän sijaintikuntaetuasian. Erityisesti Mouhijärvi ja Viljakkala pitivät kiinni sijaintikuntaetuuden sisällyttämisestä uuteen perussopimukseen. Kuntien näkemykset vaihtelivat tässä 5 – 50 %:n välillä. Ikaalinen vaati mahdollisimman alhaista prosenttia ja Hämeenkyrö korkea. Neuvottelun lopputulos oli se, että asian käsittelyä jatketaan toukokuussa. (Kuntaneuvottelun muistio 1998: 1.)

Jälleen ennen seuraava laajempaa kuntaneuvottelua Hämeenkyrö ja Ikaalinen kokoontuivat kahden kesken neuvonpitoon. Hämeenkyrössä 12.5.1998 pidetyssä neuvottelussa hierottiin erimielisyyksistä yhteistä kompromissia, mutta sitä ei vielä kukaan saavutettu (Hämeenkyrö–Ikaalinen –neuvottelumuistio 1998: 2).

Kuntien edustajien välinen neuvottelu oli kutsuttu koolle 18.5.1998 Hämeenkyröön. Ennen tätä neuvottelua kokoontuivat vielä Hämeenkyrön ja Ikaalisten edustajat omaan palaveriinsa, jossa sovittiin kaikkien jäsenkuntien yhteisessä kokouksessa esitettäviä näkemyksiä. Yhteisymmärrys Hämeenkyrön ja Ikaalisten välillä alkoi jo olla lähellä. (Hämeenkyrö–Ikaalinen –neuvottelumuistio 1998: 3).

Laajan keskustelun jälkeen päätyi kuntien edustajien – osanottajia oli nyt paikalla 24 -välinen neuvottelu tälläkin kertaa siihen, että Hämeenkyrö ja Ikaalinen eivät päässeet yhteisymmärrykseen Ikaalisille maksettavasta tasingosta ja sijaintikuntaetuuden prosenttimäärästä. Perussopimuksesta ei haluttu vielä keskustella ennen omistusjärjestelyjen ratkaisua. Ikaalinen pyysi neuvotteluihin aikalisää. Uusi neuvottelu sovittiin pidettäväksi kesäkuussa Ikaalisissa. (Kuntaneuvottelun muistio 1998: 2.)

Asian pohtiminen kunnissa jatkui. Ristivetoa oli niin Hämeenkyrössä kuin Ikaalisissakin. Kesäkuulle sovittu neuvottelu siirtyi ja neuvottelu kutsuttiin koolle 12.8.1998 Ikaalisiin. Tämäkään ajankohta ei vielä kaikille sopinut ja neuvottelu siirtyi jälleen myöhemmäksi.

Hämeenkyrö ja Ikaalinen jatkoivat kahden välisiä keskustelujaan, nyt 18.8.1998 Ikaalisissa. Kuntien näkemykset lähentyivät sekä korvausasiassa että sijaintikuntaetuasiassa. Eri­mielisyksiä kuitenkin jäi sen verran, että asia jäi eräiltä osin vielä avoimeksi. Selvitettäväksi sovittiin mm. Ikaalisten oppilaitosten tonttien kirjanpitoarvo, joka oli aiemmin jäänyt huomioimatta. Yhteiseksi tavoitteeksi asetettiin asian ratkaiseminen siten, että uudistukset astuisivat voimaan 1.1.1999 alkaen. (Hämeenkyrö–Ikaalinen –neuvottelumuistio 1998: 4.)

Ratkaisua ei kuitenkaan tahtonut syntyä. Kuntien edustajien kokous oli nyt kutsuttu koolle Ikaalisiin 23.9.1998, mutta 17.9.1998 lähetettiin Ikaalisista muille kunnille valtuuston puheenjohtaja Juhani Hakalan allekirjoittama ilmoitus, jossa kokous peruutettiin, koska ilmoituksen mukaan ”Ikaalinen valmistele vielä sisäisesti ko. asiaa”. Uutta kokouspäivää ei sovittu.

Seuraava asiakirjamerkintä ongelman käsittelystä löytyy niinkin myöhään kuin 14.12.1998. Kaupunginjohtaja Sakari Tuomolan allekirjoittaman neuvottelumuistion mukaan Ikaalinen sopi nyt sisäisesti omat tavoitteensa kuntien välillä yhä kesken oleviin neuvotteluihin. (Ikaalisten kaupunki, muistio 1998.)

Yhteiseen neuvottelupöytään Hämeenkyrö ja Ikaalinen pääsivät seuraavan kerran vasta 14.1.1999 Hämeenkyrössä. Näin oli jälleen yksi tavoite eli asian ratkaiseminen vuoden 1999 alkuun mennessä jäänyt toteutumatta. Neuvottelu käytiin hyvässä hengessä ja osapuolten käsitykset ongelmakohdista olivat jo lähes yhtenevät. Aika ei kuitenkaan ollut vielä­kään kypsä ratkaisulle ja käsittelyä päätettiin lykätä seuraavaan viikkoon, jotta Hämeenkyrön kunnan­hallitus ehtii käsitellä asiaa. (Hämeenkyrö–Ikaalinen –neuvottelumuistio 1999: 1.)

Jatkokokous pidettiin Ikaalisissa 19.1.1999. Yksimielisyys saavutettiin nyt omaisuuden siirron korvauksesta (= Ikaalisille maksettavan tasingon suuruus olisi 3,3 Mmk), sijaintikuntaetuuden prosentista (= 5 %), Hämeenkyrön oikeudesta lunastaa Iisakin kuntayhtymältä ns. oppilasasuntola ja rehtorin asunto tasearvostaan, aikuislukion liittämisestä kuntayhtymään, kiinteistöjen omistuksen siirron määräaika­isesta (= 5 v.) palautusehdosta ja siitä, että perussopimus voitaisiin muuttaa vielä takautuvasti 1.1.1999 alkaen. Osapuolet

olivat kuitenkin vielä erimielisiä perussopimukseen tulevasta kuntien äänivalta-tykälästä. (Hämeenkyrö–Ikaalinen –neuvottelumuistio 1999: 2.)

Ongelmaa äänivaltakysymyksestä kokoonnuttiin ratkomaan Hämeenkyröön 3.2.1999. Eri vaihtoehtojen pohjalta päädyttiin lopulta yksimielisesti ratkaisuun, jonka mukaan äänivalta perustuu toisaalta kuntien asukaslukuun ja toisaalta kunnista yhtymän oppilaitoksissa olevien opiskelijoiden lukumäärään (= kolmen edellisvuoden keskiarvo). Ehdotus Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän jäsenkuntien edustajien neuvotteluun tulisi olemaan seuraava: Hämeenkyrö 9 (aikaisemmin 7), Ikaalinen 8 (aik. 8), Kihniö 2 (aik. 2), Mouhijärvi 2 (aik. 2), Parkano 6 (aik. 5) ja Viljakkala 2 (aik. 2). Kokonaisäänimäärä nousisi näin ollen 26:sta 29:ään ja lisä-äänistä kaksi –tulisi Hämeenkyrölle ja yksi Parkanolle. Kuntien edustajien kokous sovittiin kutsuttavaksi koolle helmikuussa Ikaalisiin. (Hämeenkyrö–Ikaalinen –neuvottelumuistio 1999: 3.)

Kuntien edustajien kokous pidettiin vihdoin 17.2.1999 Ikaalisissa - yhdeksän kuukauden tuumaustauon jälkeen. Paikalle saapuivat kaikki kunnat ja saliin kokoontui 29 edustajaa. Kunnat pääsivät yksimielisyyteen osasta neuvottelun kohteena olevista asioista, ei kuitenkaan kaikista. Sopu syntyi eniten kuntien välejä hiertäneistä ongelmista: kiinteistöomaisuuden siirron yhteydessä Ikaalisille maksettavasta korvauksesta ja perussopimuksen äänivaltakysymyksestä. Tällä kertaa lopullinen ratkaisu jäi kiinni peruspääoman kirjausongelmasta, tulevien investointien rahoituksesta, sijaintikuntaetuuden prosenttiperusteesta ja aikuislukio- sekä musiikkiopistokysymyksestä. Tarvittiin taas uusi neuvottelu, jonka ajankohdaksi sovittiin maaliskuun loppu. Valmistelutehtävä annettiin yhtymän johtoryhmälle ja tilintarkastajalle. (Kuntaneuvottelun muistio 1999: 1.)

5.1.1. Vuoden 1999 perussopimus ja fuusiosopimus

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän johtoryhmän puolesta hallintojohtaja Heikki Vikman ja yhtymän tilintarkastaja Jorma Kesä valmistelivat seuraavaa kuntien edustajien kokousta varten uuden perussopimuksen ja erillisen fuusiosopimuksen, jotka esiteltiin Hämeenkyrössä 22.3.1999 pidetyssä kokouksessa. Paikalla olleet 28 kokousedustajaa hyväksyivät jatkovalmistelun pohjaksi seuraavat periaatteet (Kuntaneuvottelun muistio 1999: 2.):

- 1) oppilaitoskiinteistöt ja opetustilojen hallintaan oikeuttavat osakkeet (Ammatti-instituutti Iisakki Hämeenkyrössä ja Parkanossa, Ikaalisten kauppaooppilaitosoppilaitos, aikuiskoulutusosasto ja Käsi- ja taideteollisuusoppilaitos sekä Kihniön käsi- ja taideteollisuusoppilaitos asuntoloineen, Parkanon Teollisuustalo Oy:n osakkeet ja tontti) luovutetaan Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymälle muutoin korvauksetta, mutta kuntayhtymä suorittaa voittovaroistaan Ikaalisten kaupungille 3,3 Mmk tasinkona vuonna 1999
- 2) perussopimusluonnos hyväksytään esitetyn mukaisena (mukaan lukien jo aiemmin sovittu muutos äänivaltakysymyksessä)
- 3) jäsenkuntien peruspääomaosuudet määräytyvät kirjanpidossa luovutushetkellä olevien tasearvojen mukaan
- 4) investointien rahoitus määräytyy kunnasta olevien opiskelijoiden määrän suhteessa (kolmen vuoden keskiarvo)
- 5) erityismaksuosuus (= ns. sijaintikuntaedun kompensatio) on suuruudeltaan 10 %
- 6) Parkanon kaupungin ylläpitämä Pirkanmaan aikuislukio liitetään koulutuskuntayhtymään (ajankohta vielä avoin) ilman erityisehtoja
- 7) Ylä-Satakunnan musiikkiopisto voidaan liittää koulutuskuntayhtymään, kun valtiosuuskysymys on selvitetty
- 8) Kiinteistöjen omasta käytöstä laskutetaan tilaajalta vuokrana yhtymähallituksen vahvistama käypä hinta
- 9) Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen kuntayhtymä lakkautetaan ja sen omistamat opettaja-asuntola ja opiskelija-asuntola myydään Hämeenkyrön kunnalle tasearvosta sekä As.Oy Kyrönsarven osakkeet voidaan myydä lakkautettavan kuntayhtymän lukuun markkinahinnalla
- 10) Käynnistetään selvitystyö päivälukioiden ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön kehittämiseksi ja määrättiin selvitystyölle vastuuhenkilöksi Parkanon koulutoimenjohtaja Juho Kotila
- 11) Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän yhtymähallitus hoitaa jatkovalmistelun lopullista jäsenkuntien toimielimissä tapahtuvaa päätöksentekoa varten.

Koulutuskuntayhtymän yhtymähallitus teki kokouksessaan 12.5.1999 jäsenkunnille, Itä-Satakunnan ammattioppilaitoskuntayhtymälle ja omalle kesäkuussa kokoontuvalle yhtymäkokoukselle esityksen uudesta perussopimuksesta ja fuusiosopimuksesta (Yhtymähallitus 3/1999: 25 § ja liite.) Kuntayhtymän yhtymäkokous hyväksyi esitykset yksimielisesti 3.6.1999 pidetyssä kokouksessa (8 §).

Jäsenkuntien ja Iisakin kuntayhtymien valtuustot hyväksyivät myös esitykset eräin ehdoin. Vielä ennen uuden perussopimuksen ja fuusiosopimuksen allekirjoitusta kokoontuivat jäsenkuntien edustajat neuvotteluun näistä valtuustojen kokouksissa esille nousseista asioista 14.9.1999 Hämeenkyrössä. Neuvottelun kohteena olivat ehdot, joilla Pirkanmaan aikuislukion siirto yhtymän alaisuuteen toteutettaisiin. Ongelmaan löytyi tyypillinen poliittiseen päätöksentekokulttuuriin kuuluva ratkaisu siten, että käytännön järjestelytavasta päätettiin sopia myöhemmin erikseen. (Kuntaneuvottelun muistio 1999: 3.)

Viimeinen omistusjärjestelyjä ym. koskeva kuntien välinen neuvottelu pidettiin Hämeenkyrössä 30.11.1999, jolloin kuntien valtuuttamat edustajat kokoontuivat allekirjoittamaan uudistetun perussopimuksen ja fuusiosopimuksen. Tilaisuudesta laaditussa muistiossa todetaan, että ”kaikki allekirjoittajaorganisaatiot ovat hyväksyneet perussopimuksen ja fuusiosopimuksen. Hyväksymispäätösten lainvoimaisuus täyttyy noin vuoden vaihteessa”. Molemmissa sopimuksissa todettiin, että ne tulevat voimaan, kun jäsenkuntien valtuustojen päätökset ovat saaneet lainvoiman. Käytännössä tämä tarkoitti vuoden 2000 alkua. Erikseen oli kuitenkin uuden perussopimuksen voimaantulo- ja soveltamispöytäkirjassa (28 §) maininta, että kuntayhtymän taloutta koskevien määräysten osalta perussopimusta sovelletaan kuitenkin 1.1.1999 alkavaan tilikauteen. Omaisuuden siirto tapahtui 1.1.2000 alkaen. (Kuntaneuvottelun muistio 1999: 4.)

Kun Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamiseen tähtäävät valmistelut olivat alkaneet alueen ammatillisten oppilaitosten rehtorien kokouksissa keväällä 1991 virinneistä keskusteluista, voidaan todeta, että omistajakunnilta kesti kahdeksan ja puoli vuotta saada aikaan yhtymän tulevan toiminnan kannalta elintärkeä ratkaisu koulutuskuntayhtymän oppilaitoskiinteistöjen omistusjärjestelyistä ja saattaa oppilaitosten yhteensulautuminen loppuun. Kuntien välinen yhteistoiminta ei siis aina ole sujuvaa ja yksinkertaista. Vas-

ta marraskuun lopulla 1999 allekirjoitettujen sopimusten kautta avautui Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymälle mahdollisuus saada tuleviin opetustilainvestointeihinsa valtionosuutta.

5.2. LUOTEIS-PIRKANMAAN SEUTUKUNNAN KEHITTÄMISYKSIKKÖ

Vuonna 1994 voimaan tullut laki alueiden kehittämisestä (1135/93) säätö aluekehittämistä vastuusta kunnille ja valtiolle. Aluekehitysviranomaiseksi tuli maakunnan liitto. Maaliskuun alusta 1997 voimaantulleella maakuntajakolailla (1159/97) puolestaan säädettiin maakuntajaosta, jonka mukaan maassamme on 19 maakuntaa (+ Ahvenanmaa). Laissa myös määrättiin siitä, mihin maakuntaan kukin kunta kuuluu. Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän jäsenkunnat Hämeenkyrö, Ikaalinen, Kihniö, Mouhijärvi, Parkano ja Viljakkala kuuluvat kaikki Pirkanmaahan eli ovat Pirkanmaan liiton jäsenkuntia.

Maakuntien alueella toimivat puolestaan seutukunnat. Seutukuntajaosta päättää sisäasiainministeriö. Seutukunta on väline kuntien vapaaehtoiselle yhteistyölle. Seutukuntien erityisalana on viime vuosina ollut monipuolinen kehittämistyö mukaan lukien EU-tukien hyväksikäyttö näissä hankkeissa. Tällä hetkellä Pirkanmaa on jakautunut kuuteen seutukuntaan. Vuonna 1997 seutukuntia oli seitsemän. Mouhijärveä lukuun ottamatta kuuluvat Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän jäsenkunnat Luoteis-Pirkanmaan seutukuntaan. (Ks. Pirkanmaan liiton vuosikirjat 1997 ja 2003.)

Vuosina 1994 – 1997 seudullista edunvalvontaa hoidettiin Luoteis-Pirkanmaan seutukunnalla sopimus pohjaisesti seudun kuntien toimesta ovo. periaatteella. Kun seudullinen edunvalvonta alkoi lisääntyä, ei ovo. järjestelmä enää kyennyt vastaamaan ajan haasteisiin.

Luoteis-Pirkanmaan kunnat päättivät vuonna 1997 palkata kokopäivätoimisen seutuasiainmiehen, jonka toimiston sijoituspaikaksi osoitettiin aluksi tilat Parkanon kaupungintalolta. Sieltä toimisto siirtyi myöhemmin Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän Ammattiinstituutti Parkanon opetuspisteeseen. Parkanon kaudella seutuasiainmies työskenteli osan viikon työpäivistä Ikaalisten kaupunginvirastolla. Koulutuskuntayhtymä alkoi samalla

toimia seutuasiamiehen muodollisena työnantajana ja hoitaa kirjanpito-, maksuliikennem. tehtävät. Seutuasiamieheksi valittiin toukokuussa Kristiina Laitinen, aluksi määräajaksi vuoden 1998 loppuun (tätä jatkettiin myöhemmin vuoden 2000 loppuun). Yhteistyö koski myös lukuisia seudullisia erillisprojekteja. Seudun kunnat kattavat aiheutuvat menot asukaslukupohjaisin maksuosuuksin. Asiaa koskeva määräaikainen sopimus Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan alueyksikön johtoryhmän ja Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän kesken allekirjoitettiin 15.4.1997 ja hyväksyttiin koulutuskuntayhtymän hallituksessa 12.6.1997. (Yhtymähallitus 4/1997, 51 §.)

Sopimus on myöhemmin uusittu useaan kertaan ja tällä hetkellä voimassa oleva sopimus, joka oli jälleen määräaikainen, nyt 31.12.2007 saakka, allekirjoitettiin 7.12.2000. Tuolloin seudullisen kehittämissyksikön toimiston paikka sijoitettiin pysyvästi Osaran maaseutuoppilaitoksen tiloihin. Yksikkö on taloudellisesti itsenäinen tuloyksikkö koulutuskuntayhtymässä. Kuluista vastaavat seudun kunnat kehittämissyksikön johtoryhmän vahvistaman talousarvion mukaisesti. (Kehittämissyksikkösopimus 2000.) Seutuasiamies vaihtui vuonna 2000 Kristiina Laitisen irtisanouduttua 6.3.2000 alkaen. Tehtävää hoidettiin ylimenokaudella tilapäisjärjestelyin ja siihen valittiin loppuvuodesta Heikki Haavisto joka aloitti tehtävässä 1.11.2000 ja hoitaa Viljakkalaan kotiutuneena yhä samaa vakanssia.

5.3. YLÄ-SATAKUNNAN MUSIIKKIOPISTO

Ylä-Satakunnan musiikkiopisto on vuonna 1973 perustettu Parkanon ja Ikaalisten kaupunkien sekä Kihniön kunnan lakisääteistä valtionapua saava musiikkioppilaitos, jonka palvelutoimisto sijaitsee Parkanossa ja jolla on opetuspiste myös Ikaalisissa.

Alkujaan musiikkiopisto on ollut Parkanon kaupungin ylläpitämä oppilaitos, jonka kuluista sopimuskunnat ovat kattaneet oman osuutensa. Henkilöstö on ollut Parkanon kaupungin palveluksessa. Sopimuskunnilla on myös ollut oikeus asettaa edustajansa musiikkioppilaitoksen johtokuntaan, joka on ollut Parkanon kaupungin toimituselin. Musiikkioppilaitoksen tehtävänä on antaa musiikin perusopetusta ja se voi järjestää myös maksullista palvelutoimintaa. (Musiikkiopistosopimus 1996).

Kun Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän toiminta varsinaisesti vuoden 1997 alussa käynnistyi, nousi keskusteluun myös kysymys mahdollisuudesta liittää Ylä-Satakunnan Musiikkioppilaitos perustettavaan uuteen kuntayhtymään. Suhtautuminen uudistukseen ei ollut varauksetonta sen vuoksi, että asia ei erityisemmin kiinnostanut Hämeenkyröä ja Viljakkalaa, joilla oli sopimus Ylöjärvellä toimivan Länsi-Pirkanmaan musiikkiopiston kanssa. Yhtymähallitus päätti kuitenkin kokouksessaan 12.6.1997 käynnistää virallisesti asiaan liittyvät valmistelutoimet (Yhtymähallitus 4/1997, 55 §).

Kuntien edustajien kokouksessa Parkanossa 11.11.1997 käsiteltiin musiikkioppilaitoskysymystä ensimmäisen kerran virallisesti kaikkien jäsenkuntien kesken. Päätettäessä asettaa muun toisen asteen koulutuksen järjestämistä selvitteleviä alatyöryhmiä muodostettiin myös työryhmä pohtimaan musiikkiopiston tulevaa toimintaa (Kuntaneuvottelun muistio 1997: 2).

Tämän jälkeen jo joulukuun alussa kokoontui Ikaalisiin kuntien viranhaltijoita asiaa valmistelemaan. Tuloksena oli alustava aiesopimus Ylä-Satakunnan musiikkiopiston toiminta-alueen laajentamisesta ja opiston siirtämisestä Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän alaisuuteen. (Musiikkiopistomuistio 1997: 1.) Tammikuun 16. päivänä 1998 kokoontui laajempi joukko kuntien (Hämeenkyrö, Ikaalinen, Kihniö ja Parkano) edustajia Ikaalisiin musiikkioppilaitoskysymyksen merkeissä. Tuloksena oli päätös jatkaa valmistelua sen jälkeen, kun Hämeenkyrön kunta on muodostanut oman kantansa asiassa. Muut kunnat olivat jo valmiita muutokseen. (Musiikkiopistomuistio 1998: 1.)

Musiikkioppilaitoksen siirtämiskysymys hautautui tämän jälkeen muun kuntayhtymän toiminnan uudelleenjärjestämistä (erityisesti oppilaitoskiinteistöjen omistuksen siirto) koskevan keskustelun jalkoihin. Asiakirjojen mukaan kysymykseen palattiin seuraavan kerran vasta kuntien edustajien kokouksessa 17.2.1999 Ikaalisissa, mutta tuolloinkin kokouksen esityslistalla ollut asia siirrettiin myöhemmin käsiteltäväksi (Kuntaneuvottelun muistio 1999: 1).

Kun siirtokysymystä seuraavan kerran käsiteltiin 22.3.1999 pidetyssä kuntien edustajien kokouksessa Hämeenkyrössä, päätettiin menetellä siten, että ennen kuntien välisen sopimuksen hyväksymistä tehdään esitys OPM:lle valtiosuuteen oikeuttavien opetustuntien

määrän lisäämisestä, jotta alue voisi laajentua koskemaan myös Hämeenkyrön ja Viljakkalan kuntia. Siirtokysymys voitaisiin lopullisesti ratkaista vasta tämän jälkeen. (Kuntaneuvottelun muistio 1999: 2.)

Koska kaikkien kuntien mukaantulo musiikkiopistotoimintaan oli yhä auki, ei virallista valtiosuushakemusta opetustuntien määrän lisäämisestä voitu kuitenkaan tehdä. Aika kului kuntien, erityisesti Hämeenkyrön ja Viljakkalan, pohtiessa suhtautumistaan asiaan. Todettakoon, että syksyllä 1999 oli myös käyty epävirallisia keskusteluja koulutuskuntayhtymän ja Länsi-Pirkanmaan musiikkiopiston edustajien kesken Ylä-Satakunnan ja Länsi-Pirkanmaan musiikkiopistojen mahdollisesta yhdistämisestä. Keskustelut eivät kuitenkaan johtaneet alkua pidemmälle. (Haastattelu Vikman 2003.)

Jo totuttuun tapaan kokoonnuttiin taas uuteen neuvotteluun, joka tosin viivästy peräti joulukuun alkuun eli fuusiosopimuksen allekirjoituksen jälkeiseen aikaan. Hämeenkyrössä saavutetun neuvottelutuloksen mukaan OPM:ltä haettaisiin Parkanon kaupungilla olevan taiteen perusopetuksen toimiluvan siirtoa koulutuskuntayhtymälle ja toimialueen laajentamislupaa käsittämään myös Hämeenkyrön ja Viljakkalan (Kuntaneuvottelun muistio 1999: 3). Musiikkiopiston ns. vanhat ylläpitäjäkunnat Ikaalinen, Kihniö ja Parkano olivat puoltaneet siirtoa ja laajentamista. Tältä pohjalta yhtymäkokous päätti 14.12.1999 hyväksyä järjestämisluvan siirron Parkanon kaupungilta koulutuskuntayhtymälle (Yhtymäkokous 1999: 2, 22 §). Hakemus lähtikin vielä ennen joulua 23.12.1999 ja lupaa haettiin toimialueena koko seutukunta.

Opetusministeriö käsitteli anomuksen nopeasti ja opetusministeri Maija Rask teki 25.1.2000 päätöksen taiteen perusopetuksen järjestämisluvan siirrosta Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymälle ja Ylä-Satakunnan musiikkioppilaitoksen toimialueen laajentamisesta käsittämään myös Hämeenkyrön ja Viljakkalan kunnat (OPM päätös 2000: 1).

Kuten aiemmat vuodet jo moneen kertaan olivat osoittaneet, eivät muutokset koulutuskuntayhtymän jäsenkuntien välisissä suhteissa tapahdu helposti. Pieni mutka tuli vielä matkaan tässäkin asiassa. Vasta nyt Hämeenkyrö lopullisesti heräsi ja kunnassa syntyi keskustelua siitä, onko kunta mukana Ylä-Satakunnan musiikkiopistossa vai ei. Lopulta kunnan edustajat ilmoittivat koulutuskuntayhtymälle, että Hämeenkyrö ja Viljakkala eivät tule

mukaan vaan jatkavat juuri vakituisen järjestämisluvan ja sitä kautta valtionosuu-soikeuden saaneessa Länsi-Pirkanmaan musiikkioppilaitoksessa yhdessä Ylöjärven kanssa. (Haastattelu Vikman 2003.)

Seurauksena oli uusi käsittely koulutuskuntayhtymän yhtymähallituksessa (Yhtymähallitus 2000: 2, 26 §) ja opetusministeriöön toimitettiin muutosanomus siitä, että Ylä-Satakunnan musiikkiopiston toimialue olisikin vain Ikaalinen, Kihniö ja Parkano. Kun muutosanomus lähetettiin heti kokouspäivänä (=6.3.2000) ja opetusministeriö teki uuden, opetuksen järjestämisluvan muuttamista tarkoittavan päätöksen jo seuraavana päivänä (OPM päätös 2000: 2), saatiin asia lopulta sutjakkaasti päätökseen.

Koulutuskuntayhtymän edustajat kokoontuivat vielä 29.3.2000 yhdessä Ikaalisten, Kihniön ja Parkanon kuntien edustajien kanssa sopimaan musiikkiopiston koulutuskuntayhtymälle siirron käytännön järjestelyistä (mm. henkilöstön siirto, toimitilat, opetusvälineet, rahoitus jne). Asia saatiin sovittua hyvässä yhteisymmärryksessä. Hallinnollinen vetovastuu siirrettiin kuntayhtymälle heti 1.4.2000 alkaen ja taloudellinen vetovastuu samanaikaisesti henkilöstösiirtojen kanssa uuden lukuvuoden alusta 1.8.2000 lukien. (Musiikkiopistomuistio 2000: 1.)

Ylä-Satakunnan musiikkiopiston toiminnan organisointia koulutuskuntayhtymässä koskevat päätökset hyväksyttiin yhtymähallituksessa kesäkuussa. Samalla päätettiin, että musiikkiopiston va. rehtorina jatkaa Tommi Santti 31.12.2000 saakka ja musiikkiopiston johtajan virka päätettiin julistaa haettavaksi syksyllä (Yhtymähallitus 4/2000, 50 §). Sopimukset musiikkiopiston tilojen vuokraamisesta koulutuskuntayhtymälle vahvistettiin yhtymähallituksen marraskuun kokouksessa (Yhtymähallitus 7/2000, 92 §).

Vuodelta 1996 peräisin oleva musiikkiopiston toimintaa koskeva sopimus päivitettiin ajan tasalle alkuvuodesta 2001. Alkuperäisten sopimuskuntien Ikaalinen, Kihniö ja Parkano lisäksi sopimusosapuolena oli nyt Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä. Toiminnan rahoitus rakentui sille periaatteelle, että toiminnassa mukana olevat sopimuskunnat kattavat kaikki kulut. Sopimus astui voimaan 1.1.2001. Opiston johtajana toimii opiston rehtori, jonka esimies on yhtymän yleissivistävän tulosityksikön toimialarehtori. Opiston nykyinen rehtori Jukka Lehtinen aloitti tehtävässään 1.1.2001. (Yhtymähallitus 2/2001, 13 §.)

5.3. PIRKANMAAN AIKUISLUKIO

Parkanon, Ikaalisten ja Kankaanpään kaupunkien yhteisessä PAIKKA –projektissa vuonna 1988 – 89 oli selvitelty muiden asioiden ohessa myös alueellisen koulutustarjonnan lisäämistä Pohjois-Satakunnassa. Tuloksena syntyi ajatus perustaa Parkanoon lukion iltalinja täydentämään alueen muuta, vahvaa koulutustarjontaa. Parkanon kaupunki perustikin syksyllä 1989 Parkanon lukioon erityisen iltalinjan, jonka oppilaat tulivat aluksi pääasiassa Ikaalinen – Parkano – Virrat –alueelta. Toiminta vakiintui muutamassa vuodessa tasolle, joka takasi iltalinjan elinvoimaisuuden. Vuonna 1994 voimaan astuneen aikuislukiolain (439/1994) myötä muuttui iltalinjan nimi Parkanon aikuislukioksi. Toiminnallisesti aikuislukio oli osa Parkanon aikuisopintokeskusta. (Haastattelu, Markkanen 2003.)

Vuoden 1998 alusta Parkanon aikuislukio aloitti ammattilukioyhteistyön Pohjois-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän kanssa Virroilla ja Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymään kuuluvan Ammatti-instituutti Iisakin kanssa Parkanossa. Tämän jälkeen myös Hämeenkyrön kansalaisopiston alaisuudessa toiminut lukion iltaopetusryhmä siirtyi Parkanoon. Opetusministeriön vuonna 1998 tekemällä päätöksellä aikuislukion nimi muutettiin 1.8.1998 alkaen Pirkanmaan aikuislukioksi ja sen toimialue laajeni merkittävästi. Aikuislukio oli muuttunut selkeästi alueelliseksi. (Marika Saarela, Muistio Pirkanmaan aikuislukiosta 1999.)

Aikuislukion – ja lukioiden yleisemminkin – asema seutukunnalla oli keskustelun kohteena myös Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamisprosessissa alusta lähtien. Aikuiskoulutuksen aseman nosti esille mm. Pirkanmaan liitto vuoden 1992 kehittämiselvityksessään (Pirkanmaan liitto 1992, 22). Koulutuskuntayhtymän perustamista valmistellut johtoryhmä päätyi kuitenkin joulukuussa 1992 siihen, että lukiot jäisivät kuntayhtymän ulkopuolelle – alkuvaiheessa tyydyttäisiin vain opetukselliseen yhteistyöhön. (Valmistelun johtoryhmän muistio 1992: 1.)

Parkanon aikuislukion aseman uudelleenjärjestäminen nousi vuosien tauon jälkeen esille, kun Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän sekä Ikaalisten ja Parkanon kaupunkien edustajat pitivät neuvottelun Hämeenkyrössä 12.6.1997. Tähän pohjautuen Parkanon ai-

kuislukion rehtori Martti Markkanen lähetti 7.8.1997 kirjelmän Parkanon lukion aikuislinjan liittämistä koulutuskuntayhtymään (Markkanen 1997). Koulutuskuntayhtymän hallitus käsitteli esitystä kokouksessaan 22.8.1997 ja päätti saattaa sen jäsenkuntien välisessä neuvottelussa käsiteltäväksi (Yhtymähallitus 5/1997, 69 §).

Kuntien edustajien neuvottelussa 11.11.1997 Parkanossa todettiin sitten, että Parkanon aikuislukio on esittänyt halukkuutensa liittyä koulutuskuntayhtymään. Asiaa valmistelemaan nimettiin virkamiestyöryhmä, jonka tuli samalla valmistella myös muun toisen asteen koulutuksen järjestelyyn liittyvät kysymykset. Kokous oli myös yhtä mieltä siitä, että asia tulee ratkaista yhtä aikaa uudesta perussopimuksesta ja oppilaitoskiinteistöjen omistuksen siirrosta päätettäessä. (Kuntaneuvottelun muistio 1997: 2.)

Asiaa sivuttiin tämän jälkeen lukuisissa neuvotteluissa käsittelyn sujussa hyvässä hengessä. Ainoa ongelmaksi koettu kysymys oli taloudellinen: riittäisikö aikuislukion tulorahoitus toiminnan ylläpitämiseen. Mahdolliset uudet omistajat eivät tuntuneet olevan halukkaita toiminnan rahoittamiseen omasta kukkarostaan tai koulutuskuntayhtymän jonkin muun oppilaitoksen tuottamalla ylijäämällä.

Jo niinkin pian kuin 13.2.1998 Hämeenkyrössä pidetyssä virkamiestyöryhmän neuvottelussa osapuolet olivat valmiit kirjaamaan neuvottelumuistioon toteamuksen, ettei kunnilla ole kielteisiä kannanottoja aikuislukion liittämiseen koulutuskuntayhtymään. Tavoitteena oli aikaansaada yhteensulautuminen valmiiksi jo 1.8.1998 alkaen (Virkamiestyöryhmän muistio 1998: 1).

Koska kuntien väliset neuvottelut eivät johtaneet lopputulokseen sen enempää uudesta perussopimuksesta kuin oppilaitoskiinteistöjen omistuksen siirrostakaan, jäi aikuislukion liittäminen näiden kysymysten jalkoihin. Esimerkiksi kuntien edustajien neuvottelussa 29.4.1998 Ikaalisissa todettiin, että muun toisen asteen koulutuksen järjestämiseen (= mm. musiikkiopisto, aikuislukio) liittyvät kysymykset ovat nopeasti ja helposti ratkaistavissa, kun ”pääongelmat” on saatu ratkaistua. (Kuntaneuvottelun muistio 1998: 1.)

Pirkanmaan aikuislukion liittäminen Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymään oli pitkään ns. hyllyllä. Periaatteellisia erimielisyyksiä ei asiassa esiintynyt, mutta ratkaisu odotti

uuden perussopimuksen syntymistä ja fuusiosopimuksen allekirjoittamista. Maaliskuussa 1999 pidetyssä kuntien edustajien kokouksessa esitellyssä ensimmäisen fuusiosopimusluonnoksen 6:nnessä kohdassa todettiin, että Parkanon kaupungin ylläpitämä Pirkanmaan aikuislukio liitetään koulutuskuntayhtymään ilman erityisehtoja. (Kuntaneuvottelun muistio 1999: 2.)

Käsiteltäessä fuusiosopimuksia kuntien valtuustoissa kesällä 1999 nousivat Pirkanmaan aikuislukion liittymisehdot uudelleen esille. Kunnat joutuivatkin vielä kerran kokoontumaan asiassa Hämeenkyröön 14.9.1999 ja ratkaisemaan kysymyksen siitä, asetettaisiinko aikuislukion liittymiselle erityisehtoja vai ei. Kompromissiksi tuli fuusiosopimuksen ao. kohtaan lisättävä maininta, että liittämisen käytännön järjestelytavasta sovitaan erikseen. (Kuntaneuvottelun muistio 1999: 3.)

Tällaisenaan asia myös säilyi lopullisesti 30.11.1999 allekirjoitetussa fuusiosopimuksessa, nyt kohtana 11. Tämän jälkeen Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä lähetti opetusministeriöön hakemuksen koskien opetuksen järjestämislupaa lukiokoulutukseen. Opetusministeri Maija Rask teki päätöksen 27.4.2000 ja näin koulutuskuntayhtymä sai haetun järjestämisluvan, joka astui voimaan 1.8.2000. Lupa koskee vain aikuisille tarkoitettua opetusta. (OPM päätös 2000: 3)

Aikuislukiokoulutuksen järjestämisluvan saantia ennakoiden päätti koulutuskuntayhtymän hallitus 6.3.2000 muodostaa yhtymään yleissivistävän koulutuksen yksikön, jonka vetäjäksi nimetään toimialarehtori (Yhtymähallitus 2/2000, 27 §). Kokouksessaan 29.6.2000 päätti yhtymän hallitus eräistä Pirkanmaan aikuislukion toiminnan käynnistämiseen liittyvistä järjestelyistä, kuten mm. virkojen perustaminen ja teki esityksen yhtymäkokoukselle yleissivistävän yksikön talousarvioksi ajalle 1.8. – 31.12.2000 (Yhtymähallitus 4/2000, 53 ja 55 §). Kokouksessa 20.9.2000 vahvistettiin vielä Parkanon kaupungin ja koulutuskuntayhtymän väliset sopimukset rehtori Martti Markkasen siirtymisestä koulutuskuntayhtymään toimialarehtoriksi (sopimuksen mukaan Markkanen jatkaa edelleen Parkanon kaupungin ylläpitämän Parkanon aikuisopiston osa-aikaisena rehtorina) ja menettelytapasiakirja Ylä-Satakunnan musiikkioppilaitoksen ja Pirkanmaan aikuislukion siirtymiseksi koulutuskuntayhtymään 1.8.2000 alkaen (Yhtymähallitus 6/2000, 73 §). Lopullinen fuusiosopimus allekirjoitettiin Parkanossa 22.9.2000.

Aikuislukion toimialue laajeni jälleen merkittävästi vuoden 2002 alusta, kun koulutus kuntayhtymän hallitus hyväksyi kokouksessaan 18.12.2001 kuntayhtymän ja Ylöjärven kunnan välisen sopimuksen aikuislukiotoiminnan järjestämisestä Ylöjärvellä (Yhtymähallitus 8/2001, 97 §).

5.5. PIRKANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Ikaalisten kauppaoppilaitosoppilaitos lähti rehtorinsa Juhani Valkaman johdolla aktiivisesti mukaan 1990-luvun alussa virinneeseen ammattikorkeakoulukokeilun valmisteluun. Mukana hankkeessa olivat Ikaalisten lisäksi Pirkanmaan liitto, Tampereen, Virtain, Mäntän ja Valkeakosken kauppaoppilaitokset sekä Tampereen taiteen ja viestinnän oppilaitos sekä Tampereen konservatorio. Juhani Valkaman esityksestä Ikaalisten kaupunginhallitus päätti 17.2.1992 (83 §), että Ikaalisten kaupunki on mukana tässä hankkeessa. Myöhemmin samana keväänä hanke laajeni, kun Pirkanmaalla vireillä olleet kaksi hanketta yhdistyivät allekirjoittamallaan yhteistoimintasopimuksella (ks. Ikaalisten kaupunginhallitus 18.5.1992 212 §).

Kokeiluhanke haki vuosina 1992, 1993 ja 1994 lupaa saada aloittaa väliaikaisena ammattikorkeakoulukokeilu. Valtioneuvosto hylkäsi joka vuosi hakemuksen, koska ei pitänyt sitä tarkoituksenmukaisena (Valtioneuvoston päätökset 1992, 1993 ja 1994)

Kokeiluhanke muutti vähitellen muotoaan. Ikaalisten kauppaoppilaitosoppilaitos oli voimakkaasti mukana hankkeessa. Oppilaitoksen rehtori toimi omistaja- ja rehtorityöryhmien puheenjohtaja ja projektisihteeri oli kauppaoppilaitoksen palkkalistoilla. Hanke rakentui vuoden 1995 alussa osakeyhtiöpohjaiseksi, koska mukana oli kunnallisten ylläpitäjien lisäksi myös yksityisiä yhteisöjä. Ikaalisten kaupunginhallitus päätti 14.2.1995 (50 §), että Ikaalisten kaupunki merkitsee (10 kpl a´ 2000 mk) osakkeita laaditun perustamiskirjan mukaisesti Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:stä. Samassa yhteydessä päätettiin ryhtyä toimenpiteisiin kauppaoppilaitoksen ylläpitöluvan muutosanomuksen tekemiseksi valtioneuvostolle siten, että ylioppilasosasto kauppaoppilaitoksessa lakkautetaan, jos lupa ammattikorkeakoulun perustamiseksi saadaan.

Kokeilulupaa ei anomuksesta huolimatta saatu myöskään vuonna 1995. Pirkanmaan ammattikorkeakoulun omistajapohja muuttui jälleen (omistajiksi tulivat Tampereen kaupunki ja Pohjois-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä) ja Ikaalisten kaupunginhallitus hyväksyi uudistetun osakassopimuksen ja ammattikorkeakoulukokeilua koskevan yhteistoimintasopimuksen sekä uuden kokeiluluvan anomisen 6.5.1996 (98 §). Kaupunginhallitus päätti lisäksi informoida päätöksestä edellisessä perustettua Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymää ja valtuuttaa rehtori Juhani Valkaman sopimaan lopullisia päätöksiä tehtäessä mahdollisesti luonnosasiakirjoihin tehtävistä vähäisistä muutoksista.

Valtioneuvosto myönsi Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:lle väliaikaisen kolmivuotisen kokeiluluvan 7.10.1996 1.8.1997 alkavaan ammattikorkeakoulukokeiluun. Koska Ikaalisten kauppaoppilaitoksen täysimääräinen ylläpitovastuu siirtyisi 1.1.1997 alkaen Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymälle, päätti Ikaalisten kaupunginhallitus myydä kaupungin omistamat Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:n osakkeet nimellis arvostaan koulutuskuntayhtymälle 11.12.1996 (291 §).

Ammattikorkeakoulukokeilutoiminta alkoi Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän omistamassa Ikaalisten kauppaoppilaitoksessa 1.8.1997 lukien. Henkilöstö jatkoi muodollisesti koulutuskuntayhtymän palveluksessa, joka myös vastasi kaikesta talous- ja henkilöstöhallinnosta ja kantoi talousvastuun saaden ylläpitäjänä oppilaskohtaiset valtionosuudet. Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä ja Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy sopivat erikseen muista toiminnan järjestämiseen liittyvistä yksityiskohdista.

Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy esitti koulutuskuntayhtymälle 29.9.1997, että kuntayhtymä luovuttaisi osakeyhtiölle Ikaalisten kauppaoppilaitoksen koulutustehtävän ja ylläpitämisoikeuden ammattikorkeakoulukokeilun osalta 1.8.1998 alkaen tai sitä myöhempänä ajankohtana, kun opetusministeriö on myöntänyt ylläpitämisluvan Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:lle. Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän yhtymäkokous hyväksyi esityksen 16.12.1997 yksimielisesti. Samalla varauduttiin siihen, että ammattikorkeakoulun osakepääomaa tullaan korottamaan ja merkittiin tiedoksi informaatio ylimenokauden järjestelyistä mahdollisesti aina 31.7.2000 saakka kestäväällä kokeilukaudella. (Yhtymäkokous 2/1997, 18 §.)

Pirkanmaan ammattikorkeakoulu toimi ajalla 1.8.1997 – 31.7.2000 kiinteässä yhteistyössä osana Ikaalisten kauppappilaitosoppilaitosta Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän huomassa. Ammattikorkeakoulu Oy:n omistajat olivat Tampereen kaupunkia lukuun ottamatta tammikuussa 1998 sopineet, että niiden edustajat toimivat osakeyhtiön hallituspaikoilla ns. kiertojärjestyksen mukaan vuorovuosin. Tältä pohjalta koulutuskuntayhtymän hallitus nimesi 10.2.1998 edustajakseen osakeyhtiön hallitukseen puheenjohtaja Sakari Tuomolan vuodeksi 1998. (Yhtymähallitus 1/1998, 14 §).

Keväällä 1998 nousi Pirkanmaan ammattikorkeakoulun ja Tampereen ammattikorkeakoulun yhteistyöryhmän kokouksessa (19.5.1998) esille ajatus ammattikorkeakoulujen yhdistämiseksi yhdeksi oppilaitokseksi. Pirkanmaan ammattikorkeakoulun hallitus pyysi myös Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymältä kannanottoa asiassa. Kuntayhtymän hallitus tuomitsi jyrkästi ajatuksen ja päätti yksimielisesti lausuntonaan kokouksessa 17.6.1998 vastustaa tätä suunnitelmaa. (Yhtymähallitus 3/1998, 26 §.)

Yhtymähallituksen kokouksessa 12.10.1998 päätettiin muuttaa Ikaalisten kauppappilaitoksen koulutustehtävää 1.8.2000 alkaen siten, että opistoasteen koulutus muutetaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavaksi koulutukseksi Pirkanmaan ammattikorkeakoulussa ehdolla, että valtioneuvosto hyväksyy sanotusta ajankohdasta alkaen Pirkanmaan ammattikorkeakoululle vakinaisen toimiluvan ja Ikaalisten kauppappilaitoksen liittäminen ammattikorkeakoulun osaksi (Yhtymähallitus 4/1998, 40 §).

Helmikuussa 1999 hyväksyi koulutuskuntayhtymän hallitus kokouksessaan (26.2.1999) Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:n yhtiöjärjestys- ja osakassopimusmuutoksia koskevat ehdotukset (Yhtymähallitus 2/1999, 15 §). Samassa kokouksessa sai hallitus tiedoksi Valtioneuvoston tekemän ja opetusministeri Olli-Pekka Heinosen 5.2.1999 allekirjoittaman päätöksen, jolla hyväksyttiin esitys Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:n toiminnan vakinaistamisesta 1.8.2000 alkaen.

Kokouksessaan 14.9.1999 päätti yhtymähallitus ryhtyä ammattikorkeakoulun vakinaistamisen seurauksena toimiin Ikaalisten kauppappilaitoksen koulutusjohtajan palvelussuhteen siirtämiseksi Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:öön 1.8.2000 alkaen (Yhtymähallitus 4/1999, 44 §). Seuraavassa yhtymähallituksen kokouksessa puolestaan tuli käsittelyyn

esitys ammattikorkeakoulun lisätilatarpeista syksyllä 2000 Ikaalisten kauppaoppilaitoksella, mutta asiassa ei vielä tehty päätöksiä (Yhtymähallitus 5/1999, 58 §).

Vuoden 1999 toisessa yhtymäkokouksessa joulukuussa päätti koulutuskuntayhtymä Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:n osakemerkinnästä siten, että yhtymän osuus 10 Mmk:n osakepääomasta nousisi 1 336 000 mk:aan (= 668 osaketta ja 13,36 % osakepääomasta). Tällä varaudutaan toiminnan vakinaistamisen aiheuttamiin rahoitustarpeisiin. Hyväksyessään yhtymän talousarvion vuodelle 2000 otti yhtymäkokous huomioon sen, että Ikaalisten kauppaoppilaitoksen noin 660 opiskelijasta 540 ammattikorkeakoulussa opiskelevaa siirtyy syksyllä 2000 Pirkanmaan ammattikorkeakoulun ylläpitämän alemman korkea-asteen koulutuksen piiriin. Toisen asteen opiskelijoita jää koulutuskuntayhtymän ylläpitämään kauppaoppilaitokseen näin ollen vain 120. (Yhtymäkokous 2/1999, 17 ja 18 §.)

Tammikuussa 2000 kokoontuneessa vuoden ensimmäisessä koulutuskuntayhtymän hallituksen kokouksessa oli esillä Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:n ja kuntayhtymän välinen vuokrasopimusluonnos Ikaalisten kauppaoppilaitoksen tilojen, opetusvälineiden, yhteisen henkilöstön, yms. käytöstä, Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:n hallituspaikan täyttämisen, Ikaalisten kauppaoppilaitoksen rehtorin/koulutusjohtajan tehtävien hoito ja suunnitelma kauppaoppilaitoksen tilojen laajentamisesta koulutuskuntayhtymän toimesta ammattikorkeakoulun käyttöön. Vuokrasopimus hyväksyttiin, ammattikorkeakoulun hallituspaikalle vuodeksi 2000 esitettiin valittavaksi yhtymän hallituksen puheenjohtaja Aarre Taipale (jatkoj vuonna 2001 varajäsenenä), sovittiin periaatteesta, että kauppaoppilaitoksen rehtorin/koulutusjohtajan palvelussuhde on edelleen kuntayhtymässä, joka myy ammattikorkeakoululle sen tarvitsemat koulutusjohtajapalvelut ja tilahankkeen osalta jatketaan neuvotteluja ammattikorkeakoulun johdon kanssa. Lisäksi merkittiin tiedoksi tilanne Ikaalisten kauppaoppilaitoksesta Pirkanmaan ammattikorkeakoulun palvelukseen 1.8.2000 siirtyvästä henkilöstöstä. (Yhtymähallitus 1/2000, 6, 7, 11, 12 ja 20 §.)

Ammattikorkeakoulun tilatarvekysymyksen selvittelyä jatkettiin ja ratkaisuksi muodostui periaate, jonka mukaisesti koulutuskuntayhtymä rakentaisi tilat ja ammattikorkeakoulu ne myöhemmin lunastaisi. Vuoden 2000 ensimmäinen yhtymäkokous hyväksyi kesäkuussa rakennushankkeen periaatteen ja toinen kokous joulukuussa rahoituksen vuoden 2001 ta-

lousarviossa. Kyse oli 400 m²:n tilalaajennuksesta kustannusarvioltaan 3,2 Mmk (+ 0,8 Mmk:n kalustohankinnat). Rakentamiskustannukset jaetaan kuntayhtymän ja ammattikorkeakoulun kanssa suhteessa 22,4 % / 77,6 %. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu lunastaa osuutensa rakentamiskustannuksista 20 vuoden aikana. (Yhtymäkokous 1/2000, 9 § ja 2/2000, 16 §.) Hanke täydentyi vielä yhtymähallituksen 13.2.2001 hyväksymällä päätöksellä siten, että laajennuksen yhteyteen rakennettiin hissi, jonka kustannusvaikutus oli 472 000 mk (Yhtymähallitus 2/2001, 23 §). Laajennusosa valmistui opetuskäyttöön urakkasopimuksen mukaisesti 1.8.2001.

Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:n ja Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän välinen viisivuotinen vuokrasopimus ammattikorkeakoulun Ikaalisten osaamispisteen tarvitsemista toimitiloista Ikaalisten kauppaoppilaitoksella 1.8.2000 alkaen hyväksyttiin lopullisesti yhtymähallituksen kokouksessa 10.5.2000 (Yhtymähallitus 3/2000, 44 §). Syksyllä 29.9.2000 kokoontunut yhtymähallitus hyväksyi (69 §) puolestaan koulutuksen järjestämiseen liittyvien palveluiden ja kustannusten jakamista koskevan sopimuksen ammattikorkeakoulun ja koulutuskuntayhtymän välillä. Laajassa, toistaiseksi voimassa olevassa sopimuksessa oli kyse kustannusvastaista ja yhteistyöjärjestelyistä koskien:

- 1) hallintopalveluja
- 2) kirjastopalveluja
- 3) mikrotukihenkilöpalveluja
- 4) koulutusjohtajapalveluja
- 5) opetuspalveluja
- 6) postimaksuja sekä kopio- ja telefaxkustannuksia
- 7) aine- ja tarvikeostoja
- 8) ATK-ohjelmien huoltosopimusmaksuja
- 9) laskutusta ja maksuehtoja

Samassa kokouksessa hyväksyttiin myös perusteet ammattikorkeakoulun ja Ikaalisten kauppaoppilaitoksen yhteisen apulaisrehtorin tehtävien hoitamiseksi. (Yhtymähallitus 6/2000, 70 §).

Liitteenä 4 on kuvaus Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän organisaatiosta 1.1.2001.

Pienenä yksityiskohtana ammattikorkeakoulutoiminnan laajentumisen aiheuttamista vaikutuksista tuotakoon esille vuodesta 2000 esillä ollut eripura Ikaalisten kaupungin koulutoimen ja liikuntatoimen sekä Ikaalisten kauppaoppilaitoksen ja Pirkanmaan ammattikorkeakoulun välillä kauppaoppilaitoksen liikuntasalin käytöstä. Ikaalisten kaupunki oli rakennuttanut liikuntasalin koulun laajennuksen yhteydessä 1977 sekä oppilaitoksen että laajan seuratoiminnan käyttöön. Opetuksen laajentuessa sekä ammattikorkeakoulu että kauppaoppilaitos tarvitsevat tilaa normaaliin koulukäyttöön ja Ikaalisten koulu- ja seuraliikunta omiin tarkoituksiinsa, koska Ikaalisissa on salivuoroista kova pula. Yhtymähallitus käsitteli ongelmaa Ikaalisten sivistysjohtaja Ilkka Niemen kirjelmän pohjalta syyskuussa 2001 ja toivoi asiassa löytyvän sopuratkaisun, jonka avulla voitaisiin tyydyttää kaikkien osapuolten tarpeet. (Yhtymähallitus 6/2001, 70 §.) Loppuvuodesta 2001 allekirjoitetusta sopimuksesta huolimatta asia on yhä vailla toimivaa ratkaisua ja niin koululiikunta kuin seuraliikuntakin on käytännössä suljettu ulos salista. Kysymys hiertää edelleen Ikaalisissa.

Ikaalisten kauppaoppilaitoksen rehtorin, joka samalla oli ammattikorkeakoulun Ikaalisten osaamispisteen koulutusjohtaja, jäädessä eläkkeelle 1.1.2002 alkaen nousi esiin kysymys tehtävien hoitamisesta jatkossa. Yhtymähallitus hyväksyi 23.10.2001 ratkaisun, jonka mukaan ammattikorkeakoulun koulutusjohtajan palvelussuhde on Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:öön, jolta koulutuskuntayhtymä ostaa Ikaalisten kauppaoppilaitoksen rehtoripalvelut siten, että koulutusjohtaja toimii 1.1.2002 alkaen myös sivutoimisena kauppaoppilaitoksen rehtorina. (Yhtymähallitus 7/2001, 77 §.)

6. LÄNSI-PIRKANMAAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄN PERUSTAMISEN VAIKUTUKSET 1997 – 2001

6.1. TOIMINNALLISET VAIKUTUKSET

Kun Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä koko laajuudessaan käynnistyi uuden ylläpitäjän toimesta vuoden 1997 alusta, tuli organisaatiolle eteen monia yhteensulautumisen seurausilmiöitä. Kolmen suuren oppilaitoksen ja aikuiskoulutuksen toiminta piti nivoa uuteen yhtenäiseen organisaatiokulttuuriin. Myös käytettävät välineet piti sovittaa yhteen. Vuosi 1997 ja osin vielä seuraavakin olivat sekä uuden organisaatiokulttuurin rakentamista että sopeutumista toimimaan uudessa toimintaympäristössä uusien yhteistyökumppanien kanssa. Johtamis-, talous-, henkilöstöhallinto- ja tietoliikennejärjestelmät yhtenäistettiin kiireellisimpinä. Näiden jälkeen luotiin uudet henkilöstöhallinnon toimintasäännöt.

Uusi organisaatio näytti joidenkin mielestä suurelta ja byrokraattiselta ja olipa joukossa niitäkin, jotka muuten vain vastustivat uudistusta, kun vanha ja tutun turvallinen työympäristö koki melkoisen mullistuksen. Oli myös havaittavissa oppilaitosten välistä kyräilyä ja vertailua siitä, miten omat asiat olivat suhteessa toiseen yksikköön. Aiheuttivatpa jopa pitkät välimatkat oppilaitoksesta toiseen kulkeville omat ongelmansa.

Pian pääsi kuitenkin vallalle mieliala, että uudistus toikin etuja. Laaja toimialue paransi yhteistyömahdollisuuksia ja suuri, itsenäinen koulutusyksikkö pystyi takaamaan jopa aiempaa kuntaomistajaa paremmat toimintaresurssit. Myös monia päällekkäisyyksiä lähellä toisiaan sijaitsevien oppilaitosten välillä alettiin purkaa. Opettajat olivat mielissään yhteiskäytön avautumisen myötä tulleesta mahdollisuudesta saada vaihtelua ja kehittymismahdollisuuksia työskennellessään myös toisessa oppilaitoksessa.

Vuoden 1998 lopulla antoi opetusministeriö koulutusjärjestelmän lainsäädäntömuutoksesta johtuen uuden koulutuksen järjestämisluvan. Päätöksen mukaan koulutusta saatiin järjestää viidellä koulutusalueella, joita olivat: luonnonvara-ala, tekniikan ja liikenteen ala, kaupan ja hallinnon ala, matkailu-, ravitsemis- ja talousala sekä kulttuuriala. Kaikki nämä olivat toisen asteen koulutusaloja. Vuotuiseksi opiskelijamääräksi vahvistettiin enintään 1010. Lisäksi säilyi aiempaa perua vuodelle 1998 110 opistoasteen opiskelijapaikkaa, joi-

den määrä vähenee aina valmistumisvuosittain eikä uusia aloituspaikkoja enää myönnetty koulutusmuodon päättymisen vuoksi. Tilalle tulivat ammattikorkeakoulut. (OPM päätös 1998.)

Yhtymähallituksen vuonna 2000 hyväksymä koulutuskuntayhtymän strategiasuunnitelma vuosille 2001 – 2004 oli suuritöinen urakka. Strategiasta muodostui erinomainen työväline koulutuksen kehittämiseksi. Tähän liittyen käynnistyi vuonna 2001 kuntayhtymän laajennetun johtoryhmän koulutusprojekti.

Koulutuksen järjestämislupa muuttui jälleen 1.8.2001 alkaen, kun opetushallitus vahvisti kesäkuussa 2001 antamallaan järjestämisluvalla kuntayhtymälle mahdollisuuden antaa kuvallisen ilmaisen perustutkintoon johtavaa koulutusta. Koulutusalat säilyivät ennallaan, mutta opiskelijamääräksi vahvistettiin vuodeksi 2001 1050 ja vuodesta 2002 lähtien 1110. Vuoden 1998 lupaan verrattuna määrä kasvoi 100:lla. Opistoasteen paikkoja oli jäljellä luvan mukaan vielä 40. (OPM päätös 2001.)

Vuoden 1997 alusta keskitettiin koulutuskuntayhtymän hallinto ja talousasioiden hoito vanhan Itä-Satakunnan ammattioppilaitoskuntayhtymän toimistoon Hämeenkyröön, josta palvelut oli jo toiminnan käynnistämisen vaiheessa vuosina 1995 ja 1996 hankittu ostopalveluina. Henkilöstöä vahvistettiin tarvittavissa määrin. Ammattioppilaitoksen talouspäälliköstä tuli uuden koulutuskuntayhtymän hallintojohtaja, joka toimii myös yhtymähallituksen ja johtoryhmän sihteerinä sekä henkilöstöasioista vastaavana ja siinä ohessa palkkiasiamiehenä. Hallinto ja talous muodostaa oman tulosityksikön Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymässä. Koulutuskuntayhtymän asioiden hoidon ohella on taloustoimistossa sitouduttu hoitamaan myös taloudelliseen loppuselvitykseen saakka vanhan ammattioppilaitoskuntayhtymän hallinto- ja talousasiat. Ammattioppilaitoskuntayhtymän toiminnan virallinen lopetus tapahtuu vuonna 2003.

6.1.1. Määrälliset vaikutukset

Seuraavassa tarkastellaan Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän toiminnallisia vaikutuksia viiden ensimmäisen toimintavuoden aikana opiskelijoiden, henkilökunnan, toimin-

takulujen määrän ja aikuiskoulutuksen laajuuden perusteella. Käytettävät tiedot perustuvat koulutuskuntayhtymän vuosien 1997 – 2001 toimintakertomus- ja tilinpäätöstietoihin.

OPISKELIJAMÄÄRÄ on kehittynyt kuntayhtymän oppilaitoksissa seuraavasti:

Oppilaitos / vuosi	1997	1998	1999	2000	2001
Ammatti-insituutti Iisakki	481	482	475	493	503
Ikaalisten kauppaoppilaitos	341	421	525	368	140
Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	428	426	451	453	461
Pirkanmaan aikuislukio	-	-	-	205	223
Ylä-Satakunnan musiikkioppilaitos	-	-	-	465	439

Taulukko 1: Opiskelijamäärän kehitys Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän ylläpitämässä oppilaitoksissa 1997 – 2001.

Huom ! Muutos Ikaalisten kauppaoppilaitoksen osalta vuosina 2000 ja 2001 johtuu siitä, että syksystä 2000 alkaen on Pirkanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijat tilastoitu ammattikorkeakoulun opiskelijoiksi, ei enää kauppaoppilaitoksen. Pirkanmaan aikuislukion ja musiikkioppilaitoksen osalta toiminta koulutuskuntayhtymän alaisuudessa käynnistyi 1.8.2000 alkaen.

Viiden toimintavuoden aikana on opiskelijamäärä kasvanut kaikissa koulutuskuntayhtymän ylläpitämässä oppilaitoksissa. Kasvu on ollut vuosina 1997 – 2001 Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa 7,8 % (=33 kpl) ja Ammatti-instituutti Iisakissa 4,6 % (= 22 kpl). Opiskelijamäärien suotuisa kehitys kuvaa toisaalta oppilaitosten laadullista veto-voimaa ja toisaalta selkeää toiminnan määrällistä kasvua. Opiskelijamäärän kasvu on ollut mahdollista paitsi ns. ylipaikoille ottamisen kautta myös siksi, että vuonna 2001 saatu uusi opetuksen järjestämislupa nosti opiskelijapaikkojen määrää 100:lla.

HENKILÖKUNTAMÄÄRÄ on kehittynyt kuntayhtymän oppilaitoksissa seuraavasti:

Henkilökunta / vuosi	1997	1998	1999	2000	2001
- vakinainen, kpl	115	121	124	150	151
- määräaikainen, kpl	67	79	83	94	96
Yhteensä, kpl	182	200	207	244	247

Taulukko 2: Henkilökuntamäärän kehitys Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymässä 1997 – 2001.

Huom ! Henkilökuntamäärän muutos vuonna 2000 johtuu siitä, että Pirkanmaan aikuislukion ja musiikkioppilaitoksen toiminta siirtyi koulutuskuntayhtymän alaiseksi 1.8.2000 alkaen. Toisaalta samasta ajankohdasta lukien pääosa Ikaalisten kauppappilaitoksen henkilökunnasta siirtyi Pirkanmaan ammattikorkeakoulun palvelukseen.

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän palveluksessa olevan henkilökunnan määrä lisääntyi vuosina 1997 – 2001 kaikkiaan 65:llä eli 35,7 %. Vakinaisen henkilökunnan määrä kasvoi 36:lla (= 31,3 %) ja määräaikaisten 29:llä (= 43,3 %). Määräaikaisten suhteessa suurempi kasvu johtuu siitä, että erilainen projekti- ja lyhytkurssitoiminta on yhtymässä voimakkaasti lisääntynyt. Kasvu tosin hidastui merkittävästi vuonna 2001, kun ammatillisen jatko- ja täydennyskoulutuksen rahoitusperusteet muuttuivat.

AIKUISKOULUTUS: Aikuiskoulutustoiminnan määrää mitataan yleensä annettujen koulutuspäivien lukumääränä. Koulutuspäivät voidaan muuttaa myös laskennallisiksi vuotuisiksi opiskelijamääriksi, mutta tässä käytetään vertailulukuna koulutuspäiviä. Oppisopimustoiminnassa koulutuksen määrää mitataan vuosittain voimassa olevien oppisopimusten määrällä. Erilaisten projektien määrää ei vertailla sen vuoksi, että niiden sisällöllinen laajuus vaihtelee suunnattomasti. Aikuiskoulutuksen määrä on kehittynyt seuraavasti:

Aikuiskoulutus / vuosi	1997	1998	1999	2000	2001
Koulutuspäivät, kpl	32 870	33 400	47 807	40 630	42 180
Oppisopimukset, kpl	170	166	131	199	183

Taulukko 3: Aikuiskoulutuksen määrän kehitys Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän aikuiskoulutusosastossa 1997 – 2001.

Aikuiskoulutuksen määrässä on eri vuosina ollut suuria vaihteluja. Pääasiallinen syy vaihteluihin ovat rahoitukselliset. Toiminta on luonteeltaan määräaikaista ja usein myös lyhytkestoista. Kullekin hankkeelle tulee aina ennen sen toteutumista hankkia rahoitus. Suurin osa koulutuksesta on rahoitettu ns. julkisella rahoituksella (valtio, EU, työvoimahallinto jne.). Aina ei koulutusta ole voitu aloittaa suunnitellusti rahoituksen joko jäätyä saatatta tai siirryttyä esim. seuraavaan vuoteen.

6.1.2. Laadulliset vaikutukset

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymässä on koko ajan ollut tavoitteena koulutuksen korkea laatu. Taloudellisia resursseja on suunnattu opetuksen sisällön ja sen vaatimien välineiden ja toimitilojen kehittämiseen. Tämä on ymmärrettävää ja perusteltua siksi, että pääosa koulutuksesta rahoitetaan opetustoiminnan tuloilla, joita ovat valtiolta tuleva yksikköhintarahoitus ja muilta saatavat opetuspalvelujen myyntitulot. Vain laadukas ja ajanmukaisissa tiloissa ja nykyaikaisin välinein annettu opetus houkuttelee oppilaitoksiin opiskelijoita.

Henkilöstön kehittäminen on avainasemassa pyrittäessä parempaan laatuun. Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa käynnistyi vuonna 1999 laaja opettajien täydennyskoulutusprojekti, jossa opettajat lähtivät suorittamaan koulutuksen kautta AMK-tasoisia tutkintoja ja pedagogisia kelpoisuuksia.

Konkreettisena osoituksena koulutuksen korkeasta laadusta palkitsi opetushallitus vuonna 1998 Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen valtakunnallisessa kilpailussa ”Vuoden oppilaitos” –palkinnolla. Palkinto toi sekä oppilaitokselle itselleen että koulutuskuntayhtymälle laajalti myönteistä julkisuutta. Samana vuonna myönsi Tasavallan Presidentti oppilaitoksen pitkäaikaiselle rehtorille Altti Lammille opetusneuvoksen arvonimen. Arvonimi oli paitsi tunnustus Altti Lammille ansiokkaasti, uraa uurtavasta koulutuksen kehittämistyöstä, myös ikään kuin sinetti käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen arvostukselle alansa huippuna.

Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos on kehittänyt järjestelmällisesti opetusta ja sen sisältöjä. Harvinainen turkisan alan koulutuslinja siirrettiin vuonna 1998 Kihniöltä Ikaalisiin monipuolisemman opetusympäristön pariin. Lasialan koulutus sen sijaan voi hyvin Kihniössä ja siellä on pidetty kesällä 2000 alan ammattilaisten suuresti arvostama lasialan symposium. Vuonna 2000 luotiin oppilaitoksessa valmentavan koulutuksen järjestelmä kisälin ja mestarin tutkintoihin asesevän ja rakennusrestauroinnin koulutusohjelmissa. Soitinrakennuksen ja asesevän koulutus Suomessa tapahtuu vain Ikaalisissa. Näillä koulutusaloilla on myös laajaa kansainvälistä yhteistyötä sekä lukuisia alan tuotannollista toi-

mintaa palvelevia kehitysprojekteja. Oppilaitos on myös viime vuodet ollut mukana valmistelemassa alan uusia opetussuunnitelmia opetushallituksen vetämässä projektissa.

Koulutuskuntayhtymän siipien suojissa kehitettiin laatua myös tutkintoja monipuolistamalla. Vuonna 1998 otettiin Ammatti-instituutti Iisakissa ja 2000 Ikaalisten käsi- ja taide-teollisuusoppilaitoksessa käyttöön mahdollisuus suorittaa ns. yhdistelmä-tutkintoja eli suorittaa ammattitutkinnon ohessa ylioppilastutkinto. Seuraavana vuonna mahdollisuus laajeni koskemaan yhtymän kaikkia oppilaitoksia. Toimintaa johti ja ohjasi Pirkanmaan aikuislukio.

Ikaalisten kauppaoppilaitoksella käynnistettiin vuonna 2000 opiskelijoiden henkilökohtaiseen ohjaukseen perustuva järjestelmä tavoitteena motivoida opiskelijaa entistä paremmin ja näin varmistaa myös valmistuminen oppilaitoksesta. Samana vuonna toteutettiin oppilaitoksessa lisäksi laajamittainen, opetushallituksen johtama koulutuksen itsearviointi. Osallistujina olivat opettajat, opiskelijat ja ulkopuolelta koulun elinkeinoelämän edustajia. Laatua opetukseen toi kauppaoppilaitoksella myös opiskelijoiden osallistuminen matkailualan opetukseen kuuluvana leirintäaluetoinnin ylläpitämiseen Hämeenkyrön Hirvoniemessä kolmena kesänä. Myös Kyrösjärven Messut –tapahtuman järjestelyt osana opiskelua toivat työelämään liittyvää näkökulmaa opetukseen.

Laatutyö on koulutuskuntayhtymässä ollut viime vuosina osa tavanomaista toimintaa. Ladun avaajana on toiminut Pirkanmaan aikuislukio, joka sai erityisen laatusertifikaatin syksyllä 2001 (arvioitsijana DNV Certification Oy Ab). Samaan aikaan käynnistyi opetushallituksen toimesta laatusertifikaatin valmistelu myös Ammatti-instituutti Iisakissa. Työ valmistui tämän tutkimuksen tarkastelukauden ulkopuolella vuoden 2002 alussa ja johtikin hienoon tulokseen keväällä 2002, kun Ammatti-instituutti Iisakki voitti valtakunnallisen ammatillisten oppilaitosten laatupalkinnon. Iisakin Osaran opetuspisteessä on tarjottu jo vuodesta 1998 lähtien harvinaista ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta kehitysvammaisille. Lääninhallitus on rahoittanut koulutuksen ns. erillisrahoituksella.

Laatu on myös innovatiivisuutta. Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän yksiköissä on pyritty olemaan edelläkävijänä monella alalla. Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen lisäksi on yhtymän aikuiskoulutusosasto kehitellyt monia hankkeita, jotka ovat ainoita

laatuaan koko maassa. Esimerkkinä voidaan mainita vuonna 1998 alkanut valtakunnallinen artistikoulutus yhteistyössä maamme viihde-elämän huippujen kanssa. Koulutus on laajentunut siten, että vuonna 2000 lanseerattiin sen yhteyteen teatteri- ja estradipuvustajan koulutus ja vuonna 2001 käynnistettiin yhteistyössä Ikaalisten yhteiskoulun lukion kanssa artistipainotteinen lukioryhmä. Ennakkoluulottomuutta on myös vaadittu kehiteltäessä viime vuosina laajoja, useiden partnereiden kanssa yhteisvoimin toteutettuja monivuotisia ja laaja-alaisia Noste-, Aura-, Linkki- ja Tähti –projekteja. Ikaalisissa kehitettyä puhelinpalvelukoulutustakin on onnistuttu vuosina 2001 – 2002 myymään ja järjestämään aina Turkua ja Uusikaupunkia myöten.

Edelläkävijän rooli voidaan sovittaa myös Pirkanmaan aikuislukon harteille. Lukio on ennakkoluulottomasti laajentanut toimintaansa Parkanosta käsin ylimaakunnalliseksi aina Jalasjärveltä Ylöjärvelle, ja Valkeakoskelta Virroille ja ollut kehittämässä valtakunnallista mainetta saavuttanutta etälukiotoimintaa. Opetushallitus palkitsikin Pirkanmaan aikuislukion vuonna 2001 valtakunnallisella tunnustuksella etälukiotoiminnan kärkioppilaitoksena Suomessa.

Yhtenä opetuksen laatua parantavana tekijänä on Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymässä nähty myös lisääntyvä kansainvälisyys. Oppilaitokset ovat järjestelmällisesti hakenneet yhteistyökumppaneita ja erillisrahoitusta kansainvälisiin projekteihin. Toiminta on kasvanut suuresti ja saavuttanut opiskelijoiden keskuudessa suuren suosion. Mahdollisuus suorittaa osa opinnoista ulkomailla on selkeä vetovoimatekijä oppilasrekrytoinnissa. Kansainvälistä yhteistyötä on kaikilla oppilaitoksilla, eniten Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksella. Myös aikuiskoulutus on aktiivinen tässä toiminnassa. Vuonna 2001 oli koulutuskuntayhtymällä käynnissä viisi kansainvälistä yhteistyöhanketta, joissa oli mukana 43 partneria 13:sta eri maasta. Kaukaisimmat yhteistyökumppanit löytyvät aina Costa Ricasta saakka.

6.1.3. Oppilaitosten toimintapuitteisiin liittyvät vaikutukset

Siirtyminen Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän ylläpitämäksi toi mukanaan monia muutoksia yhtymään sulautettuihin oppilaitoksiin. Muutokset olivat paitsi toiminnallisia

myös fyysistä toimintaympäristöä koskevia. Seuraavassa tarkastellaan näitä vaikutuksia oppilaitoskohtaisesti.

AMMATTI-INSTITUUTTI IISAKKI JA OSARAN MAASEUTUOPPILAITOS: Koulutuskuntayhtymä on investoinut Ammatti-instituutin ja Osaran toimitiloihin ja opetuskalustoon merkittävästi viimeisen viiden vuoden aikana. Kokonaisinvestoinnit nousevat 7,3 Mmk:aan. Painopistealueina ovat olleet metallin toimitilat Hämeenkyrössä (2000) ja metallin kalusto sekä Hämeenkyrössä että Parkanossa. Uuden kaluston myötä on Parkanon opetuspisteessä laajennettu yritysysteistyötä. Osaralle on hankittu kalustoa, rakennettu pihattonavetta (1997) ja hevostalleja (2000) sekä kenttäsaha (1999). Ratsastusmaneesi on rakenteilla. Laitehankintoja, mukaan lukien ATK-investoinnit, on lisäksi suunnattu muillekin linjoille ja hallintoon.

IKAALISTEN KÄSI- JA TAIDETEOLLISUUSOPPILAITOS: Koulutuskuntayhtymän investoinnit käsi- ja taideteollisuusoppilaitokseen ovat vuosina 1997 – 2001 myös merkittävät, yhteensä 6,6 Mmk. Pääosa investoinneista on kohdennettu opetusvälineisiin ja kalustoon mukaan lukien ATK-laitteet ja verkot. Pääoppilaitoksen yhteyteen on rakennettu vuonna 2000 valmistuneet toimitilat asesepän koulutukseen ja laajennettu varastotiloja. Uusia vuokratiloja on lisäksi jouduttu Ikaalisten keskustasta hankkimaan runsaasti. Kalustoinvestointeja on suunnattu myös Kihniön opetuspisteeseen.

IKAALISTEN KAUPPAOPPILAITOS: Vuonna 1997 valmistui kauppaoppilaitoksella Ikaalisten kaupungin kustantama n. 2,0 Mmk:n arvoinen koulurakennuksen perusrakennus. Koulutuskuntayhtymän investoinnit ovat tarkastelukaudella olleet oppilaitokseen kaikkiaan 6,8 Mmk, josta 1,3 Mmk on käytetty Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:n osakemerkintään. Suurin investointikohde on ollut vuonna 2001 valmistunut opetus-tilojen laajennus hisseineen ammattikorkeakoulun käyttöön. Ammattikorkeakoulu Oy lunastaa tästä kalustoineen n. 4,5 Mmk:n investoinnista oman osuutensa 77,6 % tehdyn sopimuksen mukaisesti 20 vuoden kuluessa. Kauppaoppilaitoksen investointirahoista reilut 1 Mmk:a on käytetty opetuskalustoon, pääosin erilaisiin ATK-laitteisiin ja verkkoihin. Tilojen rakentaminen oppilaitoksen kirjastolle jäi tarkastelukaudella vielä toteutumatta ja on tulevista hankkeista suurin ja kiireellisin. Vuokratiloina oli oppilaitoksella käytössä vuosina 1998-2000 yhdessä ammattikorkeakoulun kanssa ns. Mediatalo Ikaalisten keskustassa.

AIKUISKOULUTUSOSASTO: Myös koulutuskuntayhtymän aikuiskoulutusosasto on saanut osansa kuntayhtymän investoinneista vuosina 1997 – 2001. Investointien kokonaismäärä on ollut n. 0,7 Mmk, josta käytettiin vuonna 1997 0,5 Mmk toimitilojen peruskorjaukseen Keltaisella koululla Ikaalisissa. 0,2 Mmk on käytetty opetusvälinehankintoihin (ATK-opetusluokkien kalustoa yms.).

YLEISSIVISTÄVÄ YKSIKKÖ: Koska koulutuskuntayhtymän yleissivistävä yksikkö aloitti toimintansa vasta 1.8.2000, eivät investoinnitkaan voi olla tutkimuksen tarkastelu-kaudella vielä suuret. Vuonna 2001 oli yksiköllä kuitenkin käytettävissään 0,1 Mmk opetusvälineiden hankintaan.

6.2. TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän viisi ensimmäistä toiminnan vuotta ovat olleet taloudellisesti menestyksekkäät, tarkastellaanpa asiaan mistä näkökulmasta hyvänsä. Yksittäiset oppilaitokset ja toimintayksiköt ovat saaneet tarvitsemansa resurssit ja niistä useimmat ovat pystyneet rahoittamaan toiminnallaan menonsa, kuntayhtymän kokonaistalous on erittäin vahvalla pohjalla eivätkä jäsenkunnatkaan ole joutuneet yhtymään yhtä poikkeusta lukuun ottamatta investoimaan. Useimmat ovat saaneet kuntayhtymältä vuosina 1997 ja 1998 jopa maksusuorituksia ylijäämänpalautuksina.

Talouden tarkastelu suoritetaan aluksi eräiden keskeisten talousarviota kuvaavien kokonais- ja tunnuslukujen avulla. Toisessa osiossa suoritetaan tarkastelu oppilaitos- ja kuntakohtaisesti.

Koulutuskuntayhtymän talous on kehittynyt vuosina 1997 – 2001 seuraavasti:

Tunnusluku / vuosi	1997	1998	1999	2000	2001
Toimintakulut, Mmk	55,4	62,9	70,0	73,7	74,2
Toimintatuotot, Mmk	60,0	69,1	79,7	79,3	78,6
Vuosikate, Mmk	4,7	6,4	9,8	5,9	4,7

Poistot, Mmk	0,7	1,3	1,5	2,7	3,1
Tulos, Mmk	4,0	5,4	8,3	3,2	1,6
Investoinnit, Mmk	3,0	2,4	3,1	5,5	4,6
Varaukset, Mmk	1,4	6,1	10,7	9,8	9,7
Ylijäämä, Mmk	1,7	1,2	2,3	0,8	1,7
Henkilöstömenot, Mmk	32,2	34,3	36,8	38,6	41,8
Taseen loppusumma, Mmk	11,8	15,0	22,3	72,7	72,5
Pitkäaikaiset velat, Mmk	0	0	0	0	0
Palautettu jäsenkunnille, Mmk	1,9	1,1	0	0	0
Vuosikate tuloista, %	7,8	9,2	12,4	7,4	6,0
Vuosikate poistoista, %	117,0	505,9	649,8	220,8	151,8
Investointien tulorahoitus, %	149,0	249,3	322,5	101,0	89,2
Omavaraisuusaste, %	46,0	63,6	68,7	85,0	88,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	9,8	7,8	9,3	13,6	9,9
Valtionosuus/yksikköhintarahoitus Mmk	45,5	46,5	53,3	52,1	51,3
Opetuksen yksikköhintarahoitus menoista, %	95,7	96,0	81,3	75,8	74,6

Taulukko 4: Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän talouden kehitys vuosina 1997 – 2001.

Huom ! Kaikkia taloutta kuvaavia lukuja ei voi suoraan verrata keskenään vuodesta toiseen, sillä Pirkanmaan aikuislukion ja musiikkioppilaitoksen toiminta siirtyi koulutuskuntayhtymän alaiseksi 1.8.2000 alkaen. Toisaalta samasta ajankohdasta lukien pääosa Ikaalisten kauppaoppilaitoksen toiminnasta siirtyi Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:lle. Oppilaitoskiinteistöjen omistus siirtyi vanhoilta omistajilta koulutuskuntayhtymälle puolestaan 1.1.2000 lukien (vaikutus esim. vakuutusmaksuihin ja poistoihin).

Seuraavassa analysoidaan lähemmin eräiden yllä olevien lukujen ja niistä Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan, Pirkanmaan ja Manner-Suomen kuntiin tehtävien vertailujen avulla (Pirkanmaan liitto 2002) koulutuskuntayhtymän talouden kehitystä tarkastelukaudella.

TOIMINTAKULUT JA -TUOTOT: Toimintakulut ovat viisivuotiskaudella kasvaneet 18,8 Mmk (= 33,9 %) ja olivat vuonna 2001 74,2 Mmk. Toimintatuottojen kasvu on puolestaan 18,6 Mmk (= 31 %) ja niitä kertyi vuonna 2001 kaikkiaan 78,6 Mmk (suurimmil-

laan ne olivat vuonna 2001 ja 79,7 Mmk). Menojen ja tulojen välinen suhde ei siis ole mainittavasti muuttunut. Toimintamenojen suurin kuluerä, henkilöstömenot, ovat samalla ajanjaksolla kasvaneet 9,6 Mmk:lla 32,2, Mmk:sta 41,8 Mmk:aan kasvun ollessa 31 %. Henkilöstömenojen kasvu on pysynyt hyvin tasapainossa toimintatuottojen kasvun kanssa. Henkilöstömenojen osuus toimintakuluista vuonna 2001 on 56,3 % kun se vuonna 1997 oli lähes kaksi prosenttiyksikköä korkeampi, 58,2 %. Toimintatuotoista on kahtena ensimmäisenä vuotena lähes kaikki kertyneet opetuksen yksikköhintarahoituksesta, vuonna 1999:nkin yli neljä viidesosaa, mutta vuosina 2000 ja 2001 enää kolme markkaa neljästä. Yksikköhintarahoituksen osuus on suuri, mutta laskeva suunta merkitsee toisaalta sitä, että yksikköhinnat ovat alentuneet ja toisaalta sitä, että kuntayhtymä on onnistunut hankkimaan entistä enemmän rahoitusta päätuotettaan koulutuspalveluja myymällä. Kehityssuunta sinänsä ei ole vielä huolestuttava varsinkin kun tätä kirjoitettaessa tiedetään yhtymän vuoden 2002 tilinpäätöksen tiedoista, että osuus nousi taas yli 88 prosenttiin.

VUOSIKATE: Vuosikatteen suhdetta poistoihin verrataan seuraavassa vastaavaan Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan, Pirkanmaan ja Manner-Suomen kuntien osalta:

Vuosikate poistoista (%) / vuosi	1997	1998	1999	2000	2001
Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä	117,0	505,9	649,8	220,8	151,8
Luoteis-Pirkanmaan seutukunta	78,9	63,0	110,6	22,8	100,1
Pirkanmaa	107,0	125,2	132,3	113,3	135,8
Manner-Suomi	92,4	116,0	113,3	124,3	141,0

Taulukko 5: Vuosikatteen suhde poistoihin Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymässä sekä Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan, Pirkanmaan ja Manner-Suomen kunnissa vuosina 1997 - 2001.

Huom ! Vuosikate poistoista, % = (100 x vuosikate / poistot käyttöomaisuudesta).

Koulutuskuntayhtymän vuosikate on pysynyt tarkastelukauden hyvin korkeana. Voidaan sanoa, että se on ollut jopa poikkeuksellisen hyvä vuosina 1998 ja 1999. Vuodet 2000 ja 2001 vuosikate on markkamääräisesti edelleen hyvä, mutta sen suuruus suhteessa poistoihin on selvästi laskenut lähemmäs peruskuntien tasoa. Näin on tapahtunut erityisesti sen vuoksi, että oppilaitoskiinteistöjen omaisuusjärjestelyistä johtuen poistot nousivat merkittävästi. Kun vuosikatetta verrataan poistoihin, on kuitenkin muistettava se, että suhdeluku ei ole täysin vertailukelpoinen peruskuntiin. Suurin eron aiheuttava tekijä on se, että kun-

tayhtymät eivät maksa laskennallista arvonlisäveronpalautusta toisin kuin kunnat (Huom ! järjestelmä muuttui vuonna 2002 eikä kunnillakaan enää ole tätä palautusvelvollisuutta). Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän osalta on huomioitava lisäksi se, että omaisuusjärjestelyissä irtain käyttöomaisuus on saatu 1.1.1997 omistajakunnilta vastikkeetta ja kiinteä omaisuus siirtohetken 1.1.2000 tasearvolla. Näin poistot ovat jääneet siirtyneen käyttöomaisuuden osalta kokonaan. Jäsenkuntien poistosuunnitelmat eivät nekään ole olleet täysin vastaavat koulutuskuntayhtymän noudattaman kanssa. Lisäksi valtionosuusrahoituksen osalta käytäntö poikkeaa kuntien ja kuntayhtymien välillä (ks. edellä s. 14).

Koulutuskuntayhtymän käyttökateen suhde poistoihin – ALV:n vaikutus huomioidenkin – on erityisesti seutukunnan vastaavaan nähden erittäin korkea vuosina 1997 - 2000. Ero Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan kuntiin on huomattava myös vuonna 2001, mutta taso on sama Pirkanmaan ja Manner-Suomen kuntien kanssa.

INVESTOINNIT: Hyvällä tuloksellaan on koulutuskuntayhtymä pystynyt investoimaan ilman merkittäviä ulkopuolisia rahoitusosuuksiakin runsaasti. Investointien määrä on ylittänyt kaikkina tarkastelujakson vuosina poistojen määrän ja koko kaudella ovat nettoinvestoinnit (18,6 Mmk) olleet kaksinkertaiset poistoihin (9,3 Mmk) nähden. Poistojen ja investointien määrän ero on kuitenkin supistunut vuonna 2001 1,5 Mmk:aan ja on ilmeistä, että lähivuosina omaisuusmassan kasvun myötä yhä lisääntyvät poistot supistavat investointivaraa. Vaihtoehtona on joko investointien vähentäminen tai niiden rahoittaminen ulkopuolisen, omistajilta tai rahoituslaitoksilta hankittavan, pääoman avulla.

Investointien tulorahoitusta (%) verrataan seuraavassa vastaavaan Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan, Pirkanmaan ja Manner-Suomen kuntien osalta:

Investointien tulorahoitus (%) / vuosi	1997	1998	1999	2000	2001
Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä	149,0	249,3	322,5	101,0	89,2
Luoteis-Pirkanmaan seutukunta	58,0	53,6	112,2	9,9	72,2
Pirkanmaa	61,1	75,5	80,0	55,9	65,3
Manner-Suomi	51,7	62,9	70,6	62,8	68,4

Taulukko 6: Investointien tulorahoituksen suhde poistoihin Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymässä sekä Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan, Pirkanmaan ja Manner-Suomen kunnissa vuosina 1997 - 2001.

Huom ! Investointien tulo-rahoitus, % = $100 \times \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno}$ (= käyttöomaisuusinvestoinnit – rahoitusosuudet. Käyttöomaisuuden myyntitulo ei vähennetä investointimenoista).

Koulutuskuntayhtymän oman vahvan rahoituskyvyn mittarina voidaan käyttää myös sitä, miten suuren osan yhtymä on pystynyt rahoittamaan investoinneistaan tulo-rahoituksellaan. Tätä kuvaava suhdeluku on erittäin korkea kaikkiin vertailuryhmiin nähden vuotta 2001 lukuun ottamatta. Merkille pantavaa on kuitenkin se, että prosenttiluku on vuosina 2000 ja 2001 laskenut, jälkimmäisenä jo alle 100:n. Tämä merkitsee sitä, että investointien rahoitukseen on jouduttu tulo-rahoituksen lisäksi käyttämään muita rahoituskeinoja, koulutuskuntayhtymän tapauksessa aiemmin tehtyjä varauksia. Ero seutukunnan omiin kuntiin on kolmena vuotena merkittävä, mutta vuosina 1999 ja 2001 on seutukunta puolestaan tämän tunnusluvun mukaan ollut taloudeltaan muita vertailuryhmiä vahvempi.

TASE JA VELAT: Koulutuskuntayhtymän tase on kehittynyt siten, että sen loppusumma on kohonnut aloitusvuoden 1997 11,8 Mmk:sta vuoden 2001 72,5 Mmk:aan. Vuonna 2000 tapahtunut jyrkkä kasvu selittyy jo useasti aiemmin tässä tutkimuksessa mainitulla omaisuusjärjestelyllä jäsenkuntien kanssa. Merkittävää taseessa on ennen kaikkea se, että koko tarkastelukauden – suurehkoista investoinneista ja omistajakunnille tapahtuneista rahoitusosuuksien palautuksista huolimatta – on kuntayhtymä pysynyt velattomana.

Koulutuskuntayhtymän omavaraisuusastetta (%) verrataan seuraavassa vastaavaan Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan, Pirkanmaan ja Manner-Suomeen kunnissa:

Omavaraisuusaste (%) / vuosi	1997	1998	1999	2000	2001
Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä	46,0	63,6	68,7	85,0	88,6
Luoteis-Pirkanmaan seutukunta	68,6	69,6	68,8	66,2	66,1
Pirkanmaa	72,3	73,8	74,3	73,2	72,9
Manner-Suomi	70,5	71,4	72,0	72,2	72,9

Taulukko 7: Omavaraisuusaste (%) Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymässä sekä Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan, Pirkanmaan ja Manner-Suomen kunnissa vuosina 1997 - 2001.

Huom ! Omavaraisuusaste = $100 \times (\text{oma pääoma} + \text{kertynyt poistoero} + \text{vapaaehtoiset varaukset} + \text{käyttöomaisuuden arvonkorotukset}) / (\text{koko pääoma} - \text{saadut ennakot})$.

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän omavaraisuusaste on omaisuuden lisääntyessä kohonnut huomasti ja vuoden 2001 luku 88,6 % on huippuluokkaa kuntasektoriin verrattuna. Kovin paljoo korkeammaksi se ei käytännössä voi noustakaan. Esimerkiksi vuosina 2000 ja 2001 ei Pirkanmaalla ollut yhtään kuntaa, joiden omavaraisuusaste olisi ollut koulutuskuntayhtymää korkeampi.

OPPILAITOSKOHTAINEN TULOS: Koulutuskuntayhtymässä on vuosittain seurattu taloudellista tulosta myös oppilaitoksittain. Seuraavassa esitetään oppilaitoskohtainen tulos yli- tai alijäämänä siten, että tuloslaskelman osoittamasta tuloksesta on vielä vähennetty kullekin yksikölle kohdistetut varaukset. Luvut esitetään tuhansina markkoina (1 000 mk):

Oppilaitos / vuosi	1997	1998	1999	2000	2001	Yht.
Ammatti-insituutti Iisakki	1 319	- 270	732	-1 537	- 577	- 333
Ikaalisten kauppaoppilaitos	- 433	445	1 658	1 027	274	2 971
Ikaalisten käsi- ja taideteoll.oppilaitos	4 187	2 144	3 991	1 184	2 839	14 345
Aikuiskoulutus	21	435	1 778	- 288	- 776	1 170
Yleissivistävä tulosityksikkö				- 43	- 138	- 181

Taulukko 8: Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän ylläpitämien oppilaitosten taloudellinen tulos (= yli- tai alijäämä) vuosina 1997 – 2001.

Huom ! Verrattaessa lukuja keskenään vuodesta toiseen tulee huomioida, että Pirkanmaan aikuislukion ja musiikkioppilaitoksen toiminta siirtyi koulutuskuntayhtymän alaiseksi 1.8.2000 alkaen. Toisaalta samasta ajankohdasta lukien pääosa Ikaalisten kauppaoppilaitoksen toiminnasta siirtyi Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:lle. Oppilaitoskiinteistöjen omistus siirtyi vanhoilta omistajilta koulutuskuntayhtymälle puolestaan 1.1.2000 lukien (vaikutus esim. vakuutusmaksuihin ja poistoihin).

Yllä olevasta taulukosta voidaan selkeästi havaita, että koulutuskuntayhtymän taloudellinen veturi on tarkastelukaudella 1997 – 2001 ollut Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos. Sen ylijäämä 14,3 Mmk on n. 80 % yhtymän oppilaitosten kokoamasta 18 Mmk:n kokonaisylijäämästä. Yhtymän alaisuudessa myös Ikaalisten kauppaoppilaitoksen talous on kääntynyt selvästi positiiviseksi ja tuotto viisivuotiskaudella nousee 3,0 Mmk:aan. Toiminnan laajuuteen nähden aikuiskoulutusyksikönkin keräämä 1,2 Mmk:n tuotto on

hyvä. Suunta on kuitenkin siinä mielessä huolestuttava, että ylijäämää ei ole aikuiskoulutuksessa enää kertynyt vuosina 2000 ja 2001. Ammatti-instituutti Iisakin kokonaistulos painuu hienoisesti alijäämäiseksi, vaikka tarkastelukauteen mahtuu kaksi ylijäämäistäkin vuotta. Tulosta rasittaa erityisesti Parkanon opetuspisteen tappiollisuus, mutta myös pääoppilaitoksessa Hämeenkyrössä on selvästi tappiollisia koulutusaloja. Osaran maaseutuoppilaitoksen talous on sen sijaan saatu Iisakin alaisuudessa tervehtymään.

KUNTIEN OSUUDET: Vuoden 1995 perussopimuksen mukaan jäsenkunnat kattavat yhtymän toiminnasta aiheutuvat käyttömenot siinä tapauksessa, että toimintatulot eivät tähän riitä. Sama koski investointimenoja. Investointeihin sisältyi lisäksi 5 %:n erityismaksuosuus oppilaitoksen sijaintikunnille. Perussopimuksen mukaan vuosina 1997 ja 1998 tuli taloudellinen tulos laskea oppilaitoskohtaisesti. Jäsenkunnan tuli suorittaa osuutensa alijäämästä tai se sai palautusta kertyneestä ylijäämästä omistusosuutensa mukaan tilinpäätöksen osoittaman toteutuman mukaan.

Vuoden 1999 alusta lukien perussopimus muuttui. Jäsenkunnilla on edelleen velvollisuus kattaa ne menot, joihin toimintatulot eivät riitä. Sen sijaan mitään oikeutta kertyneen ylijäämän palautukseen ei kunnalla ole, ellei yhtymäkokous tästä erikseen päättä. Jäsenkunnat vastaavat edelleen investointimenoista omistusosuutensa suhteessa siltä osin, kuin rahoitusta ei muuten järjestetä. Erityismaksuosuus oppilaitoksen sijaintikunnalle on nyt 10 %. Musiikkiopiston osalta syntyneistä nettomenoista vastaavat sopimuskunnat Ikaalinen, Kihniö ja Parkano opiskelijamäärään perustuvan käytön suhteessa.

Ikaalisten kaupunki sai vuonna 2000 oppilaitoskiinteistöjen omistusjärjestelyjen yhteydessä sovitun 3,3 Mmk:n tasingon, joka suoritettiin yhtymän varoista. Erityismaksuosuuksia on Ikaalinen maksanut käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen laajennuksesta vuonna 2000 0,21 Mmk ja kauppaoppilaitoksen laajennuksesta vuonna 2001 0,055 Mmk. Muutoin ovat rakennushankkeet jääneet alle sovitun 2 Mmk:n (valtiosuus)rajan, jonka ylityttyä erityismaksuosuus lankeaa maksuun sijaintikunnalle. Vuonna 2001 palautettiin jäsenkunnille yhtymäkokouksen päätöksellä yhtymän omaisuuden myynnistä (Hämeenkyrössä olevat oppilasasuntola ja ns. rehtorin asunto) saatuja tuloja 0,65 Mmk.

Seuraavaan on koottu yhteenveto Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän jäsenkuntien maksuosuuksista tai saamista palautuksista (1 000 mk) vuosina 1997 – 2001:

Jäsenkunta / vuosi	1997	1998	1999	2000	2001	Yht.
Hämeenkyrö	- 224	- 217	0	0	193	- 248
Ikaalinen	1 871	1 223	0	3 041	- 297	5 838
Kihniö	- 34	139	0	- 67	- 122	- 84
Mouhijärvi	- 8	- 5	0	0	41	28
Parkano	71	32	0	-180	- 250	- 327
Viljakkala	41	- 8	0	0	26	59

Taulukko 9: Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän jäsenkuntien maksuosuudet tai saamat palautukset vuosina 1997 – 2001.

Huom ! Mukana luvuissa ei ole Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan kehittämissyksikön toiminnasta kunnille aiheutuneita maksuosuuksia.

Jäsenkuntien koulutuskuntayhtymältä saamat palautukset tai sille maksamat maksuosuudet ovat kovin eri suuruisia kuntien kesken. Tuotto on käytännössä tullut Ikaalisiin, mutta kun luvusta puhdistetaan pois vuoden 1999 fuusiosopimuksen mukainen 3,3 Mmk:n kertakorvaus tasinkona, putoaa tuotto Ikaalisille runsaaseen 2,5 Mmk:aan. Sekin on kuitenkin monikertainen muiden kuntien saamiin palautuksiin nähden. Syynä Ikaalisten saaman summan suuruuteen on jo edellä esitetty vuoden 1995 perussopimuksen määräys talousvas- tuista jäsenkuntien kesken. Vuodesta 1999 alkaen tilanne muuttui ja tulevana vuosina eivät kunnat enää voi odottaa saavansa vastaavia palautuksia. Myös vuoden 2001 suoritus omaisuuden myyntituloista voidaan katsoa kertaluontoiseksi eräksi.

Kuntien välisiä maksuosuuksia tarkasteltaessa tulee esiin yksi erikoisuus. Koulutuskun- tayhtymässä on voimassa monia, jyrkästi toisistaan poikkeavia maksuosuuksien perusteita sääteleviä järjestelmiä. Perussopimus määrää käyttötalouden kustannusten kattamisesta oman menettelytapansa ja investointien rahoituksesta erityismaksuosuuksineen toisen. Sopimus musiikkiopiston siirtymisestä kuntayhtymän alaisuuteen loi taas yhden uuden maksuosuusjärjestelmän. Kaiken lisäksi sopimus Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan kehittä-

tämisyksikön sijoittamisesta kuntayhtymään on sekin maksuosuusperusteiltaan täysin erilainen kaikkiin edellä mainittuihin nähden. Yhtenäistämistä voisi ehkä harkita.

Edellä esitettyjen oppilaitos- ja kuntakohtaisten tuottolukujen valossa on myös vähintäänkin ymmärrettävää, että Ikaalisissa esiintyi kuntayhtymän perustamisneuvotteluiden aikana erilaisia mielipiteitä siitä, kannattaako yhtymään liittyä vai ei. Ikaalisissa sijaitsevat oppilaitokset – erityisesti käsi- ja taideteollisuusoppilaitos - tuottivat kaupungille hyvän taloudellisen tuloksen. Monen mielestä tuotto olisi ollut tarpeen yksin Ikaalisten kaupungille. Mielenkiintoista on, että juuri vuodesta 1997 alkaen painui Ikaalisten kaupungin talous jyrkästi miinukselle ja alijäämää kertyi vuosina 1997 – 2001 peräti 33,3 Mmk. Totuuden nimissä on kuitenkin muistettava, että ei oppilaitosten siirtyminen koulutus kuntayhtymälle ollut kuitenkaan tähän ainoa syy. Oma vaikutuksensa sillä kuitenkin oli. Lohutua Ikaalisten kaupungille tuo edes jossain määrin kuntayhtymästä tarkastelukaudella em. tasinko mukaan lukien saatu 5,8 Mmk:n tuotto.

Kuntien välisiin maksuosuuksiin vaikuttaa tulevaisuudessa vielä jossain määrin vuoden 1999 fuusiosopimukseen sisältynyt ehto, jonka mukaan Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen kuntayhtymä sai pitää fuusiosta huolimatta omistuksessaan Hämeenkyrössä olevat Asunto Oy Kyrönsarven osakkeet. Osakkeet on sittemmin myyty ja vuonna 2003 tapahtuvassa ammattioppilaitoskuntayhtymän lopetukseen liittyvässä taloudellisessa loppuselvityksessä ”pesässä” oleva tuotto jaetaan jäsenkunnille eli Hämeenkyrölle, Mouhijärvelle, Parkanolle ja Viljakkalalle. Jaettavaa kunnille on jäljellä n. 0,2 M€ (= n. 1,2 Mmk).

7. PÄÄTELMÄT

7.1. YHTEENSULAUTUMISTEN MERKITYS YLEISESTI

Yhteensulautuminen, käytännössä kahden tai useamman oppilaitoksen liittäminen yhteen uudeksi oppilaitokseksi, nousi 1990-luvulla suomalaisen koulutuspolitiikan erääksi keskeisimmistä välineistä. Yhteensulautumisia syntyi niin vapaaehtoisesti kuin pakollakin. Oppilaitosten määrä väheni merkittävästi ja niiden koko kasvoi. Yhteensulautumisista löydettiin sekä etuja että haittoja.

Keskeisimpänä yhdistämisen tavoitteena pidettiin hajanaisen ammatillisen oppilaitosverkon yhtenäistämistä. Yhdistämisillä ei kuitenkaan tätä hajanaisuutta vielä täysin onnistuttu poistamaan. Yhdistymiset johtivat siihen, että hajanaisuus tuli oppilaitosten sisään. Yksi ja sama oppilaitos saattaa toiminnallisesti sijaita hyvinkin laajalla maantieteellisellä alueella. Yhdistymisillä tavoiteltua tehokkuutta eli käytännössä säästöjä ei kaikissa tapauksissa saavutettu.

Parhaiten yhdistymisten hyödyt nähdään tarkasteltaessa niitä opiskelijoiden ja työelämän tarpeiden näkökulmasta. Monialaistuneet oppilaitokset ovat kysyneet houkuttelemaan entistä enemmän opiskelijoita yhä monipuolisemman koulutuksen pariin. Kuvaavaa yhteensulautumisprosessille on se, että kun ns. pakkoliitosten vaihe saatiin vietyä läpi, ovatkin yhteensulautumiset jatkuneet vapaaehtoiselta pohjalta siten, että entistä useammin uudelleen yhteensulautuvat oppilaitokset ovat sellaisia, jotka ovat jo jossain aiemmassa historiansa vaiheessa kokeneet yhdistymisen. Erityisesti ammattikorkeakouluverkoston muotoutuminen on nopeuttanut tätä kehitystä.

Koulutuspoliittiseen keskusteluun on myös noussut tehtyjen tutkimusten valossa kysymys siitä, ovatko yhteensulautumiset olleet aina oikea vaihtoehto kehittää oppilaitosverkkoa. Organisaatioilla kun on muitakin integraation asteita. Olisivatko kenties verkottuminen tai muut epävirallisen yhteistyön muodot olleetkin integraatioista äärimmäisintä eli yhteensulautumista käyttökelpoisempia vaihtoehtoja.

Oppilaitosten ylläpitäjien näkökulmasta yhteensulautumiset on pääasiassa koettu myönteiseksi. Onpa niiden avulla monessa tapauksessa kyetty turvaamaan erilaisten valtiovallan ohjaustoimien kautta uhanalaiseksi joutunut oppilaitoksen olemassaolo. Tämä on nähty oppilaitoksen sijaintikunnan kannalta ensi arvoisen tärkeäksi. Oppilaitoksen toiminnan jatkuminen yhdistyneen, ison organisaation osanakin paikkakunnalla on koettu suuremmaksi eduksi kuin mahdollisesti aiheutunut haitta ylläpitäjäroolin tai oppilaitoksen itsenäisen statuksen menetyksestä.

Ammatillisten oppilaitosten yhdistymistä selvitelleen tutkimuksensa yhteenveto-osassa jopa opetushallitus on vuonna 1997 pohtinut sitä, pitääkö kaikkien oppilaitosten sittenkään olla suuria ja yhdistyneitä koulutuskeskuksia, vai onko tälle kehitykselle olemassa vaihtoehtoja. Pitkien välimatkojen Suomessa olisi ehkä pitänyt avoimesti etsiä muitakin tapoja. Suurin yhteensulautumisten aalto on kuitenkin jo ohi, joten kovin isoja muutoksia ei enää ole odotettavissa. Nyt olisikin keskityttävä saamaan jo tehdyistä yhteensulautumisista mahdollisimman suuri hyöty koko oppilaitosverkolle.

7.2. YHTEENSULAUTUMINEN JA LÄNSI-PIRKANMAAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄN PERUSTAMISPROSESSI

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamisprosessi, joka oli selkeästi kaksivaiheinen, ajoittui ensimmäiseltä vaiheeltaan juuri samaan ajankohtaan, jolloin oppilaitosten yhteensulautumisaalto oli maassamme vilkkaimmillaan. Yhdistymisten seurauksena laski oppilaitosten määrä 1990-luvulla koulutuskuntayhtymän toiminnan käynnistymisvuoden 1997 alkuun mennessä noin 170:llä. Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustaminen oli seutukunnan kuntien vastaus niihin tulevaisuuden haasteisiin, joita sekä suurimman rahoittajan, valtion, että ympäröivän yhteiskunnan taholta oppilaitosten ylläpitäjiin kohdistui.

Konkreettisena uhkana perustamisprosessin alkuvaiheessa oli Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen Parkanon toimipisteen ja Kihniön käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen lakkauttaminen. Lisäksi valtion itsensä ylläpitämän perinteikkään, yli 100 vuotta toimineen Osaran maaseutuoppilaitoksen lakkauttaminen nousi esille ennen 1990-luvun puoliväliä. Kovin turvattuna ei voitu pitää Ikaalisten kauppaoppilaitoksenkaan tulevaisuutta vireille tul-

leen ammattikorkeakoulukokeilun uhatessa supistaa tai peräti lakkauttaa tuloksekkaan kauppakoulutasoisen opetuksen.

Koska koulutuskuntayhtymän perustamisprosessissa puututtiin toiminnallisesti ja taloudellisesti merkittävään, yksittäisten kuntien päätösvallassa olleeseen toimintaan, johon oli myös investoitu paljon, ei ratkaisun aikaansaaminen ollut helppoa. Kun esiin nousivat useaan kertaan myös kuntien välisiä valtasuhteita koskettavat kysymykset, oli ilmapiiri otollinen ristiriidoille ja epäluottamukselle, jota esiintyi pitkin neuvotteluprosessin vaiheita. Eräänlaisena kompromissina saatiin kuitenkin aikaan ensimmäinen, vuoden 1995 perussopimus, jonka avulla voitiin valmistautua koulutuksen ylläpito- ja talousvastuun siirtoon uudelle Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymälle vuoden 1997 alusta. Prosessi jo tässä ensimmäisessä vaiheessa oli uskomattoman työläs – neuvotteluja riitti ja sovittuja takarajoja siirrettiin.

Perustamisprosessin toiseen vaiheeseen jäi vaikeampi kysymys: oppilaitoskiinteistöjen omistuksen siirto ja uudelleen esiin noussut kuntien äänivallasta sopiminen. Keväästä 1995 pidettiin noin kahden vuoden neuvottelutauko, jona aikana jäsenkunnat oppivat elämään uuden organisaation kanssa ja hyväksyivät vähitellen sen olemassaolon. Vasta loppukesästä 1997 olivat osapuolet valmiit saapumaan uudelleen neuvottelupöytään omaisuusjärjestelyjä koskevassa asiassa. Tässä toisessa vaiheessa oli selkeästi kysymys Hämeenkyrön ja Ikaalisten välisestä tahtojen taistelusta seutukunnan ykköskunnan tittelistä koulutusasioissa. Ikaalinen oli seudun selkeästi suurimpana koulutuspaikkakuntana ja opetuksen ylläpitäjänä joutunut ensimmäisessä vaiheessa taipumaan siihen, että yhtymän kotipaikka ja hallinto sijoitettiin Hämeenkyröön. Se halusi saada koulutuskuntayhtymään sijoitettavaksi tulevasta omaisuudestaan, joka oli yksin saman suuruinen, kuin muilla kunnilla yhteensä, kunnan korvauksen. Hämeenkyrö taas ei tätä voinut hyväksyä ja halusi toisaalta seudun suurimpana kuntana suurimman päätösvalan yhtymäkokoukseen. Muut jäsenkunnat seurasivat ikään kuin sivusta tätä kahden suuren vääntöä vallasta ja varoista. Neuvottelutilanteen ristivetoa lisäsi osaltaan vielä se, että neuvottelukumppanit Hämeenkyrö ja Ikaalinen olivat sisäisestikin jossain määrin erimielisiä tavoitteistaan.

Neuvotteluprosessiin kuluneet vuodet eivät kuitenkaan menneet hukkaan. Yhteisessä organisaatiossa opittiin toimimaan uuden kulttuurin mukaan ja tulosityksiköistä vetovastuussa

olevat koulutuskuntayhtymän johtavat viranhaltijat saivat ohjailtua neuvottelut lopputulokseen, josta syntyi uusi vuoden 1999 perussopimus siihen liittyvine fuusiosopimuksiin. Seutukunnan kokonaisedun kannalta lopputulos oli varmasti hyvä, vaikka ratkaisu selvästi karvasteli joukkoa Hämeenkyrön ja Ikaalisten päättäjiä ja johtavia virkamiehiä.

7.3. KONKREETTISIA TULOKSIA

Koulutuskuntayhtymän perustamisprosessin toisen vaiheen viime hetkilläkin esiintyneet yhteistyön vaikeudet on voitettu. Laineet ovat kuitenkin vähitellen tasaantuneet ja yhteistoiminta kuntien kesken on alkanut sujua. Itse koulutuskuntayhtymän toiminta on näistä vaikeuksista huolimatta sujunut kaiken aikaa erittäin tuloksetkaasti.

Nyt 12 vuotta perustamisprosessin alkamisen ja kuuden – joista tässä tutkimuksessa on tarkasteltu viittä ensimmäistä - itsenäisen toiminnan vuoden jälkeen voidaan selkeästi nähdä ne tulokset, joita yhteensulauttaminen on saanut aikaan. Organisaatioiden yhdistämiskivuista, huomattavasti toisistaan poikkeavista organisaatiokulttuureista ja kuntien itsekkäistä valtopyrkimyksistä huolimatta saatiin aikaan uusi, aiempaa selkeästi tehokkaampi ja laadullisesti korkeatasoisempaa opetusta antava, taloudellisesti kannattava monialainen koulutusyksikkö, joka on onnistunut toteuttamaan uudistukselle asetetut tavoitteet. Mielestäni monin osin jopa ne kirkkaasti ylittämään. Kaiken ydin on siinä, että koulutustarjonta on säilynyt ja osin parantunutkin omalla seutukunnalla.

Vuonna 1991 Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan alueella toimineista oppilaitoksista ei yksikään ole joutunut lopettamaan toimintaansa. Kihniön käsi- ja taideteollisuusoppilaitos pelastettiin Ikaalisten kaupungin kanssa solmitun sopimuksen avulla jo ennen uuden yhtymän perustamista Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen hyvään huomaan, jossa alkoi oppilaitoksen voimakas sisällöllinen uudistuminen ja kehittyminen. Ammatti-instituutti Iisakin Parkanon toimipiste jatkaa osin muuttunuttakin koulutustehtäväänsä ja Osaran maaseutuoppilaitos on osana Ammatti-instituutti Iisakkia pessyt kasvonsa täysin ja tuottanut jopa taloudellista tulosta. Kauppaopisto Ikaalisissa jatkaa sekin vireän Pirkanmaan ammattikorkeakoulun kantaemona tarjoten oman vaihtoehdonsa kaupan ja hallinnon alan koulutukseen.

Sekä niukkenevista taloudellisista että opiskelijaresursseista kamppaileva Itä-Satakunnan ammattioppilaitos on myös onnistunut pysymään taloudellisesti pinnalla. Opetuksen laatu on nostettu huippuunsa, josta on palkintona ykkössija valtakunnallisessa ammatillisten oppilaitosten kilpailussa. Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän lippulaiva on koko toimintahistorian ollut Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos, alansa valtakunnan huippu. Oppilaitos sai jo vuonna 1998 tunnustuksen valtakunnan ”Vuoden oppilaitokseksi”. Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen huima taloudellinen ylijäämä, yli 14 Mmk vuosina 1997 – 2001, on taannut toimintaresursseja kuntayhtymän muille oppilaitoksille sekä mahdollistanut maksuosuuksien tuloutuksia jäsenkunnillekin samalla ajanjaksolla liki 6 Mmk.

Uuden koulutuskuntayhtymän alaisuudessa selkeästi itsenäisen, tulosvastuullisen aseman saavuttanut Ikaalisten aikuiskoulutusyksikkö on yllättänyt ulkopuoliset tarkkailijat ennakkoluulottomalla, innovatiivisella, rajat ylittävällä ja jopa taloudellista tulosta tuottavalla toiminnallaan. Erityisen kunnioitettavat ovat aikuiskoulutusyksikön saavutukset senkin vuoksi, että sen toiminta tapahtuu valtaosin markkinoilla, joissa projektien rahoitus on itsenäisesti hankittava aina ennen niiden käynnistämistä. Vuosiliikevaihdon ylläpitäminen jo useita vuosia peräkkäin 9 – 11 Mmk:n tasolla on tuonut koulutuskuntayhtymään uutta elämää ja seutukunnalle elinvoimaa.

Esimerkiksi yhteensulautumisen tuomasta selkeästä hyödystä voidaan myös nostaa Pirkanmaan aikuislukion toiminnan liittäminen koulutuskuntayhtymään. Aikuislukio on mahdollistanut laaja-alaisten, suosittujen yhdistelmäopintojen mahdollisuuden kaikissa Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän oppilaitoksissa. Tulevaisuuden uhkana on kuitenkin nähtävä heikentyneessä rahoituspohjassa, jota erityisesti yhdistelmätutkintojen osalta on merkittävästi supistettu.

Selkeää lisäarvoa on seutukunnan kuntien yhteistoimintaan saatu Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan kehittämissyksikön kautta. Sen toimiminen koulutuskuntayhtymän alaisuudessa on saanut uusia yhteistyömahdollisuuksia kuntayhtymän hyvin organisoidun hallinnon kautta. Laajojen ja pitkäkestoisten projektien hallinnointi sujuu yhtymässä jouhevasti. Kehittämisprojektien kautta on onnistuttu synnyttämään uusia yritysmahdollisuuksia ja luomaan työpaikkoja sekä tehostamaan seudullista yhteismarkkinointia.

Ylä-Satakunnan musiikkioppilaitoksen liittäminen vuonna 2001 koulutuskuntayhtymään on selkeä poikkeus myönteisestä kehityksestä. Ainakaan toistaiseksi ei musiikkioppilaitoksen sulauttaminen koulutuskuntayhtymään ole tämän tutkimuksen valossa tuonut erikoisempaa lisäarvoa yhtymälle. Toiminta musiikkioppilaitoksessa sujuu kuten aiemmin eikä kustannussäästöjä tai muita rationalisointihyötyjä ole nähtävissä. Edes kaikkia kuntayhtymän jäsenkuntia ei ole onnistuttu saamaan osalliseksi toimintaan.

7.4. VAIKUTUKSET KUNTIIN

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän vaikutukset jäsenkuntiinsa ovat olleet hyvin erilaiset. Osan kohdalla muutokset ovat olleet todella suuria ja radikaaleja, toisille taas yhtymän perustaminen ei ole aiempaan verrattuna merkinnyt kovinkaan paljon.

IKAALINEN: Suurimmat vaikutukset kuntayhtymän perustamisesta aiheutuivat Ikaalisten kaupungille. Kaupunki oli omin varoin valtion avustuksella investoinut merkittävästi 1970-luvun lopulta lähtien koulutuksen kehittämiseen. Oppilaitokset olivat päässeet erinomaiseen toimintakuntoon, puitteet olivat hyvät ja kaupunki sai selvää taloudellista tulosta. Vastapainona olivat investoinneista syntyneet velat, joita maksetaan vielä vuoteen 2005 saakka.

On ilmeistä, että ainakin valtakunnallisena oppilaitoksena tunnetuksi tullut ja vetovoimainen Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos olisi ilman koulutuskuntayhtymäratkaisua kin pystynyt yhtä lailla toimimaan menestyksekkäästi Ikaalisten kaupungin ylläpitämänä. Sen sijaan kauppaoppilaitoksen toiminta on taloudellisesti tehostunut selkeästi uuden ylläpitäjän omistuksessa. Aikuiskoulutus on myös seudullisena kehittynyt koulutuskuntayhtymässä merkittävästi.

Koulutuskuntayhtymän synty vei kaupungilta erityisesti Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen muodossa rahasammon, jonka perään jotkut haikailevat vieläkin. Yhtymään siirtyi ensivaiheessa kaupungin toiminnasta 76 työntekijää, oppilaitoksiin hankittu irtain omaisuus ja 33 Mmk:n ”liikevaihto” sekä toisessa vaiheessa tasearvolla lähes 24 Mmk:n kiinteistöomaisuus. Oppilaitokset kuitenkin säilyivät paikkakunnalla ja kehittyivät hyvin uu-

den koulutuskuntayhtymän ylläpitämänä. Lopultakaan muutos ei ollut niin paha, kuin alkuvaiheessa tuntui. Jos taseesta menikin omaisuutta ja äänivalta yhtymäkokouksessa pieni, on paikkakunta tällä hetkellä kuitenkin jopa aiempaa vilkkaampi koulutuskaupunki. Oppilaitosten yli 150 työntekijän ja Pirkanmaan ammattikorkeakoulu sekä aikuiskoulutus mukaan lukien yli 1200 opiskelijan vaikutus pikkukaupungin elämään on ensiarvoisen tärkeä.

Ikaalisten kannalta ehkä tulevaisuutta ajatellen huonoin ratkaisu on yhtymän vuoden 1999 perussopimus. Äänivallassa, jolla ei ole käytännön merkitystä, on Ikaalinen Hämeenkyröä pienempi, mutta omaisuuden nojalla määräytyvissä vastuunjaioissa ylivoimaisesti suurin maksaja. Jos yhtymä ei tulevaisuudessa pystykään rahoittamaan suuria investointejaan tulorahoituksella, joutuu Ikaalinen liki 45 %:n omistusosuudellaan ja oppilaitosten sijaintikunnalle kalliiksi käyvällä 10 %:n erityismaksuosuudella maksamaan yksin puolet yhtymän paikkakunnalle tekemistä investoinneista ja lähes 45 % myös vaikkapa Hämeenkyröön tai Parkanoon tehtävistä investoinneista. Velkaisella pikkukaupungilla ei näihin liiemmin ole lähivuosina varoja.

HÄMEENKYRÖ: Hämeenkyrön osalta koulutuskuntayhtymän perustamisen vaikutukset ovat selkeästi positiiviset. Yhtymän kotipaikka ja hallinto ovat kunnassa. Ammatti-instituutti Iisakki on saanut ilman kunnan panostuksia yhtymässä tarvitsemansa toimintaresurssit ja kehittynyt laadukkaaksi, vetovoimaiseksi oppilaitokseksi. Koulutuskuntayhtymän perustaminen myös selkeästi pelasti Hämeenkyrössä sijaitsevan Osaran maaseutuoppilaitoksen, joka nyt toimii ajanmukaisena opetuspisteenä Ammatti-instituutti Iisakin alaisuudessa. Omaisuusjärjestelyissäkin hämeenkyröläiset pitivät pintansa, kun heitä karvastellut tasingon maksu Ikaalisille onnistuttiin yhdessä muiden kuntien kanssa sopimaan näppärästi: koulutuskuntayhtymä suoritti tasingon Ikaalisten oppilaitosten vuosina 1997 – 1999 tuottamalla ylijäämällä. Lisäksi Hämeenkyrö sai neuvoteltua oikeuden ostaa sopuhintaan opiskelija-asuntokiinteistöt koulutuskuntayhtymältä ja vuokrasi niitä verraten kovaan hintaan yhtymälle takaisin vuoteen 2002 saakka. Kun äänivaltakin yhtymäkokouksessa nosti Hämeenkyrön päätösvallan osalta yhtymän suurimmaksi kunnaksi, lienee tyytyväisyyteen perusteita. Kunnassa sijaitsevat oppilaitokset toimivat tehokkaasti ja niiden tulevaisuus ei näytä olevan uhattuna.

PARKANO: Seutukunnan kolmas suuri kunta, Parkanon kaupunki, kuuluu myös koulutuskuntayhtymän perustamisesta selkeästi hyötyneisiin kuntiin. Jos yhtymää ei olisi perustettu, ei Parkanossa enää olisi noin 70 –80 opiskelijan koulutusyksikköä henkilökuntineen. Kaupungin käsiin olisi jäänyt tyhjilleen suuri kiinteistö, josta Itä-Satakunnan ammattioppilaitos omisti pienen osuuden. Lopettamiskehottus oli jo annettu, mutta ensi vaiheessa Ammatti-instituutin sisäisin järjestelyin ja viimeisten vuosien ajan koulutuskuntayhtymän talouden hyvän tuoton turvin on yksikkö voinut jatkaa toimintaansa. Myös Pirkanmaan aikuislukion liittäminen koulutuskuntayhtymään vuonna 2000 varmisti lukion toiminnalle lisäresursseja ja poisti kaupungin oman rahoitusvelvoitteen. Musiikkioppilaitoksen pääpaikka on edelleen Parkano, jossa sijaitsee nyt alueellisen tasapainon nimissä koulutuskuntayhtymän yleissivistävän koulutuksen tulosityksikkö.

KIHNIÖ: Neljäs koulutuskuntayhtymän koulutuspaikkakunta on Kihniö. Pieni ja opetushallituksen lakkautuslistalle 1990 –luvun alkupuolella joutunut oppilaitos pelastettiin, kuten aiemmin on todettu, jo ennen yhtymää osaksi Ikaalisten oppilaitosta. Siellä kehitys vauhdittui. Näin ollen siirtyminen koulutuskuntayhtymän alaisuuteen ei Kihniön osalta ollut mitenkään ratkaisevaa. Toiminta Ikaalisten erillisosastona olisi varmasti taannut viime vuosiksi nykyisenkaltaisen vilkkaan toiminnan Kihniön oppilaitokseen. Kihniön osalta jatko on osin arvoitus. Opetuksen pitää kyetä tulevaisuudessakin vastaamaan ajan haasteisiin ja oikein profiloitumalla turvata asemansa. Valoisa tulevaisuus ei ole itsestäänselvyys.

MOUHIJÄRVI: Mouhijärven kunnan osalta lähteminen mukaan Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymään oli mielenkiintoinen ratkaisu. Mukaantuloa puolsi pitkäaikainen jäsenyys Itä-Satakunnan ammattioppilaitoskuntainliitossa. Toisaalta taas kuuluminen Luoteis-Pirkanmaan sijasta Lounais-Pirkanmaan seutukuntaan houkutteli yhteistoimintaan Vammalan suuntaan. Sinänsä Mouhijärven kannalta ei kuulumisella Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymään ole suurempaa merkitystä kuin se, että sitä kautta turvattiin ainakin omistussuosuksien säilyminen Ammatti-instituutti Iisakin perintönä uudessa kuntayhtymässä. Omaisuuden realisointi tuskin olisi onnistunut, koska ostajia olisi ollut vaikea löytää. Kuntayhtymällä ei ole toimintaa Mouhijärvellä eikä kuntayhtymällä liene tulevaisuudessakaan suurempia taloudellisia vaikutuksia Mouhijärven kunnalle. Positiivista on tietenkin se, että mouhijärveläisillä on lähellä kotikuntaa käytettävissä korkeatasoinen, monialainen oppilaitosten verkko.

VILJAKKALA: Viljakkalan osalta on tilanne hyvin samanlainen Mouhijärven kanssa. Kuntayhtymällä ei ole toimintaa Viljakkalassa, mutta pitkäaikainen jäsenyys Itä-Satakunnan ammattioppilaitoskuntainliitossa teki mukaan tulon uuteenkin koulutuskuntayhtymään ikään kuin luonnolliseksi. Suurempia taloudellisia vaikutuksia ei kuntayhtymälle liene tulevaisuudessakaan Viljakkalan kunnalle. Monialaista koulutusta on kuitenkin tarjolla kuntayhtymän toimesta runsaasti lähellä Viljakkalaa, mikä sinänsä on suuri etu.

7.5. TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän tulevaisuuden näkymät ovat haastavat. Edessä on toisaalta varautuminen uusiin tehtäviin ja toisaalta haasteena tarve kyetä säilyttämään niukkenevien talousresurssien puristuksessa nykyinen hyvä asema. Niin koulutuksen monipuolisuus, tarjonnan alueellinen laajuus, sisällön korkealaatuisuus kuin hyvä taloudellinen tilakin antavat erinomaisen lähtökohdan tulevien vuosien toiminnalle.

Haasteena on yhä nähtävä myös se, että koulutuskuntayhtymän jäsenkunnat pystyvät ylläpitämään yhteisen hyvän tahtotilan luodakseen edellytykset toiminnan jatkuvalle kehittämiselle. Kehitys riippuu paljon kuntien kyvystä sopia yhteisesti ja sovussa tulevista toimintalinjoista.

Yhtymän nykyinen vuosiksi 2001 – 2004 valittu hallitus (ks. liite 2) on toiminut hyvässä yhteishengessä. Ongelmaksi näen kuitenkin sen, että hallituksen puheenjohtaja vaihtuu ns. kiertojärjestyksen mukaan kuntien kesken kahden vuoden välein. Tämä vaikeuttaa pitkäjänteistä työskentelyä. Tulevalle vaalikaudelle onkin tavoitteeksi asetettava yhtymähallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valitseminen toimikauden alussa koko vaalikaudeksi. Samassa yhteydessä tulee omistajakuntien sopia myös yhtymällä olevan Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:n hallituspaikan ja hallituksen varajäsenpaikan täyttämisperusteista. Edustajan valinnassa näkisin tärkeäksi painottaa ammattikorkeakoulun sijaintipaikan, Ikaalisten, edustusta hallituksessa.

Haasteena sujuvan yhteistyön lisäksi on tulevaisuudessa onnistuminen kilpailussa opiskelijoista. Hyvä opetuksen laatu, tilojen ja välineidensä puolesta ajan tasalla olevat oppilaitokset sekä ammattitaitoinen henkilökunta saavat yhdessä aikaan tarvittavan tuloksen, joka maineellaan pystyy pitämään kuntayhtymän oppilaitokset vetovoimaisina.

Yhtymän laajentaminen ei sinänsä saa olla itseisarvo. Laajentaminen vain luontevasti nykyisen rinnalle sopivalla toiminnalla on perusteltua, usein jopa lisäarvoa tuovaa. Sen sijaan keinotekoiset laajennukset tyyliin ”liitetään jäsenkuntien elinkeinotoimi koulutuskuntayhtymään” eivät ole suuremman selvittelyn arvoisia. Koulutuskuntayhtymä pysyköön perustehtävänsä parissa. Sen hoitamiseen löytyy organisaatiosta paras asiantuntemus.

Keskustelut siitä, pitäisikö jäsenkuntien päivälukiot ja kansalaisopistot liittää koulutuskuntayhtymään vai ei, ovat käynnissä. Jälleen suhtautuminen kunnissa vaihtelee suuresti. Kansalaisopistojen osalta Kihniö ja Parkano ovat jo nyt valmiit yhteensulautumiseen, Hämeenkyrö on sitä jossain määrin vastustellut ja Ikaalinen Jämijärvi -sopimuksineen pysyy yhä hiljaa tarkkaillen muiden päätöksiä. Mouhijärven kanta on vielä arvoitus. Asia nousee kuitenkin viralliseen neuvottelupöytään lähiaikoina.

Päivälukiokysymys on myös sellainen, johon joudutaan ottamaan kantaa lähivuosina. Kuntayhtymän alueella on nyt päivälukiot Hämeenkyrössä, Ikaalisissa, Mouhijärvellä ja Parkanossa. Kaikissa niissä on ongelmana oppilasmäärän väheneminen eri syistä. Ikäluokat pienenevät, Tampere houkuttelee, kilpaileva tarjonta vaikkapa koulutuskuntayhtymän taholta yhdistelmätutkintoineen kiinnostaa jne. Mitä ilmeisintä on, että vielä tämän vuosikymmenen aikana päivälukioiden määrä alueella supistuu. Mikä on sitten yhteistyömuoto, se jää nähtäväksi. Yhteistoiminta tai peräti yhteensulautuminen Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymään on yksi vaihtoehto.

Oman mielenkiintonsa tulevaisuuteen tuo koulutuskuntayhtymän toiminnan rahoitus. Mikä on valtion rooli rahoittajana jatkossa? Onko valtiolla resursseja sekä tahtoa korottaa yksikköhintoja kustannustason nousua vastaavasti? Pystyvätkö oppilaitokset säilyttämään kilpailukykyänsä ja lisäämään tehokkuuttaan siten, että tulorahoitus ilman kuntien kukkarolla käyntiä onnistuu? Kovin halukkaita eivät jäsenkunnat tällä hetkellä maksumiehen

rooliin ole. Mikäli tuo rooli niille lankeaisi, olisivatko edessä uudet yhteistyöneuvottelut nykyisen toiminta-alueen ulkopuolelle?

Tulevan yhteistyön koetinkiviä ovat varmasti myös ratkaisut edessä olevista suurista investoinneista. Kuntayhtymän perussääntö edellyttää investointihankkeista päätettäessä yksimielistä päätöstä. Syntyykö sitä, kun eteen tulee ensimmäinen iso hanke, jossa mahdollinen valtion rahoitus ja kuntayhtymän omat varat eivät riitä? Estääkö maksumieheksi joutuva yksittäinen kunta koko hankkeen? Sen vain aika näyttää. Vielä ei tuo tilanne ole aivan käsillä. Koulutuskuntayhtymän hyvä vakavaraisuus suo mahdollisuuden toteuttaa ainakin seuraava suurehkin investointi, jos valtionosuus siihen vain saadaan, omarahoituksella.

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymällä on vaikeista synnytystuskista huolimatta takanaan kuusi menestyksen vuotta. Jatkuuko menestys tulevaisuudessa, on ennen kaikkea kiinni omistajien yhteisestä kehittämistahdosta sekä yhtymän itsensä kyvystä kehittyä ja uusiutua. Kaikki mahdollisuudet menestykseen myös tulevaisuudessa ovat kuitenkin olemassa.

8. LÄHTEET

Ahrne Göran, 1994. *Social Organizations. Interaction inside, outside and between organizations.* Sage. London.

Aldrich Howard E., 1979. *Organizations and Environments.* Prentice Hall. Englewood Cliffs N.J.

Benson James K., 1975. *The Interorganizational Network as a Political Economy.* *Administrative Science Quarterly* 20.

Erkkilä Kaija Katariina, 2001. *Haltuunoton ja yhdistämisen haasteet - Integraatio yritys-kaupassa.* WSOY. Helsinki.

Etzioni Amitai, 1973. *Nykyajan organisaatiot.* Tammi. Helsinki.

Goedegebuure Leo C. J. 1992. *Mergers in Higher Education. A Comparative perspective. Management and Policy in Higher Education.* Center for Higher Education Policy Studies. University of Twente. Netherlands.

Harman Grant, 1988. *Studying Mergers in Higher Education.* Teoksessa G.Harman & V.L.Meek (toim.) *Institutional Amalgamations in Higher Education. Process and Outcome in Five Countries.* Department of Administrative and Higher Education Studies. University of New England, 1- 7.

Helin Heikki, 2002. *Kunnallistalouden rytmihäiriö. KuntaSuomi 2004 – talousanalyysi 2002. KuntaSuomi 2004 –tutkimuksia nro 39. Acta nro 152. Helsingin kaupungin tietokeskus ja Suomen Kuntaliitto.* Helsinki.

Ikaalisten kauppapilaitos, 1992. *Vuosikertomus 1991.* Ikaalinen.

Ikaalisten kauppapilaitos, 1997. *Vuosikertomus 1996.* Ikaalinen.

Itä-Satakunnan ammattiopilaitos, 1992. *Toimintakertomus XXXVI.* Vammala.

Itä-Satakunnan ammattiopilaitos, 1996. *Toimintakertomus XXXIX.* Vammala.

Järvinen Marjo-Riitta, 1995. *Ammattikorkeakoulut ja yhteensulautuminen Suomessa.* Turun yliopisto. Koulutussosiologian tutkimuskeskus. Raportti 27. Turku.

Järvinen Marjo-Riitta, 1997. *Eriytyneistä kouluista laaja-alaisia oppimiskeskuksia ? Ammatillisten oppilaitosten yhdistäminen suomalaisen koulutuspolitiikan välineenä 1900-luvulla.* Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C 135. Turku.

Järvinen Marjo-Riitta, Kivinen Osmo ja Rinne Risto, 1993. *Yhteensulautuminen korkeakoulupolitiikan välineenä. Ulkomaiset mallit ja Suomen korkeakouluverkon uudelleenjärjestely.* Turun yliopisto. Koulutussosiologian tutkimuskeskus. Raportti 16. Turku.

Kivinen Osmo, Rinne Risto, Järvinen Marjo-Riitta, Koivisto Jukka ja Laakso Tapani., 1995. Koulutuksen säätelyjärjestelmät Euroopassa: kuuden maan lainsäädäntö-, ohjaus- ja säätelyjärjestelmät. Turun Yliopisto. Koulutussosiologian tutkimuskeskus. Opetushallituksen julkaisusarja. Helsinki.

Kivirauma Joel, 1992. Työvoimatarpeesta koko ikäluokan kouluttautumiseen: Ammatillisen koulutuksen suunnitteluperiaatteiden tarkastelua 1900-luvun alusta 1980 luvulle. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Julkaisusarja A: 160. Turku.

Kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätösmalli, 2001. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

Kuntatalous, nro 6/2002. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

Lehtisalo Liekki ja Raivola Reijo, 1992. Koulutuspolitiikka. WSOY. Porvoo.

Morgan Gareth, 1986. Images of Organizations. Sage. Beverly Hills.

OPH 1996. Opetushallituksen oppilaitoskysely ammatillisille oppilaitoksille yhdistämisen vaikutuksista. Opetushallituksen työryhmän muistio. Helsinki.

OPM 1988. Valtioneuvoston 19.5.1988 hyväksymä keskiasteen koulutuksen kehittämisselitys vuosille 1989 – 1991. Opetusministeriö. Kouluosasto. Helsinki.

OPM 1989: 35. Oppilaitosverkoston toiminnan tehostamistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmien muistioita, Helsinki.

Parsons Talcott, 1956. Suggestions for a Sociological Approach to the Theory of Organizations II. Administrative Science Quarterly 1.

Pfeffer Jeffrey ja Salancik Gerald R., 1978. The External Control of Organizations. A resource dependence perspective. Harper & Row. New York.

Pirhonen Eeva-Riitta ja Salo Raija (toim.), 1999. Opetuksen säännökset ja niiden soveltaminen. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

Pirkanmaan liitto, 1997. Pirkanmaan vuosikirja. Tilastojulkaisu. Sarja A, julkaisu nro 20. Tampere.

Pirkanmaan liitto, 2002. Pirkanmaan kuntien talouden kehitys 1995 – 2001. Pirkanmaan liiton julkaisu, sarja B, julkaisu nro 82. Tampere.

Pirkanmaan liitto, 2003. Pirkanmaan vuosikirja. Pääjulkaisut. Sarja A, julkaisu nro 34. Vammala.

Silverman David, 1970. The Theory of Organizations: a sociological framework. Heinemann. London.

Tilasto 1972: 9. Oppilaitosluettelo 31.12.1971. Tilastotiedote. Tilastokeskus. Helsinki.

Vasara Anneli ja Lehtinen Jukka, 1997. Ammatillisten oppilaitosten kokemuksia yhdistämisestä – Mitä yhdistäminen tuo tullessaan? Opetushallituksen moniste 28/1997, Helsinki.

Painamattomat:

Hämeenkyrö – Ikaalinen neuvottelumuistio 1998: 1. Muistio Hämeenkyrön kunnan ja Ikaalisten kaupungin edustajien neuvottelusta 16.4.1998 koskien Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän oppilaitoskiinteistöjen omistusta ym. Hämeenkyrö.

Hämeenkyrö – Ikaalinen neuvottelumuistio 1998: 2. Muistio Hämeenkyrön kunnan ja Ikaalisten kaupungin edustajien neuvottelusta 12.5.1998 koskien Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän oppilaitoskiinteistöjen omistusta ym. Hämeenkyrö.

Hämeenkyrö – Ikaalinen neuvottelumuistio 1998: 3. Muistio Hämeenkyrön kunnan ja Ikaalisten kaupungin edustajien neuvottelusta 18.5.1998 koskien Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän oppilaitoskiinteistöjen omistusta ym. Hämeenkyrö.

Hämeenkyrö – Ikaalinen neuvottelumuistio 1998: 4. Muistio Hämeenkyrön kunnan ja Ikaalisten kaupungin edustajien neuvottelusta 18.8.1998 koskien Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän oppilaitoskiinteistöjen omistusta ym. Ikaalinen.

Hämeenkyrö – Ikaalinen neuvottelumuistio 1999: 1. Muistio Hämeenkyrön kunnan ja Ikaalisten kaupungin edustajien neuvottelusta 14.1.1999 koskien Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän oppilaitoskiinteistöjen omistusta ym. Hämeenkyrö.

Hämeenkyrö – Ikaalinen neuvottelumuistio 1999: 2. Muistio Hämeenkyrön kunnan ja Ikaalisten kaupungin edustajien neuvottelusta 19.1.1999 koskien Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän oppilaitoskiinteistöjen omistusta ym. Ikaalinen.

Hämeenkyrö – Ikaalinen neuvottelumuistio 1999: 3. Muistio Hämeenkyrön kunnan ja Ikaalisten kaupungin edustajien neuvottelusta 3.2.1999 koskien Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän oppilaitoskiinteistöjen omistusta ym. Hämeenkyrö.

Ikaalisten kaupunginhallitus, 1992. Kokouksen 18.5.1992 päätös (212 §) ammattikorkeakoulukokeiluasiassa.

Ikaalisten kaupunki, 1992. Kunnalliskertomus vuodelta 1991. Ikaalinen

Ikaalisten kaupunki, 1997. Toimintakertomus vuodelta 1996. Ikaalinen.

Ikaalisten kaupunki, muistio 1998. Sisäinen muistio neuvottelusta 14.12.1998 aiheena ”Koulutuskuntayhtymän kiinteistömassojen luovutus”.

Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos, 1992. Vuosikertomus 1991. Ikaalinen.

Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos, 1997. Vuosikertomus 1996. Ikaalinen.

Itä-Satakunnan ammatillisen koulutuksen kuntainliitto, 1992. Toimintakertomus vuodelta 1991. Hämeenkyrö.

Itä-Satakunnan ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä, 1997. Toimintakertomus vuodelta 1996. Hämeenkyrö.

Kehittämisyksikkösopimus, 1997 ja 2000. Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan kehittämisyksikön ja Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän väliset sopimukset 15.4.1997 ja 7.12.2000 koskien seutukunnan kehittämisyksikön tarvitsemia toimitiloja ja toimisto- ym. palveluja. Parkano (1997) ja Hämeenkyrö (2000).

Kenkimäki Esko, 1990. Ammatillisen koulutuksen hallinto Pirkanmaalla. Ajatuksia ammatillisen koulutuksen ylläpitojärjestelmän rationalisoimiseksi luoteis-pirkanmaalaisesta näkökulmasta. Opinnäytetyö. Ikaalinen.

Kihniön kunta, 1992. Kunnalliskertomus vuodelta 1991. Kihniö.

Kihniön käsi- ja taideteollisuusoppilaitos, 1992. Vuosikertomus 1991. Kihniö.

Kirjelmä 1993: 1. Itä-Satakunnan ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän lausunto 5.2.1993 opetushallitukselle oppilaitosverkon saneeraamista ja kehittämistä koskevasta muistiosta.

Kirjelmä 1993: 2. Itä-Satakunnan ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän esitys 24.3.1993 opetusministeriölle Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen Parkanon toimipisteen säilyttämiseksi.

Kirjelmä 1993: 3. (Tulevan) Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän jäsenkuntien kunnallisjohtajien allekirjoittama esitys opetusministeriölle 26.10.1993 ylläpitämisluvan siirtämisen alustavaa käsittelyä varten.

Kuntaneuvottelumuistio 1991: 1. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 19.6.1991. Ikaalinen.

Kuntaneuvottelumuistio 1991: 2. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 17.9.1991. Hämeenkyrö.

Kuntaneuvottelumuistio 1991: 3. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 1.10.1991. Hämeenkyrö.

Kuntaneuvottelumuistio 1992: 1. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 14.1.1992. Hämeenkyrö.

Kuntaneuvottelumuistio 1992: 2. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 25.3.1992. Hämeenkyrö.

Kuntaneuvottelumuistio 1992: 3. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 9.6.1992. Parkano.

Kuntaneuvottelumuistio 1995: 1. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 30.1.1995. Hämeenkyrö.

Kuntaneuvottelumuistio 1995: 2. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 17.10.1995. Ikaalinen.

Kuntaneuvottelumuistio 1996: 1. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 21.11.1996. Hämeenkyrö.

Kuntaneuvottelumuistio 1997: 1. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 28.1.1997. Ikaalinen.

Kuntaneuvottelumuistio 1997: 2. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 11.11.1997. Parkano.

Kuntaneuvottelumuistio 1998: 1. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 29.4.1998. Ikaalinen.

Kuntaneuvottelumuistio 1998: 2. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 18.5.1998. Hämeenkyrö.

Kuntaneuvottelumuistio 1999: 1. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 17.2.1999. Ikaalinen.

Kuntaneuvottelumuistio 1999: 2. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 22.3.1999. Hämeenkyrö.

Kuntaneuvottelumuistio 1999: 3. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 14.9.1999. Hämeenkyrö.

Kuntaneuvottelumuistio 1999: 4. Muistio kuntien edustajien neuvottelusta 30.11.1999. Hämeenkyrö.

Luovutussopimus 1996. Luovutussopimus 28.6.1996 valtion (opetusministeriö) ja Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän kesken Osaran maaseutuoppilaitoksen omistuksen ja ylläpidon siirtämisestä valtiolta kuntayhtymälle. Tampere.

Lupahakemus OpM:lle, 1995. Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän hakemus 28.9.1995 opetusministeriölle Osaran maaseutuoppilaitoksen kunnallistamiseksi. Hämeenkyrö.

Lupahakemus OpM:lle, 1996. Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän hakemus 12.1.1996 opetusministeriölle Osaran maaseutuoppilaitoksen kunnallistamiseksi sekä Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen ja Osaran maatalousoppilaitoksen yhdistämiseksi. Hämeenkyrö.

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä, 1995. Hallintosääntö. Hämeenkyrö.

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä, 1995. Lisäpöytäkirja (4.11.1994) perustamisasiakirjoihin. Hämeenkyrö.

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä, 1995. Perussopimus. Hämeenkyrö.

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä, 1995. Yhtymäkokouksen työjärjestys. Hämeenkyrö.

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä, 1995. Sopimus käyttöomaisuuden omistuksesta ja hallinnasta. Hämeenkyrö.

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä. Yhtymäkokouksen kokouspöytäkirjat liiteaineistoinen vuosilta 1995 – 2002. Hämeenkyrö et al.

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä. Yhtymähallituksen kokouspöytäkirjat liiteaineistoinen vuosilta 1995 – 2002. Hämeenkyrö et al.

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä. Talousarviot vuosille 1995–2002. Hämeenkyrö.

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä. Toimintakertomukset (sisältäen myös tilinpäätösasiakirjat) vuosilta 1995 – 2002. Hämeenkyrö.

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä, 1999. Fuusiosopimus. Hämeenkyrö.

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä, 1999. Perussopimus. Hämeenkyrö.

Markkanen Martti, 1997. Esitys 7.8.1997 Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymälle Parkanon lukion aikuislinjan liittymisestä koulutuskuntayhtymään. Parkano.

Muistio Kihniö KTOL, 1992. Neuvottelu 21.4.1992 toimenpide-ehdotuksista Ikaalisten ja Kihniön käsi- ja taideteollisuusoppilaitosten yhdistämisestä ja suunnitelma saavutettavista säästöistä. Kihniö.

Muistio OpM/kunnat, 1993. Neuvottelu 29.9.1993 alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän perustamisesta opetusministeriön ja kuntien edustajien kanssa. Helsinki.

Musiikkiopistomuistio 1997: 1. Neuvottelu 12.12.1997 Ylä-Satakunnan musiikkiopiston toiminnan siirtämisestä Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän ylläpitämäksi. Ikaalinen.

Musiikkiopistomuistio 1998: 1. Neuvottelu 16.1.1998 Ylä-Satakunnan musiikkiopiston toiminnan siirtämisestä Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän ylläpitämäksi. Ikaalinen.

Musiikkiopistomuistio 2000: 1. Neuvottelu 29.3.2000 Ylä-Satakunnan musiikkiopiston toiminnan järjestämisestä Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymässä. Hämeenkyrö.

Musiikkiopistosopimus, 1996. Ikaalisten, Kihniön ja Parkanon välinen sopimus 9.12.1996 Ylä-Satakunnan musiikkiopilaitoksen toiminnan järjestämisestä. Parkano.

OPM 1992. Opetusministeriön päätös 15.12.1992 Ikaalisten Käsi- ja Taideteollisuusoppilaitoksen koulutustehtävän muuttamisesta ja sijaintipaikan laajentamisesta. Helsinki.

OPM 1996. Opetusministeriön päätös 28.6.1996 Osaran maaseutuoppilaitoksen ylläpitämisoikeuden luovuttamisesta sekä lupa oppilaitosten ylläpitämisoikeuksien siirtämisestä

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymälle sekä lupa yhdistää Itä-Satakunnan ammattioppilaitos ja Osaran maaseutuoppilaitos yhdistetyksi ammatilliseksi oppilaitokseksi. Helsinki.

OPM päätös 1998. Opetusministeriön päätös 30.12.1998 ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvasta ja siihen sisältyvästä koulutustehtävästä sekä ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestämisestä 1.1.1999 alkaen koulutuksen järjestäjänä Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä. Helsinki.

OPM päätös 2000: 1. Opetusministeriön päätös 25.1.2000 opetuksen järjestämisluvan myöntämisestä Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymälle musiikin ja tanssin opetuksen järjestämiseksi Ikaalisten ja Parkanon kaupungeissa sekä Hämeenkyrön, Kihniön, Mouhijärven ja Viljakkalan kunnissa. Helsinki.

OPM päätös 2000: 2. Opetusministeriön päätös 7.3.2000 opetuksen järjestämisluvan myöntämisestä Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymälle musiikin ja tanssin opetuksen järjestämiseksi Ikaalisten ja Parkanon kaupungeissa sekä Kihniön kunnassa. Helsinki.

OPM päätös 2000: 3. Opetusministeriön päätös 27.4.2000 lukiokoulutuksen järjestämisluvan myöntämisestä Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymälle aikuisille tarkoitettun lukio-opetuksen järjestämistä varten toimialueena Hämeenkyrö, Ikaalinen, Jalasjärvi, Kihniö, Kuru, Mouhijärvi, Parkano, Ruovesi, Viljakkala ja Virrat. Helsinki.

OPM päätös 2001. Opetusministeriön päätös 5.6.2001 Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän koulutuksen järjestämisluvasta ja siihen sisältyvästä koulutustehtävästä 1.8.2001 alkaen. Helsinki.

Osaran maaseutuoppilaitos, 1992. Vuosikertomus 1991. Hämeenkyrö.

Osaran maaseutuoppilaitos, 1997. Vuosikertomus 1996. Hämeenkyrö.

Pirkanmaan liitto, 1992. Pirkanmaan kolmostien kuntaryhmän ammatillisten oppilaitosten kehittämisselvitys. Kehittämistoimikunta. Tampere.

Pöytäkirjanotteet, kunnat 1993. Hämeenkyrön 6.10.1993, Ikaalisten 18.10.1993, Kihniön 18.10.1993, Mouhijärven 4.10.1993, Parkanon 13.9.1993 ja Viljakkalan 18.10.1993 kunnallishallitusten lausunnot: Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustaminen.

Saarela Marika, 1999. Parkanon aikuisopintokeskuksen sisäinen muistio Pirkanmaan aikuislukioista vuonna 1999. Parkano.

Selvityspyyntö 1991. Esko Kenkimäen kuntien puolesta allekirjoittama selvityspyyntö Pirkanmaan liitolle 22.10.1991 ammatillisten oppilaitosten kehittämismallin laatimiseksi. Hämeenkyrö.

Seminaarimuistio 1992. Muistio alueellisen koulutusyhteistyön kehittämisseminaarista 30.9.1992. Ikaalinen.

Valmistelun johtoryhmän muistio 1992: 1. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelun johtoryhmän neuvottelumuistio 9.12.1992. Ikaalinen.

Valmistelun johtoryhmän muistio 1993: 1. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelun johtoryhmän neuvottelumuistio 14.1.1993. Hämeenkyrö.

Valmistelun johtoryhmän muistio 1993: 2. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelun johtoryhmän neuvottelumuistio 1.2.1993. Hämeenkyrö.

Valmistelun johtoryhmän muistio 1993: 3. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelun johtoryhmän neuvottelumuistio 11.2.1993. Hämeenkyrö.

Valmistelun johtoryhmän muistio 1993: 4. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelun johtoryhmän neuvottelumuistio 2.4.1993. Ikaalinen.

Valmistelun johtoryhmän muistio 1993: 5. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelun johtoryhmän neuvottelumuistio 15.4.1993. Hämeenkyrö.

Valmistelun johtoryhmän muistio 1993: 6. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelun johtoryhmän neuvottelumuistio 10.6.1993. Parkano.

Valmistelun johtoryhmän muistio 1993: 7. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelun johtoryhmän neuvottelumuistio 29.6.1993. Ikaalinen.

Valmistelun johtoryhmän muistio 1993: 8. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelun johtoryhmän neuvottelumuistio 15.9.1993. Ikaalinen.

Valmistelun johtoryhmän muistio 1994: 1. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelun johtoryhmän neuvottelumuistio 11.1.1994. Hämeenkyrö.

Valmistelun johtoryhmän muistio 1994: 2. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelun johtoryhmän neuvottelumuistio 7.9.1994. Hämeenkyrö.

Valmistelun johtoryhmän muistio 1994: 3. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelun johtoryhmän neuvottelumuistio 2.11.1994. Ikaalinen.

Valmistelun johtoryhmän muistio 1995: 1. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelun johtoryhmän neuvottelumuistio 31.3.1995. Hämeenkyrö.

Valmistelutyöryhmän muistio 1992: 1. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelutyöryhmän neuvottelumuistio 1.12.1992. Hämeenkyrö.

Valmistelutyöryhmän muistio 1993: 1. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelutyöryhmän neuvottelumuistio 9.3.1993. Ikaalinen.

Valmistelutyöryhmän muistio 1993: 2. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelutyöryhmän neuvottelumuistio 11.8.1993. Hämeenkyrö.

Valmistelutyöryhmän muistio 1994: 1. Alueellisen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän valmistelutyöryhmän neuvottelumuistio 25.10.1994. Hämeenkyrö.

Virkamiestyöryhmän muistio 1997: 1. Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä, virkamiestyöryhmän neuvottelumuistio 28.11.1997. Hämeenkyrö.

Virkamiestyöryhmän muistio 1998: 1. Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä, virkamiestyöryhmän neuvottelumuistio 13.2.1998. Hämeenkyrö.

Valtioneuvosto, 1992. Periaatepäätös 9.4.1992 kahdenkymmenen keskiasteen ammatillisen oppilaitoksen lakkauttamisesta. Helsinki.

Valtioneuvoston päätökset 1992, 1993 ja 1994. Hylkäävät päätökset hakemukselle väliaikaisen toimiluvan myöntämisestä Pirkanmaan ammattikorkeakoululle 24.9.1992, 21.10.1993 ja 13.10.1994. Helsinki.

3-tiealueen rehtorit, 1991. Kokousmuistio neuvottelusta 20.5.1991. Hämeenkyrö.

3-tiealueen rehtorit, 1992. Kokousmuistio neuvottelusta 23.1.1992. Hämeenkyrö.

Säädökset:

Laki keskiasteen koulutuksen kehittämisestä (474/78)

Asetus keskiasteen koulutuksen kehittämisohjelmasta (543/80)

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (705/92)

Laki alueiden kehittämisestä (1135/93)

Aikuislukiolaki (439/1994)

Kuntalaki (365/95)

Kuntien valtionosuuslaki (1147/96)

Maakuntajakolaki (1159/97)

Laki ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (635/98)

Haastattelut:

Kenkimäki, Lammi et al., 2003. Rehtori Esko Kenkimäen, opetusneuvos Altti Lammin, kaupunginjohtaja Sakari Tuomolan, rehtori Juhani Valkaman ja hallintojohtaja Heikki Vikmanin yhteishaastattelu 18.2.2003 koskien Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamisen lähtökohtaa, tavoitteita, kuntien välistä yhteistoimintaa ja asetettujen tavoitteiden täyttymistä. Ikaalinen.

Markkanen Martti, 2003. Koulutuskuntayhtymän toimialarehtorin haastattelu 13.5.2003 koskien Pirkanmaan aikuislukion alkuvuosien toimintaa. Parkano.

Mustaniemi Marja-Terttu, 2003. Kihniön kunnansihteerin haastattelu 15.4.2003 koskien Kihniön käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen toimintaa Kihniön kunnan ylläpitämänä. Kihniö.

Vikman Heikki, 2003. Koulutuskuntayhtymän hallintojohtajan haastattelu 20.5.2003 koskien Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän toimialan laajentumisvaiheisiin liittyviä neuvotteluja. Hämeenkyrö.

Internet –lähteet:

URL: <http://www.lpkky.fi/ikata/yleinen.html>. 10.5.2003.

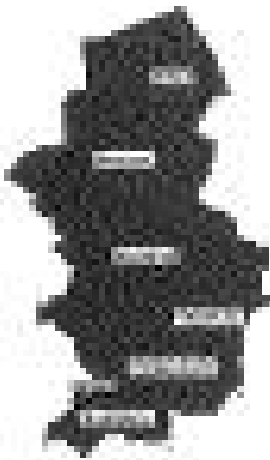
URL: <http://www.lpkky.fi/kartta.html> 10.5.2003.

9. KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1:	Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän jäsenkunnat ja oppilaitokset	4
Kuvio 2:	Organisaatioiden keskinäisen vuorovaikutuksen muodot	21
Kuvio 3:	Yhteensulautumisten luokittelu tuotteen ja koulutusalan mukaan.....	23
Taulukko 1:	Opiskelijamäärän kehitys Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän ylläpitämissä oppilaitoksissa 1997-2001	89
Taulukko 2:	Henkilökuntamäärän kehitys Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymässä 1997-2001	89
Taulukko 3:	Aikuiskoulutuksen määrän kehitys Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän aikuiskoulutusosastossa 1997-2001	90
Taulukko 4:	Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän talouden kehitys vuosina 1997-2001	96
Taulukko 5:	Vuosikatteen suhde poistoihin Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymässä sekä Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan, Pirkanmaan ja Manner-Suomen kunnissa vuosina 1997-2001	97
Taulukko 6:	Investointien tulorahoituksen suhde poistoihin Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymässä sekä Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan, Pirkanmaan ja Manner-Suomen kunnissa vuosina 1997-2001	98
Taulukko 7:	Omavaraisuusaste (%) Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymässä sekä Luoteis-Pirkanmaan seutukunnan, Pirkanmaan ja Manner-Suomen kunnissa vuosina 1997-2001	99
Taulukko 8:	Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän ylläpitämien oppilaitosten taloudellinen tulos (= yli- tai alijäämä) vuosina 1997-2001	100
Taulukko 9:	Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän jäsenkuntien maksu- osuudet tai saamat palautukset vuosina 1997-2001	102

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustaminen

31.03.1995

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän perustamista koskeva perussopimus on tullut hyväksytyksi kaikissa sopimuksen piiriin kuuluvissa kunnallisvaltuustoissa.

Perustettavan koulutuskuntayhtymän ylläpitäjäkuntia ovat: Hämeenkyrö, Ikaalinen, Kihniö, Mouhijärvi, Parkano ja Viljakkala.

Koulutuskuntayhtymän perussopimuksen allekirjoitustilaisuus pidetään Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksessa 8.5.1995 klo 11.00.

Kuntayhtymän ensimmäinen yhtymäkokous pidetään 19.6. Parkanon kaupungintalolla. Yhtymä aloittaa tällöin hallinnollisesti toimintansa. Uuden yhtymän varsinainen kokonaisvaltainen toiminta aloitetaan vuoden 1997 alusta, jolloin mm. yhdistetään henkilöstö- ja taloushallinto.

Koulutuskuntayhtymään kuuluvat aluksi Ikaalisten kauppiaoppilaitos, sekä sivupisteineen Ikaalisten käsi- ja taide-teollisuusoppilaitos ja Itä-Satakunnan ammattioppilaitos. Näiden lisäksi tavoitteena on Osaran maatalousoppilaitoksen kunnallistaminen ja liittäminen perustettuun kuntayhtymään.

Koulutuskuntayhtymän perustamisella pyritään turvaamaan omalla alueella kilpailukykyisen koulutuksen saavutettavuus ja säilyminen. Tavoitteena on muodostaa ylioppilasmuotojen ulottuva valinnainen kurssitarjonta, josta opiskelija voi opintokokonaisuutensa muodostaa.

Valmistelutyöryhmän puolesta:

Sakari Tuomola
Ikaalisten kaupunginjohtaja

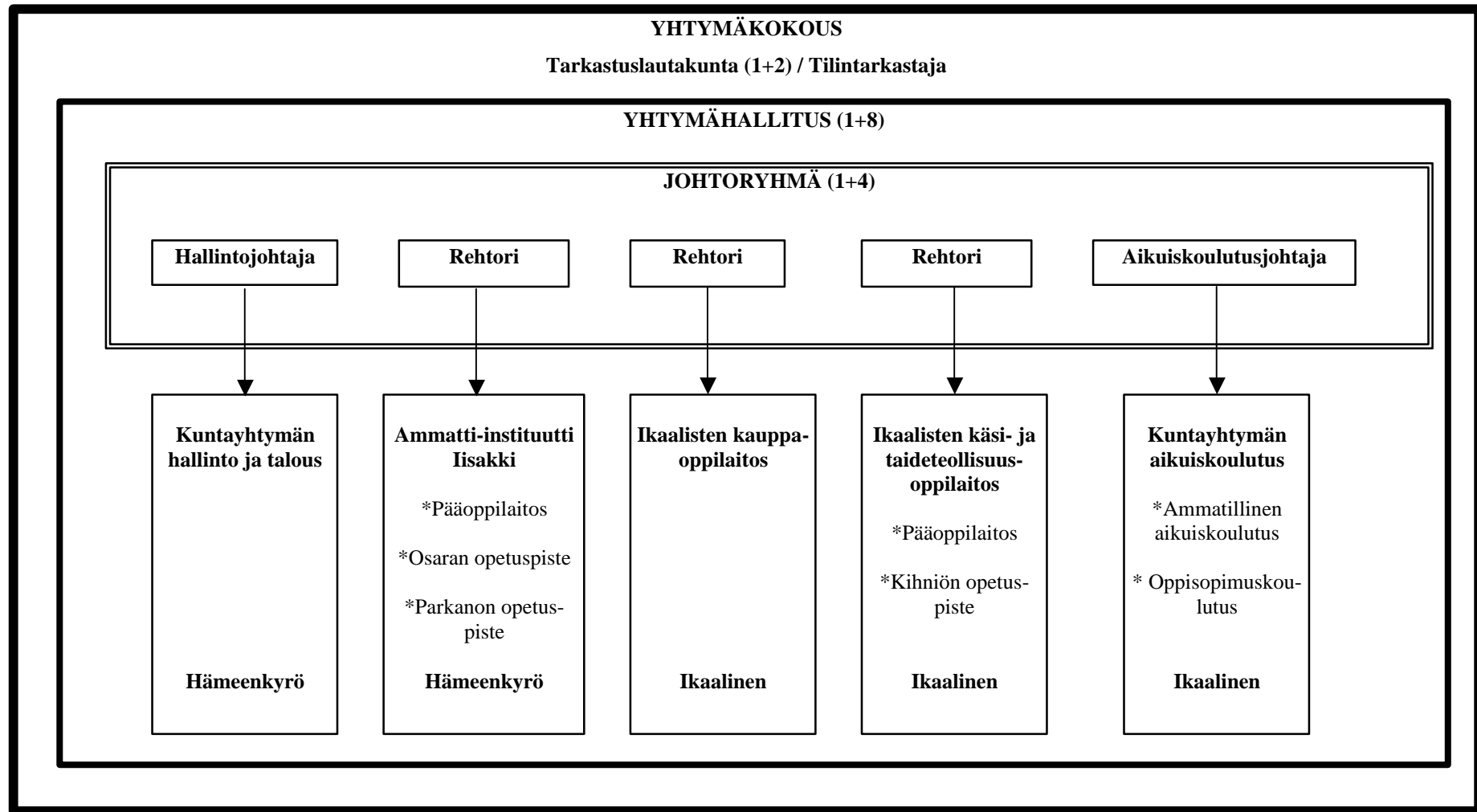
Esko Kenkimäki.
Itä-Satakunnan ammattioppilaitoksen rehtori

Liite 2:**Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän yhtymähallitukset vaalikausittain vuosina 1995 - 2004**

1995 – 1996 :	Sakari Tuomola, pj. 1995 - 96 Auvo Laine, vpj. 1995 - 96 Irja Keskinen Kari Koivuranta Vuokko Kuusiluoma Arja Laine Pertti Pitkänen Anneli Ranne Matti Salo	Ikaalinen Hämeenkyrö Kihniö Mouhijärvi Parkano Hämeenkyrö Viljakkala Ikaalinen Parkano
1997 – 2000 :	Sakari Tuomola, pj. 1997 - 98 Aarre Taipale, vpj. 1997 - 98 ja pj. 1999 - 2000 Sirpa Autio Tenho Juvonen Vuokko Kuusiluoma, vpj. 1999 - 2000 Arja Laine Arja Mattila Kalle Mäkelä Matti Salo	Ikaalinen Hämeenkyrö Kihniö Mouhijärvi Parkano Hämeenkyrö Viljakkala Ikaalinen Parkano
2001 – 2004 :	Vuokko Kuusiluoma, pj. 2001 - 2002 Tenho Juvonen, vpj. 2001 - 02 ja pj. 2003 - 04 Pirjo Aho Sari Ihalainen Matti Juvela Kalle Mäkelä Matti Salo Anna Stålhammar, vpj. 2003 – 04 Aarre Taipale	Parkano Mouhijärvi Kihniö Hämeenkyrö Ikaalinen Ikaalinen Parkano Viljakkala Hämeenkyrö

LÄNSI-PIRKANMAAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄN ORGANISAATIO 1.1.1997

LÄNSI-PIRKANMAAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄN ORGANISAATIO 1.1.2001

